

IV. ULUSAL SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİ KONGRESİ (USOOK2025)

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

BAŞKENT
ÜNİVERSİTESİ

USOOK
Ulusal Sınıf Öğretmenliği
Öğrenci Kongresi

TED ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ

IV. ULUSAL SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİ KONGRESİ

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN EĞİTİM

Prof. Dr. Erdiç Çakıroğlu anısına...

usook2025.baskent.edu.tr

[usook2025](https://www.instagram.com/usook2025)

2-3 MAYIS 2025

IV. ULUSAL SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİ KONGRESİ (USOOK2025)

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

2-3 Mayıs 2025 / Başkent Üniversitesi – Ankara

Yayın Tarihi :

İletişim : usook2025@baskent.edu.tr / usook2025@gmail.com

Web Sitesi : usook2025.baskent.edu.tr

KONGRE KURULLARI

Onur Kurulu

- Prof. Dr. Mehmet Haberal
Başkent Üniversitesi Kurucusu
- Prof. Dr. Hakan Özkardeş
Başkent Üniversitesi Rektörü
- Prof. Dr. Ahmet Demir
Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dekanı
- S. Selçuk Pehlivanoglu
TED Üniversitesi Mütevelli Heyeti
Başkanı
- Prof. Dr. İhsan Sabuncuoğlu
TED Üniversitesi Rektörü
- Prof. Dr. Kürşat Çağıltay
TED Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dekan Vekili

Kongre Başkanları

- Doç. Dr. Nida Temiz Polat
Başkent Üniversitesi Sınıf Eğitimi Ana
Bilim Dalı Başkanı
- Doç. Dr. Tülin Haşlaman
TED Üniversitesi Sınıf Eğitimi Ana
Bilim Dalı Başkanı

Kongre Düzenleme Kurulu

- Prof. Dr. Sibel Çiğdem Güneysu
- Doç. Dr. Tülin Haşlaman
- Doç. Dr. Nida Temiz Polat
- Doç. Dr. Berrin Genç Ersoy
- Dr. Öğretim Üyesi İlker Koştur
- Dr. Öğretim Üyesi Çiğdem Kozaner
- Dr. Öğretim Üyesi Saadet Zoraloglu
- Dr. Öğretim Üyesi Yasemin Erdem
- Arş. Gör. Sena Ölçer
- Arş. Gör. Canan Bilgin
- Arş. Gör. Yavuz Kamacı
- Arş. Gör. Ceren Deniz Coşkun

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Ali Ekber Şahin (Hacettepe Üniversitesi)
- Prof. Dr. Alipaşa Ayas (Bilkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Arif Altun (Hacettepe Üniversitesi)
- Prof. Dr. Asım Çoban (Amasya Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ayfer Şahin (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
- Prof. Dr. Aysel Demiroğlu (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ayşe Güler Küçükturan (Başkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Aziz Aslan (Akdeniz Üniversitesi)
- Prof. Dr. Bilge Gök (Hacettepe Üniversitesi)
- Prof. Dr. Cemal Aküzüm (Dicle Üniversitesi)
- Prof. Dr. Cumali Öksüz (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
- Prof. Dr. Çavuş Şahin (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
- Prof. Dr. Derya Arslan Özer (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
- Prof. Dr. Durmuş Kılıç (Atatürk Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ercan Kiraz (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
- Prof. Dr. Fatih Çınar (Süleyman Demirel Üniversitesi)
- Prof. Dr. Gökhan Özsoy (Ordu Üniversitesi)
- Prof. Dr. Hakan Dedeoğlu (Hacettepe Üniversitesi)
- Prof. Dr. Hakan Uşaklı (Sinop Üniversitesi)
- Prof. Dr. Hayati Akyol (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. İbrahim Coşkun (Trakya Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mehmet Akif Sözer (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mehmet Cihad Ayar (İstanbul Aydın Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mehmet Şahin (Hakkari Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mesude Atay (Başkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mustafa Tahiroğlu (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mustafa Yıldız (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Neşe Tertemiz (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Onur Çalışkan (Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ömer Yılar (Atatürk Üniversitesi)
- Prof. Dr. Özlem Kaf (Çukurova Üniversitesi)
- Prof. Dr. Pınar Çavaş (Ege Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ruhan Karadağ Yılmaz (Selçuk Üniversitesi)
- Prof. Dr. Salih Ceylan (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
- Prof. Dr. Selma Yel (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Selami Yangın (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
- Prof. Dr. Serkan Çelik (Hacettepe Üniversitesi)
- Prof. Dr. Sevgi Kınır (Hacettepe Üniversitesi)
- Prof. Dr. Seyit Ateş (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Sibel Çiğdem Güneysu (Başkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Sinan Olkun (Ankara Üniversitesi)

- Prof. Dr. Soner Yıldırım (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
- Prof. Dr. Taner Altun (Trabzon Üniversitesi)
- Prof. Dr. Veli Toptaş (Kırıkkale Üniversitesi)
- Prof. Dr. Zeliha Nurdan Baysal (Marmara Üniversitesi)
- Doç. Dr. Armağan Ateşkan (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ayşegül Bayraktar Sullivan (Ankara Üniversitesi)
- Doç. Dr. Banu Aktürkoğlu (Hacettepe Üniversitesi)
- Doç. Dr. Başak Kasa Ayten (İnönü Üniversitesi)
- Doç. Dr. Berrin Genç Ersoy (TED Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
- Doç. Dr. Ceren Güneröz (Ankara Üniversitesi)
- Doç. Dr. Derya Can (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ece Özdoğan Özbal (Ankara Üniversitesi)
- Doç. Dr. Eda Yazgın (Doğu Akdeniz Üniversitesi)
- Doç. Dr. Elçin Ayaz (Dicle Üniversitesi)
- Doç. Dr. Emrullah Akcan (Gaziantep Üniversitesi)
- Doç. Dr. Esat Yıldırım (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)
- Doç. Dr. Eyüp Yılmaz (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gönül Onur Sezer (Bursa Uludağ Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gülçin Tan Şişman (Hacettepe Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gülşah Batdal Karaduman (İstanbul Üniversitesi)
- Doç. Dr. Hatice Fakioğlu Bağcı (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
- Doç. Dr. İbrahim Halil Yurdakal (Pamukkale Üniversitesi)
- Doç. Dr. Menşure Alkış Küçükaydın (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
- Doç. Dr. Muhammet Hanifi Ercoşkun (Atatürk Üniversitesi)
- Doç. Dr. Muhammet Özdemir (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)
- Doç. Dr. Mustafa Kocaarslan (Bartın Üniversitesi)
- Doç. Dr. Nida Temiz Polat (Başkent Üniversitesi)
- Doç. Dr. Nurhan Aktaş (Selçuk Üniversitesi)
- Doç. Dr. Olcay Özdemir (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)
- Doç. Dr. Osman Aslan (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ömer Erbasan (Trakya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ömür Sadioğlu (Bursa Uludağ Üniversitesi)
- Doç. Dr. Seher Yarar Kaptan (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
- Doç. Dr. Serkan Düzgün (Gazi Üniversitesi)
- Doç. Dr. Sevim Güven (Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
- Doç. Dr. Sümeyra Akkaya (İnönü Üniversitesi)
- Doç. Dr. Hamdi Karakaş (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)
- Doç. Dr. Turgay Öntaş (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)
- Doç. Dr. Tülin Haşlaman (TED Üniversitesi)
- Doç. Dr. Vedat Aktepe (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- Doç. Dr. Yasemin Kuşdemir (Kırıkkale Üniversitesi)

- Doç. Dr. Yavuz Sökmen (Atatürk Üniversitesi)
- Doç. Dr. Yeliz Temli Durmuş (Uşak Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir Sağlam (Hakkari Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Belkıs Tekmen (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Kozaner (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Ebru Selçioğlu Demirsöz (Trakya Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Hümeysra Uysal (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi İlker Koştur (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Kübra Çelikdemir (TED Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şen (TED Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Murat Temur (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Saadet Zoraloğlu (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Sibel Dal (Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Tolga Topcubaşı (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Ümran Atabaş (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Erdem (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Nalan Yılmaz (Hakkari Üniversitesi)
- Dr. Elif Özcan (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Esra Özcan (TED Üniversitesi)
- Dr. Hatice Selcen Aslan (Başkent Üniversitesi)
- Dr. Sinem Sözen Özdoğan (TED Üniversitesi)

Kongre Düzenleme Öğrenci Kurulu

- Ali Derinoğlu
- Arda Demir
- Arda Ilgın
- Aslı Çetinkaya
- Ata Türkmen
- Aybike Ünal
- Aybüke Samsun
- Ayşe Hümeysra Sarıçayır
- Ayşe Nur Kızıllan
- Ayten Sude Yiğit
- Başak Aytaç
- Begüm Kahveci
- Berinay Bozkurt
- Beyza Bal
- Beyza Demirci
- Bilge Akar
- Bilge Bal
- Bilge Eker
- Buse Buğdaycı
- Buse Tekeli
- Busenur Yılmaz
- Cemre Miray Arslan
- Ceren Tekir
- Damla Turan
- Diğdem Yılmaz
- Duygu Düşünceli
- Ebru Kılıç
- Ebru Yeşilçay
- Ece Arı
- Edanur Gürbüz
- Eda Nur Salman
- Eda Nur Samanlı
- Elçin Düzenli
- Elif Aybüke Atlıhan

- Elif Ünal (Başkent Üniversitesi)
- Elif Ünal (TED Üniversitesi)
- Elif Yağmur Arlı
- Elifsu Dayıoğlu
- Emirhan Ulu
- Eray Fırtına
- Esmâ Çekiç
- Esranur Danacı
- Eylül Taş
- Ezgi Yaman
- Fatma Uğurlu
- Fatmanur Aydın
- Gizem Kayum
- Göksu Yaren Dursun
- Gül Özel
- Halise Sude Çoban
- Halit Yurtseven
- Hasibe Nur Söğüt
- Havva Kübra Koç
- Havva Şeyma Koç
- Hayrünnisa Kabal
- Helin Kılıçkiran
- Hilal Kılıç
- İçim Sever
- İdal Solmaz
- İdilsu Baloğlu
- İlayda Altındağ
- İrem Kaçar
- İrem Taşdelen
- İsmet Çiftçi
- Kübra Çiftçi
- Melikşah Çakmakçı
- Melisa Gayık
- Merve Uysal
- Nagehan Yağlı
- Nehir Akduman
- Neşe Güneş
- Nisa Erkan
- Özge İlaslan
- Rabia Petek Çelen
- Rahime Kaynak
- Sanem Başel
- Seda Polat
- Selenay Gül Turgut
- Selin Lara Yılmaz
- Sena Şahin
- Sevgi Kavuncu (TED)
- Sezin Ezgi Kaya
- Sıla Altun
- Sıla Çınkır
- Sıla Sultan Gökmen
- Simay Şen
- Sude Fidan
- Sude Naz Keş
- Sudenaz Keş
- Sueda Kahyaoğlu
- Sultan Özkanat
- Sultan Şen
- Şevval Bulmuş (TED)
- Şevval Deniz Şahin
- Şevval İrem Ünal
- Şevval Parmaksız
- Tuba Bayrak
- Tubanur Bayrak
- Tuğba Tekin
- Zehra Alpakan
- Zehra Betül Arkan
- Zeynep Buğlem Yağımlı
- Zeynep Doğangüzel
- Zeynep Elif Soydaş
- Zeynep Fidan
- Zeynep Sude Başkan
- Zeynep Yiğit

İçindekiler

Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Bilgi İletişim Teknolojilerine Yönelik Yeterlilik Düzeyleri ve 21. yy. Teknoloji Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	1
Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlilikleri ile Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	4
Çevre ve Vatandaşlık Eğitiminde Dijital İş Birliği: eTwinning Projesi Örneği	7
İlkokul Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıklarını Öğrenmek İçin Ders Kitaplarının İncelenmesi	11
Başöğretmen Atatürk'ten Yola Çıkarak Bir Öğretmende Olması Gereken Özellikler	14
Dijital Eğitim Materyallerinin Kapsayıcı Eğitimde Kullanımı: Öğretmen Adaylarının Görüşleri	16
İlkokul Öğrencilerinin Kesir Öğrenme Süreçlerinin Analizi	18
Kesir Öğretiminde Model Temelli Etkinlik Tasarımı	21
Öğretmen Adaylarının Ruh Hali ve Zaman Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	24
Ergenlerde Teknoloji Bağımlılığının Akran İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi	27
Teknoloji Bağımlılığı ile Duygusal Açlık Arasındaki İlişki	29
Sınava Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Kaygısı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki	31
İsimlerin Ötesinde: Ebeveynlerin Hitap Sözcükleri	34
Okul Öncesi Dönemi Çocuğunda Sevgi Algısı	36
Bilim Merkezi Aracılığıyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve STEM Alanlarına Yönelik Mesleki Farkındalığın Geliştirilmesi: Ebeveyn ve Çocuklar için Birlikte Öğrenme Deneyimi	38
Sürdürülebilir Yaşam Bilinci: 4. Sınıf Öğrencilerinin Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Farkındalıklarının Gelişmesi	41
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi Tasarruf Bekçileri: İlkokula Yönelik Bir Çalışma	44
Sudaki Yaşamın Sürdürülebilirliği: Temiz Su Sağlıklı Gelecek	47
2024 İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programında Ölçme: TIMSS ve Uluslararası Yaklaşımlar Işığında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme	50
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamları Dersi Hakkındaki Görüşleri	53
Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Hazırbulunuşluk Sorularının Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi	56
Etkileşimli Kitap Okuma Uygulamalarının Türkçe Dersinde Anafikri Bulma Üzerine Yansımaları	59
DEHB Tanılı, Okuma Güçlüğü Olan Bir Öğrencide Okuduğunu Anlama: Bir Vaka Çalışması	62
6-8 Yaş Arası Çocukların Beslenme Alışkanlıkları ve Kantin Kullanımı	65
Eğitimin Vicdanı: Etik Kuramlar Işığında Üç Filmde Öğretmenlik Mesleği	67
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Sudaki Yaşam: İlkokul Öğrencilerine Yönelik Çalışma	69
Sürdürülebilir Kalkınma: Sorumlu Üretim ve Tüketim İlkokul Çalışması	72

Temiz Su ve Sanitasyon Hedefi: Suyumu Koruyorum.....	75
Etnomatematik Alanında Yapılan Ulusal Çalışmaların Sistematiik Analizi	78
Sorumlu Üretim ve Tüketim Hedefi: İlkokula Yönelik Bir Çalışma.....	81
Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerde Akıcı Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi: İlkokula	84
Yönelik Bir Uygulama Çalışması.....	84
Geri Dönüşüm Muhteşem Olacak	87
Yaratıcı Drama ile Akran Zorbalığına Çözüm: İlkokul Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme	90
Sıfır Atık: İlkokula Yönelik Örnek Bir Ders Planı	93
Sınıf Öğretmenleri Adaylarının Sıfır Atık Tutumları ve Çevre Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	96
Bir Hikâye Yazdım, Akıcı Oldu mu? İlkokul Öğrencilerinin Yazılı Anlatımında Akıcılık Becerisinin İncelenmesi	100
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik Okuma Soruları Oluşturma Yeterliklerinin İncelenmesi	103
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında İlkokul Öğrencilerinde ‘Açlığa Son’ Farkındalığının Geliştirilmesi.....	106
İlkokul 3. Sınıf 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Sürdürülebilirlik Açısından Analizi	110
Sosyal Bilgiler Ders Öğretim Programlarında Becerilerin Karşılaştırılması: 2018 ve 2024 Programları	116
2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Programındaki Teknoloji ve Materyal Kullanımının Öğrenme Alanlarına Göre Karşılaştırılması	119
2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Programı Kazanımlarının/ Öğrenme Çıktılarının Karşılaştırılması	121
Sosyal Bilgiler Ders Öğretim Programlarında Değerlerin Karşılaştırılması: 2018 ve 2024 Programları	123
İlkokullarda Yetersiz Beslenmenin Yaygınlığı	126
Öğretmen Adaylarının Katı Atık ve Geri Dönüşümüne Ait Tavırları	130
Sınıf Öğretmenlerinin Açık Tanımlarının Statik ve Dinamik Tanım Olmak Üzere İncelenmesi	135
Web 2.0 Aracıyla Doğal Afetler: İlkokul Öğrencileri İçin Artsteps ile Sanal Sergi Yolculuğu	138
2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Programındaki Öğrenme Kanıtlarının Öğrenme Alanlarına Göre Karşılaştırılması.....	141
İlkokul Öğrencileriyle Yapay Zekâ Destekli Yazma Çalışmaları Üzerine Yapılan Araştırmaların İncelenmesi	144
2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında Çocuk Edebiyatı Türlerinin Yeri	147
Etkileşimli Kitap Okuma Destekli Hikâye Yazma Atölyelerinin İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Yazma Motivasyonuna Etkisi	150
Öğretmen Adaylarının Maarif Eğitim Modeli Hakkındaki Görüşleri.....	154

Öğretmen Adaylarının Teknolojik Yeterliliği.....	158
Okuma Güçlüğü Riski Altındaki İlkokul Öğrencilerinin Bulmacalarla Doğru Okuma Becerilerinin İyileştirilmesi.....	161
Hayat Bilgisi Dersi Tutumlarına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi.....	166
Çokkültürlü Eğitim Üzerine Bir Literatür Taraması: Yöntemler, Bulgular ve Geleceğe Yönelik Öneriler	169

Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Bilgi İletişim Teknolojilerine Yönelik Yeterlilik Düzeyleri ve 21. yy. Teknoloji Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Kübra Nur GÜNEŞ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360051055@ogr.erbakan.edu.tr

Göksu Nur BEKMEZCİ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360051045@ogr.erbakan.edu.tr

Nisa Nur YILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360051051@ogr.erbakan.edu.tr

Selin ÖZKEPİR

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360051041@ogr.erbakan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Teknoloji ile iç içe yaşanan bu dönemde eğitimde dijitalleşme, dijital okuryazarlık kavramının önemini artırmıştır. Bu sebeple sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken beceriler 21.yy’da dijitalleşen eğitim ortamları ile birlikte değişmektedir. Sınıf öğretmenlerinden geleneksel rolleri arasına dijital okuryazarlığı da eklemesi beklenmektedir (Sever ve Uğurlu, 2021).

Sınıf öğretmenliği adaylarının, eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) etkin kullanımına yönelik yeterlilik düzeyleri, günümüz eğitim anlayışı açısından büyük önem taşımaktadır (Ertmer ve Ottenbreit-Leftwich, 2010). Ancak yapılan gözlemler ve literatür taramaları, öğretmen adaylarının BİT’e yönelik algılarında ve yeterlilik düzeylerinde eksiklikler olduğunu göstermektedir (Tondeur, 2012). Bu durum, öğretmen adaylarının mezuniyet sonrasında teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmalarını ve yenilikçi öğretim yöntemlerini sınıflarına entegre etmelerini zorlaştırmaktadır.

Ayrıca yeni dünya düzeninde yetişen genç kuşaklar (alfa, beta) teknoloji ile iç içe büyümektedir. Teknoloji kullanımının üst düzey olduğu bu dönemde öğretmenlerin de teknolojiye uyum sağlamaları ve eğitime teknolojiyi entegre etmeleri gerekmektedir.

Bu bildiride, sınıf öğretmenliği adaylarının BİT'e yönelik yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi, sınıf öğretmeni adaylarının 21. yy teknoloji okuryazarlığı yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve sınıf öğretmenliği adaylarının BİT'e yönelik algılarının yeterlilik düzeyleri ile 21. yy teknoloji okuryazarlığı yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarının, sınıf öğretmen adaylarının BİT'e yönelik algılarının ve 21. yy teknoloji okuryazarlık becerilerinin gelişimine yönelik politikaların oluşumuna katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, Türkiye'deki bir üniversitede öğrenim gören sınıf öğretmenliği adayları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak "Sınıf Öğretmen Adaylarının BİT'e Yönelik Yeterlilik Algısı Ölçeği" ve "21. YY Teknoloji Okuryazarlık Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon analizi ile değerlendirilecektir. Araştırmanın temel amacı, sınıf öğretmenliği adaylarının BİT'e yönelik yeterlilik algıları ile 21. yy teknoloji okuryazarlığı becerileri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi ve gün içinde teknolojik aletlerle ne kadar süre geçirdikleri değişkenlerinin bu beceriler üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada, sınıf öğretmenliği adaylarının BİT'e yönelik yeterlilik algıları ile 21. yy teknoloji okuryazarlığı becerileri arasındaki ilişki ortaya konulacaktır. Çalışma bulgularının, öğretmen yetiştirme programlarında BİT kullanımının artırılmasına yönelik politika önerilerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizlerde, kadın ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı bilgisine ulaşılabilecektir. Sınıf düzeyi ilerledikçe, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık becerilerinde belirgin bir artış

ya da azalış olup olmadığı raporlanacaktır. Dijital araçlara erişim ve günlük kullanım süresinin, teknoloji okuryazarlığı yeterliliklerini doğrudan etkileyen faktörlerden birinin olup olmadığı bildirilecektir.

Anahtar Sözcükler: bilgi ve iletişim teknolojileri, sınıf öğretmenliği, teknoloji, teknoloji okuryazarlığı, yeterlilik.

Kaynakça

- Ertmer, P. A., ve Ottenbreit-Leftwich, A. (2010). Teacher technology change: How knowledge, confidence, beliefs, and culture intersect. *Journal of Research on Technology in Education*, 42(3), 255–284.
- Sever, R., ve Uğurlu, A. (2021, Haziran). Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International EJER Congress Bildiri Kitabı* (s. 891-896) içinde, Aksaray Üniversitesi.
- Tondeur, J., Van Braak, J., Siddiq, F., ve Scherer, R. (2012) Understanding the relationship between teachers' pedagogical beliefs and technology use in education: a systematic review of qualitative evidence *Educational Technology Research and Development*, 65(3), 555-575. <https://doi.org/10.1007/s11423-016-9481-2>

Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlilikleri ile Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Emirhan AKTAŞ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360051016@ogr.erbakan.edu.tr

Beyza Nur MİNGİL

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360051009@ogr.erbakan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Eğitimde niteliğin artırılmasında öğretmenlerin akademik donanımı ve mesleki gelişimi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumları, akademik kariyer planlamaları ve mesleki yeterlilik algıları açısından kritik bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Alan yazında, öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile lisansüstü eğitime karşı tutumları arasındaki ilişkinin yeterince araştırılmadığı görülmektedir. Oysa akademik öz-yeterlilik, bireylerin öğrenme süreçlerinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma kapasitelerini ve akademik hedeflerine ulaşma motivasyonlarını doğrudan etkileyen bir faktördür. Örneğin, Özgenel ve Deniz (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, İlhan ve ark. (2012), ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını incelemiş ve bu tutumların çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile lisansüstü eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölüm gibi demografik değişkenlerin bu iki değişken üzerindeki etkisi analiz edilerek, lisansüstü eğitime yönelik tutumların belirleyicileri ortaya konulacaktır. Araştırmanın sonuçlarının, öğretmen adaylarının akademik ve mesleki gelişimlerini desteklemeye yönelik politikaların oluşturulmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, Türkiye’deki farklı üniversitelerde öğrenim gören sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile Türkçe öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak "Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği" ve "Akademik Öz-Yeterlilik Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile lisansüstü eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölüm değişkenlerinin bu tutumlar üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenmiştir.

Sonuçlar

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının akademik öz yeterlilik düzeyleri ile lisansüstü eğitime yönelik tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = 0.682, p < 0.01$). Akademik öz yeterlilik algısı yüksek olan öğretmen adayları, lisansüstü eğitime daha olumlu bakmaktadır.

Sınıf düzeyine göre yapılan analizlerde, 4. sınıf öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının 1. sınıflara kıyasla daha olumlu olduğu bulunmuştur. ($F(3, 336) = 7.314, p < 0.05$). Ayrıca akademik öz yeterlilik algısının, sınıf düzeyi yükseldikçe belirgin bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. ($X = 58,16 \rightarrow X = 73,50$).

Bölümler arası karşılaştırmalarda, sınıf öğretmenliği öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu ($X=54,44$), ancak ilköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. ($X=61,42$)

Bu sonuçlar, sınıf öğretmeni adaylarının akademik farkındalıklarının artırılması ve lisansüstü eğitimin kariyer gelişimine katkılarının vurgulanması gerektiğini göstermektedir. Özellikle alt sınıflardaki öğrenciler için teşvik edici akademik programlar, lisansüstü eğitime yönelik ilgiyi artırabilir.

Anahtar Sözcükler: akademik öz-yeterlilik, lisansüstü eğitim, öğretmen adayları, sınıf öğretmenliği, tutum.

Kaynakça

- Özgenel, M. ve Deniz, A. (2020). Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum ile Akademik Güdülenme ve Akademik Öz Yeterlik Arasındaki İlişki: Öğretmen Adayları Üzerine Bir İnceleme. *Journal of University Research*, 3(3), 131-146. <https://doi.org/10.32329/uad.806826>
- İlhan, M., Öner Sünkür, M. ve Yılmaz, F. (2012). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 22-42.

Çevre ve Vatandaşlık Eğitiminde Dijital İş Birliği: eTwinning Projesi Örneği

Leyla KÜÇÜKÇOBAN

Pursaklar Bilim ve Sanat Merkezi, Ankara/Türkiye,
e-posta: leylakucukcoban@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Dijital teknolojinin hızla geliştiği bir çağda, eğitim alanında da bu teknolojilerin etkisi giderek artmaktadır. Eğitimde dijital iş birliği, öğrencilerin ve öğretmenlerin arasındaki bağları güçlendirerek öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir.

Avrupa'daki öğretmenlerin ve öğrencilerin dijital iş birliği gerçekleştirmeleri için etwinning platformu oluşturulmuştur. Bu platform, kültürel değişim, dil öğrenimi, proje tabanlı öğrenme ve teknoloji entegrasyonu gibi alanlarda etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

eTwinning faaliyeti “Avrupa'daki okullar için oluşturulmuş bir topluluk” olarak tanımlanmaktadır. eTwinning faaliyetinin temel amacı, eğitime Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BT) entegre ederek Avrupa çapında boyut bir kazandırmaktır. Öğretmenlerin BT alanında ve pedagojik anlamda bilgi ve becerilerini geliştirerek, bu becerileri günlük yaşamlarının bir parçası haline getirme amacı taşıyan faaliyet, birçok farklı öğrenme alanına sahiptir. Bu alanlarda katılımcı ülkelerdeki okullar birbirleriyle bilgi paylaşıp yaparak yaşayarak öğrenebilirler (European Commission, 2005).

Öğretmenlerin sahip olması beklenen yeterlikler 21. yy yeterliklerini içerir. Bu yeterlikler arasında dijital yeterlikler, öğretmeyi ve öğrenmeyi desteklemek amacıyla BT kullanarak yeni yöntemler öğrenmek, yabancı dillerde iletişim kurmayı öğrenmek ve kültürlerarası diyalog ve sosyal yetkinlik gibi diğer kişisel gelişim alanlarında yeterli becerilere sahip olmaları yer almaktadır (Vuorikari R , 2013).

Bu çalışmanın amacı, dijital teknolojilerden faydalanarak öğrencilerin çevre duyarlılığı geliştirmelerine, geri dönüşüm bilinci kazanmalarına, doğayla ilişkilerini yeniden yapılandırmalarına ve çevre, iklim ve sürdürülebilirlik alanlarındaki yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamaktır.

Bu doğrultuda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Dijital araçlar ve iş birliği olanakları, öğrencilerin çevresel farkındalıklarını geliştirmede nasıl etkili olabilir?
2. Geri dönüşüm, doğa ile etkileşim ve oyun gibi kavramlar, dijital platformlar üzerinden yürütülen bir projeye nasıl entegre edilebilir?
3. Uluslararası dijital iş birlikleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve özgüvenlerini ve vatandaşlık eğitimlerini nasıl destekler?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan eylem araştırması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Eylem araştırmaları okul ya da sınıf ortamlarında uygulanan eğitim-öğretim yöntemlerinin etkili ve verimli bir şekilde çözülmesi için yapılan bir yöntemdir ve eylem araştırmalarında plan, eylem, gözlem ve yansıt basamakları yer almaktadır (Johnson, 2014).

Araştırma, 8-10 yaş grubundaki ilkokul öğrencileriyle bir eğitim-öğretim yılı süresince yürütülen bir eTwinning projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Projede Türkiye’den bir okulun yanı sıra farklı Avrupa ülkelerinden katılan okullar yer almış; öğrenciler çevrim içi araçlar aracılığıyla iş birliği içinde çalışmıştır. Etkinlikler, Harry Potter evreninden esinlenerek yapılandırılmış; çevre bilinci, geri dönüşüm, doğa ile etkileşim ve dijital bağımlılıkla mücadele gibi temalar çerçevesinde şekillendirilmiştir.

Öğrenciler projede, geri dönüştürülebilir materyallerle geleneksel oyunlar tasarlamış, dijital hikâyeler oluşturmuş, doğaya yönelik yaratıcı çalışmalar yapmışlardır. Süreç boyunca elde edilen veriler; öğrencilerin ürünleri (oyunlar, hikâyeler, posterler), öğretmen günlükleri, gözlem formları ve ortak okul raporları aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Proje sürecinde öğrenciler yalnızca çevrimiçi etkinliklerle değil, yüz yüze sınıf içi uygulamalarla da desteklenmiştir. Böylece dijital araçlar öğrenme sürecini destekleyici bir araç olarak kullanılırken, çevresel duyarlılık ve fiziksel etkileşim ön planda tutulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Proje kapsamında gerçekleştirilen yaratıcı ve tematik etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin çevre bilinci, vatandaşlık değerleri, dijital beceriler ve yaratıcı düşünme alanlarında gelişim

göstermeleri beklenmektedir. Projede yer alan araştırma sorularına ilişkin elde edilmesi öngörülen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Dijital araçlar ve iş birliği olanakları, öğrencilerin çevresel farkındalıklarını ve dijital okuryazarlıklarını artırmıştır. Ortak okullar tarafından Scratch programı kullanılarak hazırlanan “Çevre Sorunlarına Çözüm Büyüleri Kitabı” etkinliği sayesinde öğrenciler hem kodlama becerilerini geliştirmiş hem de çevre sorunları hakkında düşünme, çözüm üretme ve bu çözümleri dijital olarak ifade etme becerisi kazanmışlardır.
2. Geri dönüşüm temelli fiziksel etkinlikler, çevresel duyarlılığı ve yaratıcı problem çözme yeteneklerini desteklemiştir. Öğrenciler, geri dönüştürülmüş malzemeleri kullanarak domino kartları ve satranç gibi oyunları yeniden tasarlamış; bu süreçte hem sorumlu tüketim alışkanlıkları edinmiş hem de tasarım-yaratım sürecine aktif olarak katılmışlardır.
3. Proje kapsamında vatandaşlık eğitimi temalı etkinliklerle öğrencilerin toplumsal farkındalıkları ve değerler eğitimi alanındaki yeterlikleri gelişmiştir. Vatandaşlık değerlerini temsil eden armalar tasarlanarak her bir öğrencinin aidiyet, eşitlik, sorumluluk ve dayanışma gibi değerlere yönelik düşünmesi ve kendi yaratıcı ifadesini ortaya koyması teşvik edilmiştir.
4. Uluslararası dijital iş birlikleri, öğrencilerin öz güvenlerini ve iletişim becerilerini güçlendirmiştir. Baykuş Hedwig temalı ortak hikâye etkinliği ile Avrupa’daki farklı ülkelere gelen öğrencilerin tek bir büyü kitabında kendi bölümlerini oluşturmaları sağlanmıştır. Bu süreçte öğrenciler hem hikâye yazımı hem de kültürel paylaşım yoluyla yaratıcı ifade becerilerini geliştirmiş, ekip çalışması ve kültürlerarası anlayış konularında deneyim kazanmışlardır.

Bu kapsamda projenin, dijitalleşmenin sunduğu olanakları pedagojik amaçlarla bütünleştirerek çevre duyarlılığı, vatandaşlık bilinci ve yaratıcı üretim gibi önemli alanlarda çok yönlü öğrenci gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: eTwinning, çevre eğitimi, dijital işbirliği

Kaynakça

European Commission. (13 Ocak 2005). Etwinning : A New Initiative From The European Commission (Questions And Answers). Brüksel, Belçika.
https://Europa.Eu/Rapid/PressRelease_Memo-05-8_En.Htm Adresinden Alındı

Johnson, Andrew P. (2014). Eylem araştırması el kitabı. (Çeviri Ed. Uzuner Y, Anay M). Anı Yayıncılık.

Vuorikari, R. (2012). Teacher Networks. İspanya.
<http://Creativecommons.Org/Licenses/By/3.0> Adresinden Alındı

İlkokul Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıklarını Öğrenmek İçin Ders Kitaplarının İncelenmesi

Bilge BAL

TED Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: bilge.bal@tedu.edu.tr

Eda Nur SALMANLI

TED Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: edanur.salmanli@tedu.edu.tr

İdilsu BALOĞLU

TED Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: idilsu.baloglu@tedu.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Bireylerin, çocukluk döneminde edindiği beslenme alışkanlıkları hem fiziksel hem de sağlık açısından büyük bir öneme sahiptir. Eğitim sisteminde yer alan ders kitapları, bireyin beslenme alışkanlıkları kazanmasında ve gıda güvenliği konusunda bilinç sahibi olmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda yapılan araştırmalarda, birçok ülkede ilkökul ders kitaplarının beslenme ve gıda güvenliği konusunda yeterince bilgi sunmadığı görülmektedir. Hindistan ve İran'da yapılan çalışmalarda, beslenme konusunun az ve çoğunlukla bilişsel düzeyde ele alındığı anlaşılmaktadır (Dehghani ve ark., 2024; Rao ve ark., 2011). Türkiye'deki MEB ders kitaplarında ise genel beslenme bilgisine yer verilirken ayrıntılı ve pratik bilgilere yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bunun bir sonucu olarak, öğrenciler bu durum nedeniyle sağlıklı beslenme alışkanlıkları geliştiremedikleri açıkça görülmektedir. Özellikle, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan ilkökul düzeyindeki ders kitaplarına bakıldığında beslenme ve gıda güvenliği konularına Hayat Bilgisi ders kitaplarında yeteri kadar bahsedilmediği tespit edilmiştir. Bu sebeple, hayat bilgisi ders kitaplarında beslenme ve gıda güvenliği konularının bu kitaplarda nasıl ele alındığı analiz edilmeli ve içeriklerin eğitimde daha etkili bir biçimde yer alabilmesi için geliştirme yöntemleri belirlenmelidir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin ana kaynağı olan farklı dokümanları toplama, inceleme, sorgulama ve analiz etme sürecine doküman analizi denir (Sak ve ark., 2021). Bu yöntemde mevcut belgeler analiz edilerek konuya ilişkin içerikler çözümlenmektedir. Araştırmanın verileri, ilkökul 1, 2 ve 3. sınıf düzeyinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden M.E.B yayınlarına ait Hayat Bilgisi ders kitapları ve konu ile ilgili akademik makaleler incelenerek toplanmıştır (Eğitim Bilişim Ağı [EBA], 2025). Her sınıf düzeyine ait hem birinci dönem hem de ikinci dönem ders kitapları incelenmiştir. Bu doğrultuda, toplamda altı kitap araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. İncelenen kitaplar, farklı yıllarda yayınlanmış olup hem eski hem de yeni öğretim programlarına göre hazırlanmış kaynakları içermektedir. Böylece, program değişikliklerinin içerik ve tema düzeyine nasıl yansıdığı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Veriler, kitaplarda yer alan "sağlıklı beslenme" teması çerçevesinde sunulan etkinlikler ve görseller detaylı bir şekilde incelenerek elde edilmiştir. Görseller, içerdiği gıda çeşitleri, hijyen kuralları, karakterlerin tutumları ve görsellerde verilen mesajlar açısından incelenmiştir. Görseller ve etkinlikler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş olup betimsel olarak yorumlanmıştır. Araştırılan makaleler ise elde edilen verilere bilimsel dayanak sağlamak amacıyla çalışmaya dahil edilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, ilkökul düzeyinde beslenme ve gıda güvenliği konularının ders kitaplarında daha kapsamlı ve dengeli bir şekilde ele alınması beklenmektedir. Bunun yanı sıra, araştırma yalnızca Türkiye ile sınırlı tutulmamış, konuya karşılaştırmalı bir perspektiften yaklaşmak amacıyla Hindistan ve İran'da yürütülmüş benzer dokümanlar incelenmiştir. Hindistan'da yapılan araştırmalar, beslenme konusunun 1 ve 7. sınıflar arasında ders kitaplarının %10'undan fazlasında yer aldığı, ancak sonraki sınıflarda yeterince yer almadığı tespit edilmiştir. İran'da gerçekleştirilen çalışmalarda ise ders kitaplarında pratik beceriler ve değer eğitimi gibi alanların neredeyse hiç yer verilmediği; kitapların çoğunlukla bilişsel düzeydeki bilgiler ile sınırlı kaldığı belirlendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle, etkili bir

beslenme eğitimi, yalnızca bilgi aktarımına değil, aynı zamanda öğrencilerde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesine de odaklanmalıdır. FAO tarafından hazırlanan Nutrition Education in Primary Schools rehberinde (2005) belirtildiği gibi, başarılı bir beslenme eğitimi programı; sınıf içi öğretim, okul ortamında sağlıklı beslenmeyi teşvik eden uygulamalar ve aile ile toplumla işbirliğini kapsayan üçlü bir yaklaşımı gerektirmektedir. Ancak, kısa vadede bazı geçici sorunların ortaya çıkması olasıdır. Öncelikle, mevcut öğretim programlarının yoğunluğu nedeniyle beslenme eğitimine ayrılan sürenin yetersiz kalması, öğretmenlerin bu alanda yeterli mesleki bilgi ve donanıma sahip olmamaları ve okul ortamlarının sağlıklı beslenme davranışlarını destekleyici fiziksel koşullara sahip olmaması beklenen güçlükler arasındadır.

Anahtar Sözcükler: Beslenme, gıda güvenliği, ilkökul

Kaynakça

- Dehghani, M., Omidvar, N., Doustmohammadian, A., Tork, Z. ve Arvand, A. (2024). Food and nutrition literacy through formal education in iran: a content analysis of school textbooks. *Journal of Nutrition and Food Security*, 9(1), 59–68. <https://doi.org/10.18502/jnfs.v9i1.14841>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2005). *Nutrition education in primary schools: A planning guide for curriculum development (Vol. 1: The reader)*. FAO.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2025). *Eğitim Bilişim Ağı (EBA)*.
- Rao, G. M. S., Vijayapushpam, T., Venkaiah, K. ve Pavarala, V. (2011). Quantitative and qualitative analysis of nutrition and food safety information in school science textbooks of India. *Health Education Journal*, 71(6), 725–735. <https://doi.org/10.1177/0017896911422783>
- Sak, R., Sak, Ş. A., Şendil, Ç. Ö. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227–256. <https://doi.org/10.33400/kuje.843306>

Başöğretmen Atatürk'ten Yola Çıkararak Bir Öğretmende Olması Gereken Özellikler

Tubanur BAYRAK

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü/Sınıf Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: 22294862@mail.baskent.edu.tr

Umutcan CAVDAR O.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: umut-an-06@hotmail.com

Bildiri Özet

Problem Durumu

İnsanlık tarihi boyunca öğretmenlik toplumların oluşumu ve devamlılığı için önemli bir yere sahip olmuştur. Öğretmen eğitim kurumlarında önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda öğretim etkinliklerini planlı ve programlı bir biçimde düzenleyerek yürüten uzman eğitmendir.

Günümüz eğitim sistemi içerisindeki çeşitli problemlere çözüm aramak ilk olarak öğretmenlere düşmektedir. Bu çözüm yollarını aramaya başlamadan öncelik olarak öğretmenler olarak nasıl bir öğretmen olmalıyız sorusunun cevabını aramakla başlamamız gerekmektedir. Bu sorunun cevabı bu araştırmada Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve başöğretmenimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün öğretmen olarak taşıdığı özelliklerin incelenerek verilecektir. .

Bu kapsamda bu araştırmanın amacı Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatından yola çıkarak öğretmenlerin sahip olması gereken özellikleri belirlemektir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatından yola çıkarak öğretmenlerin sahip olması gereken özellikleri belirlemek için Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatı doküman analizi ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında literatür taraması gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi sonucunda Atatürk'ün öğretmen olmasında etkili olan kişilik özellikleri ve bu özelliklerin belirgin olduğu olay ve durumlar şeklinde iki ayrı grupta literatür taranmış olup . Özellikler ortaya konulmuştur.

Sonuçlar

Çalışmanın amacı doğrultusunda yapılan literatür taramasında Atatürk'ün başöğretmen Atatürk olarak öğretmen özellikleri belirlemiştir.

Bu özellikler; öğretmenliği benimsemiş olmak, lider ve yol gösterici olmak, fedakâr olmak, sanata ve spora teşvik edici olmak, iyi bir okur olmak, özgüvenli olmak ve özgüvenli bireyler yetiştirmeyi amaçlamak, kendini geliştirmeye açık ve dinamik olmak şeklinde ortaya konulmuştur. Bu özellikleri bir öğretmende olması gereken başlıca özelliklerdir.

Anahtar Sözcükler: Atatürk, öğretmenlik, öğretmenlik özellikleri

Dijital Eğitim Materyallerinin Kapsayıcı Eğitimde Kullanımı: Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Zübeyde Yaren KESTİR

Gaziantep Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Gaziantep/Türkiye,
e-posta: yarenkestir75@gmail.com

Doç. Dr. Emrullah AKCAN

Gaziantep Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Gaziantep/Türkiye,
e-posta: emrullahakcan@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

21. yüzyılda teknolojinin eğitim ortamlarına entegrasyonu, öğretim süreçlerini çeşitlendirmiş ve daha kapsayıcı hale getirmiştir. Özellikle özel gereksinimli öğrenciler, dil farklılığı olan göçmen öğrenciler veya öğrenme güçlüğü yaşayan bireyler için dijital eğitim materyalleri önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu tür materyaller, öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına ve ihtiyaçlarına göre düzenlenebilir ve etkileşimli öğrenme ortamları sağlayabilir. Ancak bu araçların etkili bir şekilde kullanılabilmesi, öğretmenlerin bu konuda bilgi, tutum ve beceriye sahip olmasına bağlıdır. Sınıf öğretmeni adaylarının dijital materyallere ve kapsayıcı eğitime yönelik görüşleri, gelecekteki uygulamaların niteliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının dijital eğitim materyallerinin kapsayıcı eğitimde kullanımına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseniyle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 akademik yılında bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören 4. sınıf düzeyindeki 20 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Özellikle daha önce öğretmenlik uygulaması derslerine katılmış ve dijital materyallerle deneyim yaşamış adaylar çalışma grubuna dahil edilmiştir. Katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Görüşme formu, uzman görüşleri alınarak geliştirilmiş ve pilot uygulama

sonrasında son halini almıştır. Görüşmeler bireysel olarak yüz yüze yapılmış ve ortalama 20-30 dakika sürmüştür. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Katılımcıların ifadeleri kodlanmış, benzer ifadeler temalar altında toplanmıştır. Kodlama sürecinde güvenilirlik sağlamak amacıyla iki araştırmacı bağımsız olarak kodlama yapmış ve %85 oranında görüş birliği sağlanmıştır.

Beklenen Geçici Sonuçlar

Analiz sürecinde ön plana çıkan temalar arasında “Fırsat Eşitliği Sağlama”, “Bireyselleştirilmiş Öğrenme”, “Erişilebilirlik Sorunları” ve “Hazırlık Yetersizliği” yer almaktadır. Bu bulgular, dijital eğitim materyallerinin kapsayıcı eğitimde önemli bir potansiyel taşıdığını göstermektedir. Ancak öğretmen adaylarının dijital materyalleri etkili bir şekilde kullanabilmesi için yeterli donanıma sahip olmaları gerektiği görülmektedir. Analiz süreci halen devam etmekte olup, nihai sonuçlar üzerinde çalışılmaktadır.

İlkokul Öğrencilerinin Kesir Öğrenme Süreçlerinin Analizi

Hilal KARAKUŞ

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: hkarakush03@gmail.com

Ezgi ERDOĞAN

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: ezggierdgn@gmail.com

Dr. Elif Tuğçe KARACA

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: tugcekaraca@kku.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

İlkokul öğrencilerinin kesir kavramını anlamlandırma süreci, yalnızca sembolleri öğrenmekten çok daha fazlasını gerektirir. Bu kavramın anlamlı biçimde inşa edilebilmesi için, öğrencilerin kesirleri farklı modeller (alan, uzunluk, çokluk) üzerinden ilişkilendirebilmesi, temsiller arasında geçiş yapabilmesi ve bu temsilleri kendi deneyimleriyle bağdaştırabilmesi beklenmektedir (Clarke ve Roche, 2009). Bu bağlamda öğrencinin ilişkisel anlamaya ulaşması oldukça kritiktir (Skemp, 1976). Temsiller arasında kurulan bağlantılar, kavramsal derinliği artırırken öğrencilerin düşünme süreçlerine dair de ipuçları sunar. Bu nedenle, öğrencilerin model temelli etkinliklerde ortaya koydukları ürünlerin analizi; kavrayış düzeylerini, temsilleri nasıl kullandıklarını ve temsil geçişi becerilerini anlamaya katkı sağlar. Öğrencilerin bu süreçte sergilediği öğrenme örüntüleri, öğretimin niteliğini değerlendirmek ve sürdürülebilir öğrenmeyi destekleyen yapılar oluşturmak açısından da önem taşımaktadır (UNESCO, 2017).

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, öğretmen adayları tarafından geliştirilen model temelli kesir etkinliklerinin, ilkokul 4. sınıf öğrencileriyle sınıf ortamında uygulanması sürecinde öğrencilerin sergilediği öğrenme ürünlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, eylem araştırması yaklaşımıyla yürütülmektedir (Kemmis ve ark., 2014). Katılımcılar, bir devlet okulunda öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Her öğrenci, öğretmen adaylarının hazırladığı bir etkinlikte

yer almıştır. Uygulamalar sırasında öğrencilerin oluşturduğu görsel ürünler (çizimler, eşleştirmeler, açıklamalar) ve yazılı çıktılar toplanmıştır. Ayrıca öğretmen adayları süreçle ilgili kısa gözlem notları tutmuştur. Veriler, öğrencilerin kesir kavramını nasıl anlamlandırdığını, model-sembol ilişkisini kurma düzeylerini ve temsil geçişlerini incelemek üzere nitel içerik analizi ile değerlendirilmektedir. Analiz süreci; kavramsal anlama düzeyleri (Hiebert ve Lefevre, 1986), temsiller arası geçiş (Lesh ve ark., 1987) ve kavram yanılgıları (Ni ve Zhou, 2005) bağlamında yapılandırılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Çalışmada öğrencilerin genellikle alan modelini daha kolay ilişkilendirdikleri; sayı doğrusu ve çokluk modellerinde ise kavramsal zorluklar yaşadıkları gözlemlenebilir. Bazı öğrencilerin kesirleri simetrik alan parçalarıyla doğru temsil ettikleri, ancak aynı kesri sayı doğrusu üzerinde konumlandırmakta zorlandıkları ya da çokluk modelinde “eşit parça” kavramını ihmal ettikleri belirlenebilir (Ni ve Zhou, 2005). Öğrenci ürünleri incelendiğinde, bazı öğrencilerin kesri sembolik olarak ifade edebilmesine rağmen görsel modelle eşleştirmekte zorlandığı; bazı öğrencilerin ise yalnızca alan temsiline bağımlı kaldığı durumlar ortaya çıkabilir. Bu farklılıklar, temsiller arası geçiş becerilerinin gelişim düzeylerini ve kavramsal anlama yapılarının ilişkisel mi yoksa yüzeysel mi olduğunu gösterecektir (Lamon, 2007; Hiebert ve Lefevre, 2013). Ayrıca ürünlerin analizi, öğretmen adaylarının öğretim tasarımlarını yeniden değerlendirmelerine ve geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, öğrenci ürünlerinin yapılandırılmış biçimde analizi sürdürülebilir öğrenme ortamlarının oluşturulmasında etkili bir değerlendirme yaklaşımı olarak öne çıkmaktadır (Kazemi ve Stipek, 2009).

Anahtar Sözcükler: Kesir öğretimi, kavramsal anlama, model temelli etkinlik.

Kaynakça

- Clarke, D. M. ve Roche, A. (2009). Students’ fraction comparison strategies as a window into robust understanding and possible pointers for instruction. *Educational Studies in Mathematics*, 72(1), 127–138.
- Hiebert, J. ve Lefevre, P. (2013). Conceptual and procedural knowledge in mathematics: An introductory analysis. *Conceptual and procedural knowledge* (s. 1–27) içinde. Routledge.
- Kazemi, E. ve Stipek, D. (2009). Promoting conceptual thinking in four upper-elementary mathematics classrooms. *Journal of Education*, 189(1-2), 123–137.

- Kemmis, S., McTaggart, R. ve Nixon, R. (2014). The action research planner: Doing critical participatory action research. Springer.
- Lamon, S. J. (2007). Rational numbers and proportional reasoning: Toward a theoretical framework. F. Lester (Ed.), *Second handbook of research on mathematics teaching and learning* (s. 629–667) içinde. Information Age Publishing.
- Ni, Y. ve Zhou, Y. D. (2005). Teaching and learning fraction and rational numbers: The origins and implications of whole number bias. *Educational Psychologist*, 40(1), 27–52.
- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>

Kesir Öğretiminde Model Temelli Etkinlik Tasarımı

İrem Seray GÖK

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: iremsserayy@gmail.com

Sedanur KÜÇÜK

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: kucuksedanur06@gmail.com

Yaren BAKLACI

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: yarenbklc2022@gmail.com

Dr. Elif Tuğçe KARACA

Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Kırıkkale/Türkiye, e-posta: tugcekaraca@kku.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

İlkokul düzeyinde kesir kavramının öğretimi, işlem temelli yaklaşımların ötesine geçerek kavramsal anlayışı hedeflemelidir. Ancak öğretmen adaylarının bu geçişi nasıl planlayacakları, hangi modelleri neden kullanacakları ve öğrencinin düşünme biçimini nasıl dikkate alacakları, pedagojik alan bilgisi açısından gelişim gerektiren alanlardır (Shulman, 1986; Cramer ve Post., 2002). Alan, uzunluk ve çokluk modelleri, kesir öğretiminde farklı soyutlama düzeylerine hitap eden araçlar olarak tanımlanmakta; bu modellerin öğretimsel bağlama uygun şekilde seçilmesi öğretmen yeterlikleriyle doğrudan ilişkilendirilmektedir (Van de Walle ve ark., 2019). Öğretmen adaylarının etkinlik tasarlarırken kavram analizine dayalı, öğrenci düzeyine uygun ve model temelli bir yapı kurmaları beklenmektedir. Etkili bir öğretim etkinliği, öğrencinin önceki bilgilerine, kavramsal gelişim sürecine ve uygun temsillere dayanmalıdır (Ball ve ark., 2008). Ayrıca bu süreç öğretimi planlama, uygulama ve yeniden değerlendirme aşamalarını içermesi nedeniyle öğretimsel düşünmenin sürekliliğini desteklemekte ve sürdürülebilir öğretim anlayışıyla örtüşmektedir (UNESCO, 2017).

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması yöntemiyle yürütülmektedir (Kemmis ve ark., 2014). Katılımcılar, bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı'nda öğrenim gören 22 üçüncü sınıf öğretmen adayıdır. Adaylar, dört kişilik gruplar hâlinde çalışarak, 4. sınıf matematik öğretim programında yer alan kesir kazanımlarına dayalı model temelli öğretim etkinlikleri tasarlamışlardır. Etkinliklerde alan, uzunluk (sayı doğrusu) veya çokluk modellerinden biri kullanılmakta; her grup model seçimini pedagojik gerekçelerle açıklamaktadır. Geliştirilen etkinlikler sınıf ortamında uygulanmış, ancak bu bildiride yalnızca öğretmen adaylarının geliştirdiği etkinlikler ve bu süreçle dair belgeler analiz edilmiştir. Veri kaynakları; ilk etkinlik planları, grup raporları, öğretim programı ile uyum değerlendirmeleri ve etkinlik revizyonlarıdır. Veriler, pedagojik karar alma becerileri, model temsili kullanımı, kavramsal hedeflerin ifadesi ve sürdürülebilir öğretim bakış açısı üzerinden nitel içerik analizi ile çözümlenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının genellikle alan modelini tercih ettikleri; sayı doğrusu ve çokluk temsillerine ilişkin pedagojik zorlukları daha sınırlı değerlendirdikleri öngörülmektedir (Siegler ve ark., 2010). Etkinlik planlarında kullanılan temsil biçimlerinin çeşitliliği ve açıklama düzeyleri, adayların pedagojik alan bilgisi düzeylerini ortaya koyacaktır. Bazı aday gruplarının öğrenci düzeyine uygunluk, kavram yanılgılarını öngörme ve öğretim hedeflerini açık biçimde ifade etmede daha başarılı olduğu; diğerlerinin ise daha yüzeysel kaldığı gözlemlenebilir. Etkinliklerin uygulanması sonrası alınan dönütlerle yapılan revizyonlar, öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin eleştirel ve yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirdiklerini gösterebilir. Bu süreç, öğretmen adaylarını yalnızca planlayıcı değil, öğretim sürecini analiz edip geliştirebilen profesyoneller hâline getirmektedir (Schön, 2017). Söz konusu döngüsel yapı, sürdürülebilir öğretim anlayışına katkı sağlamakta; öğretimin yalnızca bir çıktı değil, sürekli gözden geçirilen ve geliştirilen bir süreç olduğu farkındalığı, yaşam boyu öğrenmeye yönelik pedagojik bir bakış açısı geliştirilmesini desteklemektedir (UNESCO, 2017).

Anahtar Sözcükler: Kesir öğretimi, öğretmen adayları, eylem araştırması, etkinlik tasarımı

Kaynakça

- Ball, D. L., Thames, M. H. ve Phelps, G. (2008). Content knowledge for teaching: What makes it special? *Journal of Teacher Education*, 59(5), 389–407.
- Cramer, K. A. ve Post, T. R. (2002). Initial fraction learning by fourth-and fifth-grade students: A comparison of the effects of using commercial curricula with the effects of using the rational number project curriculum. *Journal for Research in Mathematics Education*, 33(2), 111-144.
- Kemmis, S., McTaggart, R. ve Nixon, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. Springer.
- Lesh, R., Post, T. ve Behr, M. (1987). Representations and translations among representations in mathematics learning and problem solving. C. Janvier (Ed.), *Problems of representation in the teaching and learning of mathematics* (s. 33–40) içinde. Lawrence Erlbaum.
- Schön, D. A. (2017). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Routledge.
- Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4-14.
- Siegler, R. S., Thompson, C. A. ve Schneider, M. (2010). An integrated theory of whole number and fractions development. *Cognitive Psychology*, 62(4), 273-296.
- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>
- Van de Walle, J. A., Karp, K. S. ve Bay-Williams, J. M. (2019). *Elementary and middle school mathematics: Teaching developmentally* (10. Baskı). Pearson.

Öğretmen Adaylarının Ruh Hali ve Zaman Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Meryem Serra EVLİ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041002@ogr.erbakan.edu.tr

Hatice İrem USTA

Necmettin Erbakan Üniversitesi , Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta:23360041023@ogr.erbakan.edu.tr

Melike ÇELİK

Necmettin Erbakan Üniversitesi , Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 22360041017@ogr.erbakan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Günümüzde öğretmen adaylarının ruh hali ve zaman algısı arasındaki ilişki, eğitimde verimlilik, motivasyon ve psikolojik iyilik hali açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının ruh hallerinin ve zaman algılarının birbirleriyle nasıl etkileşimde bulunduğu anlaşılmaması, gelecekteki öğretmenlerin öğretim süreçlerine, psikolojik iyilik hallerine ve öğrenci ilişkilerine dair önemli çıkarımlar sunabilir. Ruh hali, yalnızca bireysel verimliliği etkilemekle kalmaz, aynı zamanda öğretmen adaylarının ders işleme tarzlarını, öğrenci ilişkilerini ve sınıf yönetimlerini de doğrudan etkileyebilir. Zaman algısı ise öğretmen adaylarının günlük aktivitelerini düzenleme, ders hazırlığı yapma ve sınav gibi önemli zaman dilimlerini etkin kullanma becerilerini belirleyebilir. Alan yazında , öğretmen adaylarının ruh hali ile zaman algısı arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Literatürde, bu iki kavramın öğretmen adayları üzerinde nasıl bir etkileşime girdiği, daha çok genel psikoloji, bireysel farklar ve işyeri stres yönetimi konularına odaklanmışken, öğretmen adaylarına özgü çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Örneğin, Yılmaz (2019), öğretmen adaylarının stres düzeylerinin, akademik performansları ve motivasyonları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, Demirtaş ve Özer (2007) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının zaman algılarının, derslere olan katılımları ve derslerdeki başarıları ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının ruh hali ve zaman algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi, bölüm gibi demografik değişkenlerin öğretmen adaylarının ruh hali ve zaman algısı üzerindeki etkisi analiz edilerek, bu iki değişkenin birbirleriyle olan ilişkileri ve öğretmen adaylarının akademik performansları üzerindeki etkileri daha iyi anlaşılabilecektir. Bu, öğretmen adaylarının akademik başarıları, profesyonel gelişimleri ve mesleki yeterliliklerini artırmak için gerekli stratejilerin belirlenmesine yardımcı olması beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülecektir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye’de farklı üniversitelerde çeşitli bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak "Ruh Hali Ölçeği" ve "Gelecek Zaman Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçeklerin yanı sıra "Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilecektir. Araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının ruh hali ile zaman algısı arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi, bölüm gibi demografik değişkenlerin bu iki değişken üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmanın analiz süreci halen devam etmekle birlikte, öğretmen adaylarının ruh hali ile zaman algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunması beklenmektedir. Özellikle pozitif ruh hali içinde olan bireylerin şimdiki ve gelecek odaklı zaman algısına sahip olabileceği, negatif ruh hali taşıyan bireylerin ise geçmiş odaklı veya zamanın daha hızlı/yavaş geçtiğini algılayamaması eğiliminde olabileceği öngörülmektedir. Ayrıca, yorgunluk ve depresyon gibi olumsuz duyguların zaman algısını bozabileceği ve bireylerin zaman yönetiminde zorlanmalarına neden olabileceği düşünülmektedir. Demografik değişkenler açısından ise, kadın ve erkek öğretmen adaylarının zaman algısı ve ruh hali düzeyleri arasında farklılıklar olabileceği beklenmektedir. Son olarak, ruh hali ve zaman algısı arasındaki ilişkinin güçlü olması durumunda, öğretmen adaylarının akademik ve mesleki başarıları üzerinde dolaylı bir etkisinin olabileceği de tahmin edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: lisans eğitimi, öğretmen adayı, ruh hali, zaman algısı

Kaynakça

- Yılmaz, A. (2019). Öğretmen adaylarının kariyer streslerinin karma araştırma yaklaşımı ile incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 93-105.
- Demirtaş, H., ve Özer, N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişkisi. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 34-47.

Ergenlerde Teknoloji Bağımlılığının Akran İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi

Hatice ÖZEN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041056@ogr.erbakan.edu.tr

Dudu Gül BAYAM

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041051@ogr.erbakan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Gün geçtikçe artan teknoloji bağımlılığı ergenlerde uyku problemlerine, dikkat dağınıklığına, anksiyeteye, depresyona, duruş bozukluğuna ve obeziteye sebep olmaktadır. Teknoloji bağımlılığının akranların birbiriyle olan ilişkilerinde empati eksikliğine, konuşma ve çatışma çözme becerisindeki zayıflamalara, sosyal kaygıya, siber zorbalığa ve dijital kimlik bağımlılığına olumsuz etkileri oldukça fazladır. Bu doğrultuda ergenlerdeki teknoloji bağımlılığının akran ilişkilerine etkisinin yeterince araştırılmadığı görülmektedir fakat ergenlerde teknoloji bağımlılığı akran ilişkilerini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Örneğin Bağatarhan (2023) tarafından yapılan bir çalışmada ergenlerde dijital bağımlılıkta son yıllarda daha fazla artış olduğu ve bunun düşük özgüven akran zorbalığı iletişim kurma becerisinde zorlanmaya sebep olduğu belirtilmiştir. Akran ilişkilerinde önemli olan bir konu da akranların kendileri için ödül değeri olan kişilerle bağlanmasıdır. Bizim üzerimizde ödül değeri yüksek olan kişilerin bizim davranışlarımız üzerinde de diğerlerine göre daha çok etkileri vardır. Onları taklit etme durumu ortaya çıkabilir. Bu gibi durumda anne ve baba kontrolü de devreye girer. Örneğin Kaner (1998) tarafından yapılan bir çalışmada akran kabulünün büyük bir güç kazanmaktaki etkisi Ergen'in bireyselleşmesinde ve toplumun bağımsız bir bireyi olmasında göz ardı edilemez katkıları vardır. Ergenlerin özgüveni ve özsaygısı üzerinde etkili olmanın yanında stres yaratan olaylar etkisini yitirmektedir. Bu araştırmada teknoloji bağımlılığının akran ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır ayrıca cinsiyet ve yaş gibi demografik değişkenlerin birbiriyle olan ilişkileri ve akran iletişimlerine etkileri daha iyi anlaşılacaktır bu çalışmanın teknoloji bağımlılığı ve olumsuz akran ilişkileri için gerekli stratejilerin belirlenmesine yardımcı olması beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülecektir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye'deki farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak "Ergenler İçin Dijital Bağımlılık Ölçeği" ve "Akran İlişkileri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilecektir. Araştırmanın temel amacı, ergenlerdeki teknoloji bağımlılığının akran ilişkilerine etkisi arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, cinsiyet ve yaş üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmanın analiz süreci halen devam etmekle birlikte teknoloji bağımlılığıyla akran ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunması beklenmektedir. Teknoloji bağımlılığı yüksek olan akranların ilişkilerindeki olumsuzlukların teknoloji bağımlılığı olmayan kişilere göre daha yüksek olabileceği öngörülmektedir. Demografik değişkenler açısından ise cinsiyetin ve yaşın belirleyici bir farklılık olabileceği beklenmektedir. Son olarak teknoloji bağımlılığını akran ilişkilerine etkisinin olumsuz sonuçlar doğurabileceği öngörülmüştür.

Anahtar sözcükler: Akran ilişkileri, ergen, teknoloji bağımlılığı

Kaynakça

- Bağatarhan, T. (2023). Ergenler için dijital bağımlılık ölçeği: türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1376–1397. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2023..-1218692>
- Kaner, S. (2000). Akran ilişkileri ölçeği ve akran sapması ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim Fakülteleri Dergisi*, 33(1), 1-10. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000024

Teknoloji Bağımlılığı ile Duygusal Açlık Arasındaki İlişki

Ezgi ALTINÖZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041063@ogr.erbakan.edu.tr

Emine Sude AĞIRBAŞ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041026@ogr.erbakan.edu.tr

Samet YAYKIN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041008@ogr.erbakan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Günümüz şartlarında internet erişiminin yaygınlaşması, insanların sosyal medyaya daha çok ilgi duymasına ve teknoloji bağımlılığının artmasına neden olur. Bu bağımlılık, zamanla bireyi sosyal çevresinden ayırarak olumsuz duygulara iter. Birey yalnızlaşır, birçok psikolojik sorunları da beraberinde getirir. Teknoloji bağımlılığının olumsuz etkileri, sadece ruhsal durumla sınırlı değildir. Beslenme alışkanlıklarını da etkileyebilmektedir. Fizyolojik açlık hissetmeden, olumsuz duygularla başa çıkmak amacıyla yemek yeme davranışına duygusal açlık denir. Duygusal açlıkta birey fizyolojik açıktan farklı olarak yemeğe karşı doyum hissedemez. Ne kadar yemek yediğinin farkında olmaz ve fazla kilo artışına neden olur. Artan kilo , sosyal medya etkisiyle bireyde olumsuz duygulara yol açar. Örneğin, Akvedioğlu ve Yörüsün (2019) tarafından yapılan çalışmada sosyal medyanın ruhsal olarak anksiyetenin, depresyonun, stresin, uyku düzeninin ve yemek alışkanlıklarına kadar birçok duruma sebep olduğundan bahsedilmiştir. Ruhsal sorunlar bireyi duygusal açlığa iter. Bu durum zamanla kısır döngüye dönüşür. Bu çalışmada, teknoloji bağımlılığı ile duygusal açlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi, ekran süresi gibi demografik değişkenlerin bu iki değişken üzerindeki etkisi analiz edilerek, teknoloji bağımlılığı ile duygusal açlık arasındaki ilişkinin belirleyicileri ortaya konulacaktır. Araştırmanın sonuçlarından ailelere, eğitim kurumlarına, psikolojik danışmanlık alanlarında önemli bir katkı sağlayarak yol gösterici olacağı beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, Türkiye’deki farklı liselerde öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak “Hollanda Yeme Davranışı Anketi” ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın temel amacı, teknoloji bağımlılığı ile duygusal açlık arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Ölçeklerden elde edilen veriler, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilecektir. Araştırmanın temel amacı, teknoloji bağımlılığı ile duygusal açlık arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, cinsiyet, sınıf düzeyi, ekran süresi gibi demografik değişkenlerin bu iki değişken üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenecektir.

Beklenen / Geçici Sonuçlar

Veri toplama süreci tamamlanmış ancak analiz aşaması devam etmekte olup, teknoloji bağımlılığı ile duygusal açlık arasında anlamlı bir ilişki bulunması beklenmektedir. Teknoloji bağımlılığı yüksek olan bireylerin duygusal açlık hissinin daha yüksek olacağı öngörülmektedir. Demografik değişkenler açısından ise , cinsiyet ve yaşın belirgin bir farklılık göstereceği beklenmektedir. Son olarak, teknoloji bağımlılığının bireyde olumsuz duygular oluşturup duygusal açlık üzerinde dolaylı bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: duygusal açlık, ergen, teknoloji bağımlılığı

Kaynakça

Akdevelioğlu , Y. ve Yörüşün, T.Ö.(2019). Üniversite öğrencilerinin yeme tutum ve davranışlarına ilişkin bazı faktörlerin incelenmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1) ,19-28.

Sınava Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Kaygısı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Ezgi KÖMÜRCÜ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041014@ogr.erbakan.edu.tr

Sena KARA

Necmettin Erbakan Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı
Konya/Türkiye, e-posta: 23360041032@ogr.erbakan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu:

Sınava hazırlık süreci, öğrenciler için yoğun stres ve kaygı kaynağı olabilmektedir. Yüksek düzeyde sınav kaygısı, öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyerek akademik performansı düşürebilir ve öğrencilerin genel iyi oluş hallerini zedeleyebilir. Diğer yandan, öğrencilerin kendilerine olan inançları ve değer algılarını yansıtan öz benlik duygusu, akademik yaşamlarında önemli bir role sahiptir. Güçlü bir öz benlik duygusu, öğrencilerin zorluklarla başa çıkma becerilerini artırabilir, motivasyonlarını yükseltebilir ve başarısızlıklar karşısında daha dirençli olmalarını sağlayabilir.

Literatürde sınav kaygısı ve öz benlik duygusu ayrı ayrı incelenmiş olsa da bu iki önemli psikolojik değişken arasındaki ilişkinin anlaşılması, sınavlara hazırlanan öğrencilere yönelik daha etkili destek mekanizmalarının geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Sınav kaygısının öz benlik duygusunu nasıl etkilediği ya da tam tersi, güçlü bir öz benlik duygusunun sınav kaygısını azaltmadaki potansiyeli, eğitimciler ve psikologlar için önemli bilgiler sunabilir.

Bu araştırma, sınavlara hazırlanan öğrencilerin yaşadığı kaygı düzeyleri ile öz benlik duyguları arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilecek bulgular, öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasına ve bu doğrultuda kaygı yönetimi ve öz benlik duygusunu güçlendirmeye yönelik müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, bu çalışma, sınav sürecindeki öğrencilerin daha sağlıklı ve başarılı bir deneyim yaşamalarına destek olmayı hedeflemektedir.

Araştırma Yöntemi:

Bu araştırma, sınava hazırlanan öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile öz benlik duyguları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan nicel bir çalışmadır ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, 8. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak Baltaş (1999) tarafından düzenlenen 34 maddelik beşli Likert tipi Sınav Kaygısı Ölçeği ve Rosenberg (1963) tarafından hazırlanan 10 maddelik dörtlü Likert tipi Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS programı ile analiz edilerek, demografik özelliklerin ön betimsel istatistikleri sunulmuş, değişkenlerin normallik dağılımları incelenmiş ve sınav kaygısı ile benlik saygısı arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar :

Bu araştırmanın analiz süreci halen devam etmektedir. Bununla birlikte araştırmadan, sınava hazırlanan öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile öz benlik duyguları arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir; yani sınav kaygısı arttıkça öz benlik duygusunun azalması veya tam tersi öngörülmektedir. Geçici sonuçlar olarak, cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türüne göre sınav kaygısı ve öz benlik duygusu düzeylerinde anlamlı farklılıklar görülebilir. Özellikle kadın öğrencilerin ve sınav senesinde olan öğrencilerin daha yüksek kaygıya sahip olabileceği düşünülmektedir. Okul türünün de öğrencilerin kaygı ve öz benlik düzeyleri üzerinde etkili olabileceği varsayılmaktadır. Yaş değişkeninin de bu iki değişkenle ilişkili olması beklenebilir. Bu beklenen farklılıklar ve ilişki, toplanan anket verilerinin ve devam edilen analizlerin sonucuna göre Pearson korelasyon analizi ve gerekli görülürse t-testi veya ANOVA gibi istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesi sonucunda netleşecektir. Elde edilecek bulgular, literatür ile karşılaştırılarak yorumlanacak ve sınava hazırlanan öğrencilere yönelik psikolojik destek çalışmalarına ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Benlik saygısı, Sınav kaygısı, Sınava hazırlanan öğrenciler

Kaynakça:

Bahçeci, D. (2006). Anatomi dersinde portfolyo kullanmanın yöntemleri ve duyuşsal özellikleri üzerine etkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tukuş, L. (2010). Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Form (Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu) Türkçe güncelleme ve geçerlilik çalışması (Tıpta Uzmanlık tezi). Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kocaeli.

İsimlerin Ötesinde: Ebeveynlerin Hitap Sözcükleri

Medine AVCI

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: medineavcc@icloud.com

Fatma Zehra YILMAZ

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: yilmazfatmazehra679@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Çocuk hakları çerçevesinde her çocuğun bir isme sahip olma hakkından yola çıkılarak, ebeveynlerin çocuklarına isimleri dışında hangi hitap sözcüklerini kullandıkları incelenmiştir. Çocukların tarih boyunca farklı şekillerde konumlandırılması, onların haklarının tanınması sürecini de etkilemiştir (Dirican, 2018). Bu amaçla çocuklara yöneltilen sorulara vermiş oldukları yanıtlar değerlendirilerek, ebeveynlerin nasıl hitap ettikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bu hitap biçimlerinin ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerindeki etkilerini anlamayı ve sağlıklı iletişim kurma yollarına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca bu çalışma aile içi iletişimi güçlendirmek için öneriler sunmak ve hitap dilinin aile bağlarını nasıl pekiştirdiğini, çocukların duygusal gelişiminde nasıl bir rol oynadığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma desenine göre yapılandırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini çocuklara sorulan “Annen sana seslenirken hangi sözcükleri kullanıyor? Baban sana seslenirken hangi sözcükleri kullanıyor? Sen annen ve babanın sana hangi sözcüklerle seslenmelerini istersin? Neden bu sözcükleri kullanmasını istersin?” sorularının yanıtları oluşturmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde, katılımcıların ifadeleri kodlanmış, benzer kodlar kategoriler altında toplanmış ve temalar oluşturulmuştur. Kodlama süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş; elde edilen kodlar karşılaştırılarak görüş birliği sağlanmıştır. Güvenirliğini artırmak amacıyla katılımcı onayına başvurulmuş ve elde edilen bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu çalışma ebeveynlerin çocuklarına karşı nasıl hitap ettiklerini anlamaya yönelik önemli bulgular ortaya koymaktadır. Bu durum çocukların duygusal ihtiyaçları ve iletişim beklentileri hakkında önemli ipuçları sağlayacaktır. Kullanılan hitap biçimlerini ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerindeki olumlu veya olumsuz etkilerini ortaya koyacaktır. Bu araştırma sonucunda çocukların benlik gelişimi, özsaygı ve duygusal gelişimleri üzerinde nasıl bir etki yarattığını ortaya koyacaktır. Araştırma sonucunda ebeveynlere, çocuklarıyla daha sağlıklı ve etkili iletişim kurmaları için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ebeveynler, çocuklar, hitap dili, sözcüklerle ifade, aile iletişimi.

Kaynakça

Dirican, R. (2018). Tarihi süreçte çocukluk ve çocuk hakları. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 51-62.

Okul Öncesi Dönemi Çocuğunda Sevgi Algısı

Sılanur ATEŞ

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: Silanuratess@hotmail.com

Ezgi AKÇAY

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: ezgiakcay160@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Okul öncesi dönemdeki çocukların soyut kavramları nasıl algıladıkları, onların sosyal-duygusal gelişimleri açısından önemlidir. Okul öncesi dönemde çocukların temel evrensel değerleri sağlıklı bir şekilde içselleştirebilmeleri için verilen değerler eğitiminin niteliği ve çocukların bu süreçte kullandıkları dil önemli bir araştırma konusudur (Sipahi ve ark., 2023). Bu bağlamda, 5-6 yaş grubu çocukların "sevgi" kavramını nasıl algıladıkları ve tanımladıklarının bilinmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, 5-6 yaş çocuklarının sevgi kavramını nasıl algıladıklarını ve tanımladıklarını, kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlar aracılığıyla incelemektir. Ayrıca, çocukların sevgiye ilişkin algılarını etkileyen faktörleri belirlemek ve bu doğrultuda onların sosyal-duygusal ve psikolojik gelişimlerini destekleyebilecek öneriler sunmak hedeflenmektedir. Bu sayede çocukların sevgi temelli sosyal ilişkilerinin güçlendirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma desenine göre yapılandırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. “Araştırmanın verilerini çocuklara sorulan sevgi nedir? Sevgini nasıl gösterirsin? Sevgi denince aklına ne gelir?” sorularının yanıtları oluşturmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde, katılımcıların ifadeleri kodlanmış, benzer kodlar kategoriler altında toplanmış ve temalar oluşturulmuştur. Kodlama süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş; elde edilen kodlar karşılaştırılarak görüş birliği sağlanmıştır. Güvenirliğini artırmak amacıyla katılımcı onayına başvurulmuş ve elde edilen bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Sonuçlar

Bu çalışmanın sonucunda çocukların sevgi tanımını; sarılmak, öpmek gibi somut davranışlar yoluyla tanımladığı, anne baba ve arkadaş ile ilişkilendirdiği görülmüştür. Çocukların sevgi göstermeyi fiziksel temas (sarılmak, el tutmak) ve sözlü ifadeler (seni seviyorum demek) ile ilişkilendirdiği, yardım etme, birlikte vakit geçirme gibi davranışların da sevgi göstergesi olarak tanımlandığı bulunmuştur. “Sevgi” kelimesinin çocuklar için genellikle güven, aidiyet ve bağlılık gibi hislerle özdeşleştirildiği görülmektedir. Sevgiye dair deneyimlerin (örneğin anne babadan alınan sevgi, arkadaşlardan görülen yakınlık) algı üzerinde belirleyici olduğu belirlenmiştir. Alınan cevaplarla birlikte alan yazını incelenmiş, elde edilen bulgular çocukların sevgiyi algılama durumlarını göstermiş ve çocukların duygusal ve psikolojik gelişimlerini desteklenmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi; Çocuk, Sevgi Algısı, Sevgi Dili, Sevgi ifadesi

Kaynakça

Sipahi, C., Cansunan Akbaş, T. ve Erdin, M. (2023). Bir demet sevgi: 5 yaş öğrencilerin kullandıkları sevgi kelimeleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(7), 1080–1089.

Bilim Merkezi Aracılığıyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve STEM Alanlarına Yönelik Mesleki Farkındalığın Geliştirilmesi: Ebeveyn ve Çocuklar için Birlikte Öğrenme Deneyimi

Bahar YILMAZ

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Konya/Türkiye, e-posta: bhrrrylmzzzz@gmail.com

Doç. Dr. Sema AYDIN CERAN

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Konya/Türkiye, e-posta: sema.aydin.ceran@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliği, küresel düzeyde uzun süredir gündemde olan ve eğitimden istihdama kadar geniş bir yelpazede önem taşıyan bir konudur. Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri olan toplumsal cinsiyet eşitliği (Hedef 5), tüm sektörlerde olduğu gibi STEM alanlarında da kadınların ve erkeklerin eşit fırsatlara erişimini teşvik etmektedir. Ancak, STEM kariyerlerinde kadınların erkeklere oranla daha düşük temsil edildiği gözlemlenmekte, bu da erken yaşlardan itibaren oluşturulan cinsiyetçi mesleki algıların bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Blickenstaff, 2005; Eccles, 2007). STEM alanında genç nesillere rol model sunma ve erken yaşlardan itibaren farkındalık geliştirme, cinsiyet temelli algıların dönüşümü açısından kritik bir yere sahiptir (Master ve ark., 2016). Bu araştırma, bilim merkezlerinin STEM alanlarında mesleki farkındalık yaratmadaki ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini geliştirmedeki rolünü inceleyen özgün bir yaklaşıma sahiptir. Literatürde STEM alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik birçok çalışma bulunmakla birlikte (Blickenstaff, 2005; Eagly ve Wood, 2012), bu çalışmaların büyük bir kısmı okullarda veya üniversitelerde gerçekleştirilmektedir. Bilim merkezlerinde ebeveyn-çocuk etkileşimine dayalı bir farkındalık çalışmasının eksikliği, araştırmanın bilimsel değerini ve yeniliğini artırmaktadır. Bilim merkezinde yapılan müdahale aracılığıyla STEM temelli farkındalık oluşturma ve kadın bilim insanlarını rol model olarak sunmanın, çocukların STEM algılarına ve ebeveynlerin meslek yönelimlerine yönelik tutumlarına nasıl bir katkı sağlayacağına dair bilgiler sunulacaktır. Bu bağlamda, bilim

merkezlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını artırmada etkin bir öğrenme ortamı olarak potansiyelini ortaya koyacaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması yöntemi (Merriam, 2009; Yin, 2014) kullanılarak yürütülecektir. Durum çalışması, belirli bir olgu veya olayın kapsamlı ve derinlemesine incelenmesine olanak tanıyan bir araştırma yöntemidir ve araştırmanın bağlamsal bir ortamda gerçekleştirilmesini sağlar (Stake, 1995). Bu bağlamda, bilim merkezi ziyareti sürecinde ebeveynlerin ve çocuklarının STEM ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalıklarındaki değişimlere odaklanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, bilim merkezini çocuklarıyla birlikte ziyaret eden 20 ebeveyn-çocuk çiftinden oluşacaktır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemi (Patton, 2002) ile seçilecek olup, belirli kriterlere göre seçilen bu katılımcılar (çocukların ilkökul çağında olması, kız çocukların seçimi, ebeveynlerin her iki cinsiyeti eşit düzeyde temsil edecek şekilde seçilmesi) STEM ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili algı ve farkındalık değişimlerini analiz etmede derinlemesine bilgi sağlama potansiyeline sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama süreci, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve araştırmacılar tarafından geliştirilen bir gözlem formu ile yürütülecektir. Görüşmeler, ebeveynlerin STEM alanlarına yönelik mesleki farkındalıklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliği algılarını değerlendirmeyi amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin kullanılması, katılımcıların kendi görüşlerini detaylı bir şekilde ifade etmelerini sağlarken, aynı zamanda belirlenen anahtar sorular çerçevesinde verilerin karşılaştırılabilir olmasına imkân verir (Bryman, 2012; Creswell, 2013). Araştırmanın müdahale unsuru olarak, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte inceleyebileceği, kadın bilim insanlarına odaklanan resimli bir kitapçık tasarlanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmaya dair uygulamalar ve veri toplama süreci tamamlanmış olup verilerin analiz süreci devam etmektedir. Gerçekleştirilen uygulamalarda ebeveynlerin tutumlarının genel anlamda

olumlu olması sebebiyle kız çocuklarına verilen desteğin olumlu bir artış gösterilebileceği ön görülmektedir. Bunun yanında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturma ve STEM alanlarına yönlendirme bağlamında ebeveynlerin tutumunun beklenen farkındalık düzeyinin altında olduğu görüşme esnasında sorulara verilen yanıtlar baz alınarak söylenebilir. Veri toplama sürecinde çocuklar kadın bilim insanlarını tanıtan kitapçığa yoğun ilgi göstermiştir. Ancak tanıtılan bilim insanlarını büyük bir çoğunluk tanımamaktadır. Uygulamalar esnasında kadın bilim insanlarının bilime katkı sundukları alanlara dair resimler aracılığıyla tanıtılması sağlanmıştır. Bu anlamda bir merak uyandırıldığı ve kadın bilim insanlarının rol model olarak gösterildiği söylenebilir. Çalışmanın sonunda STEM alanlarına ve kadın bilim insanlarına yönelik kız çocukları özelinde bir farkındalık geliştirileceği ön görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: STEM farkındalığı, toplumsal cinsiyet eşitliği, bilim merkezi, mesleki farkındalık.

Kaynakça

- Blickenstaff, J. C. (2005). Women and science careers: Leaky pipeline or gender filter? *Gender and Education*, 17(4), 369-386.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods* (4. Baskı.). Oxford University Press.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (3. Baskı). Sage Publications.
- Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). *Social role theory*. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, ve E. T. Higgins (Ed.), *Handbook of Theories of Social Psychology* (2. Baskı, s. 458-476) içinde. Sage Publications.
- Master, A., Cheryan, S. ve Meltzoff, A. N. (2016). Social group membership increases STEM engagement among preschoolers. *Developmental Psychology*, 52(2), 201-210.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (2. Baskı). Jossey-Bass.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods* (3. Baskı). Sage Publications.
- Stake, R. E. (1995). *The Art of Case Study Research*. Sage Publications.
- Yin, R. K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods* (5. Baskı). Sage Publications.

Sürdürülebilir Yaşam Bilinci: 4. Sınıf Öğrencilerinin Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Farkındalıklarının Gelişmesi

Kezban Sıla KOÇ

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Konya/Türkiye, e-posta: silakoc1456@gmail.com

Doç. Dr. Sema AYDIN CERAN

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Konya/Türkiye, e-posta: sema.aydin.ceran@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Bu çalışma Türkiye'de ilkökul düzeyinde sürdürülebilirlik bilincinin geliştirilmesine yönelik sınırlı sayıdaki uygulamalı eğitimi genişletme potansiyeli ile ilişkilidir. Nitekim alan yazın incelendiğinde Türkiye'de özellikle ilkökul çağındaki çocukların sürdürülebilirlik farkındalığını artırmayı hedefleyen çalışmalar oldukça sınırlıdır (Kaya-Aydın, 2021). Araştırmalar, çevreye duyarlı bireylerin erken yaşlarda kazandıkları çevresel farkındalık ve sürdürülebilirlik becerilerinin yetişkinlik dönemindeki davranışlarına yansıdığını göstermektedir (Erdogan ve ark., 2012). Bu bağlamda, proje 4. sınıf öğrencilerinde sürdürülebilir yaşam bilincini geliştirmeye yönelik olarak uygulamalı etkinliklerin etkisini deneysel bir desen kullanarak incelemekte ve alanyazındaki bu boşluğa katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu projede kullanılan deneysel desen ve altı haftalık uygulama süresi, öğrencilerde davranış değişikliğini ölçme açısından kapsamlı bir yapı sunmaktadır. Konya Zeki Altındağ İlkokulunda yürütülecek olan bu çalışma, Artvinli ve Demir (2018) tarafından geliştirilen İlkokul Öğrencileri için Çevre Tutum Ölçeği ile ölçülen nicel verilerin yanı sıra yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile derlenen nitel verilerle de desteklenmektedir. Bu çok boyutlu veri toplama süreci, öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik farkındalık ve tutum değişimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirme imkânı sunmaktadır. Araştırmanın özgünlüğü, Türkiye bağlamında sürdürülebilir çevre bilincini artırmaya yönelik müfredata entegre edilebilecek etkinliklerin hem ilkökul düzeyinde hem de nicel ve nitel veri analizi ile değerlendirilmesinde yatmaktadır. Elde edilen bulgular, sürdürülebilirlik odaklı etkinliklerin eğitim programlarına entegre edilmesi için somut öneriler sunarak ilkökul öğretmenlerine

rehberlik edecek nitelikte olacaktır. Literatürde sürdürülebilirlik eğitiminin davranışsal etki yaratmada etkin bir yöntem olduğu vurgulanmakta, ancak erken yaş gruplarındaki etkisi yeterince araştırılmamaktadır (Tilbury, 2013). Bu çalışma, erken yaşta sürdürülebilirlik bilinci geliştirmeye yönelik olarak yapılan sınırlı çalışmalara katkı sağlayarak eğitimde sürdürülebilirlik yaklaşımını genişletmeyi hedeflemektedir. Bu çalışma, gerek Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerin alt boyutlarından biri olan çevresel sürdürülebilirliği erken yaşlardaki çocuklarda uygulama boyutu ile ele alması gerekse de çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik konularında uzun vadeli etkiler yaratmayı amaçlayarak, çocukların gelecekteki çevresel kararlarına olumlu yönde katkı sağlama potansiyeli taşıması bakımından önemli görülmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, sürdürülebilir çevre bilincini geliştirmek amacıyla hazırlanan altı haftalık eğitim programının etkilerini incelemek için yarı deneysel desende tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya’da bir devlet ilkokulunda 4. Sınıf düzeyinde öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 4.sınıf düzeyinde bulunan 6 şubeden 2 tanesi (1 deney ve 1 kontrol) rastgele olarak seçilmiştir. Uygulama tamamlandıktan sonra ise deney grubundan rasgele seçilecek 10 öğrenci ile uygulama ile ilgili deneyimlerini ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla görüşmeler gerçekleştirilecektir. Araştırma kapsamında ilkokul öğrencilerinin sürdürülebilir yaşam bilinci kazanmasını amaçlayan 5 farklı etkinlik planı oluşturulmuştur. Bu etkinlik planlarının başlıkları ise şu şekildedir.

- Sebze Bahçesi Projesi
- Mikroplastikler ve Sudaki Yaşam
- Geri Dönüşüm Sanatı
- Sürdürülebilir Şehrini Tasarla
- İklim-Karbon Ayak İzi

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Uygulama süreci halen devam etmekte olan bu araştırma ile 4. Sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir çevreye ilişkin tutumlarının geliştirilmesi ve bu sayede öğrencilere çevresel sürdürülebilirlik hakkında deneyim kazandırılması ön görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Çevresel sürdürülebilirlik, ilkokulda çevre eğitimi, çevreye yönelik tutum, sürdürülebilir kalkınma hedefleri.

Kaynakça

- Artvinli, E. ve Demir, Z. M. (2018). A study of developing an environmental attitude scale for primary school students. *Journal of Education in Science Environment and Health*, 4(1), 32-45.
- Erdogan, M., Bahar, M., Ozel, R., Erdas, E. ve Usak, M. (2012). Environmental education in 2002 and 2006 early childhood curriculum. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 3259-3272.
- Kaya-Aydın, M. (2021). Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik. *Sürdürülebilir Çevre Dergisi*, 1(2), 53-56.
- Tilbury, D. (2013). *Another world is desirable: A global rebooting of higher education for sustainable development*. The sustainable university (s. 71-85) içinde. Routledge.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi Tasarruf Bekçileri: İlkokula Yönelik Bir Çalışma

Burcu ŞAHİN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22196772@mail.baskent.edu.tr

Şeyma Nur ATAK

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22194475@mail.baskent.edu.tr

Rumeysa AYDIN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22194540@mail.baskent.edu.tr

Ömercan ULUEL

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22197077@mail.baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

İlk kez 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nca hazırlanan Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınma “Sonraki kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilmesini riske atmadan bugünün insanların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir kalkınmayı gerçekleştirebilmesi” olarak tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma için en son Binyıl Kalkınma hedeflerinin devamı olarak 2015 yılında New York’ta, 17 hedef ve 169 alt hedef olarak “Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” kabul edilmiştir.

“Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” kavramının gelişimi ise, BM 1992 Rio de Janeiro’daki Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda dünya liderleri; daha iyi, sürdürülebilir ve güvenli bir gelecek için eğitimin, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında anahtar faktörlerden biri olduğu ve değişimin belirleyici bir unsuru olduğu vurgulanmıştır.(Bulut ve Çakmak, 2018)

Bu konuda temel eğitim öğrencilerinden başlayarak erken yaşta öğrencilerin sürdürülebilir yaşam hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak gelecek nesiller için daha bilinçli ve sürdürülebilir bir dünya inşa etmelerine katkı sağlar.

Bu çalışmanın amacı ilkokul öğrencilerine 2030 sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden “Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefine yönelik farkındalık oluşturmaktır. Çalışma Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler Milli Eğitim öğretim programından “Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefine uygun kazanımlar üzerinde şekillenmiştir.

Bu amaca yönelik alt problemlerimiz şunlardır:

- İlkokul öğrencilerinin sorumlu üretim ve tüketim konusundaki bilgileri nelerdir?
- İlkokul öğrencilerinin bu konuya yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, ele aldığı problemi kendi bağlamında, yorumlayıcı bir yaklaşımla inceler; olay ve olguları yorumlarken insanların onlara atfettiği anlamlara odaklanır (Baltacı, 2019). Çalışma 2023-2024 bahar yarısında Ankara ili Ahi Evran İlkokulunda 4.sınıf düzeyinde 27 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak öğrencilerin “Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefine yönelik bilgilerinin ölçülmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılandırılmış görüşme, önceden belirlenmiş sorulara bağlı kalınarak görüşmenin gerçekleştirilmesidir. Yapılandırılmış görüşmeler, daha çok karşılaştırılabilir ve nicelleştirilebilir (Çoban ve Oral, 2018).

Çalışmanın veri analizi için içerik ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş, frekans analiziyle sayısal sınıflama yapılmıştır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulur ve yeni kavramlar veya kavramlar arası ilişkiler keşfedilir. (Baltacı, 2019).

Uygulama öncesinde öğrencilerle ön görüşme yapılmıştır. Uygulamada ilk olarak öğrenciler sürdürülebilir kalkınma hedefleri konusunda bilgilendirilmiştir. Öğrencilere hedef hakkında video izletilmiş ve sorularla öğrencilerin farkındalıkları artırılmıştır. İsraf kavram öğretimi buluş yolu stratejisiyle yapılmıştır. Öğrencilerle soru-cevap yöntemi kullanılarak konu hakkındaki bilgileri pekiştirilmiştir. Hazır bulunuşluklarına göre heterojen olarak gruplandırılmış öğrencilere altı şapka tekniği kullanılarak bir gazete haberi üzerinden odak hedefe yönelik çalışma yapmaları sağlanmıştır. Öğrencilerle gelecek nesiller için kaynakların bilinçli kullanılmasına yönelik söz verdikleri bir antlaşma yapılmıştır. Son görüşme yapılarak öğrencilerin hedefe yönelik gelişimleri ölçülmüştür.

Sonuçlar

Öğrencilere son test uygulandıktan sonra sonuçlar ön test ile karşılaştırıldığında öğrencilerin daha önce duymamış oldukları “Sürdürülebilir Kalkınma” kavramı hakkında bilgi sahibi oldukları, tasarruf etmemiz gereken kaynaklarımızın neler olduğunu ve bu kaynakların kullanımına dikkat edilmediğinde doğabilecek sonuçlar hakkında bilinçlendikleri, tasarruf ve israf kavramları konusunda yeni bilgiler öğrendikleri görülmüştür.

Öğrenciler, “Tasarruf nedir? Neden gereklidir?” sorusunu ön testte %75 oranında, son testte ise %100 oranında doğru yanıtlanmıştır. “Kaynakların tasarruflu kullanımı için evinizde ne yapabilirsiniz” sorusunu ön testte %81,25 oranında, son testte ise %100 oranında doğru yanıtlamışlardır. “Sizce hangi kaynakların bilinçsizce kullanılıp israf edilmesi canlıların yaşamını tehdit edebilir? Neden?” sorusunu ön testte %62,5 oranında, son testte ise %88,2 oranında doğru yanıtlamışlardır. “Sürdürülebilir Kalkınma kavramı hakkında neler biliyorsunuz?” sorusunu ön testte %12,5 oranında, son testte ise %94,1 oranında doğru yanıtlamışlardır.

Öğrencilerin israf ve tasarruf konularında en çok su ve elektrik tasarrufu hakkında bilinçli oldukları görülmüştür. Örneğin “Kaynakların tasarruflu kullanımı için evinizde neler yapabilirsiniz?” sorusuna “Suyu az açmalıyız, “Dişlerimizi fırçalarken suyu açık bırakmamalıyız”, “Boşa yanan ışıkları kapatmalıyız” en çok gelen cevaplar arasındadır. Ancak diğer israf türleri ve tasarruf yolları hakkında bilgi düzeylerinin daha zayıf olduğu görülmüştür. Öğretmenler, israfın her başlığı üzerinde yoğunlaşmalı ve öğrencileri bu konuda daha bilinçli olmalarını sağlamak adına etkinlikler ve çalışmalar yürütmelidir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, çocuk, katılım, sürdürülebilir kalkınma, israf, tasarruf.

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bulut, B. ve Çakmak, Z. (2018). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve öğretim programlarına yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2680-2697.
- Çoban, A. ve Oral B. (2020). Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi Yayıncılık.

Sudaki Yaşamın Sürdürülebilirliği: Temiz Su Sağlıklı Gelecek

Elif KESKİN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: elifkeskin596@gmail.com

Elif KARTAL

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı /Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: eelifkartall@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Sürdürülebilir kalkınma, toplumsal refahı artırırken doğal kaynakların ve ekosistemlerin korunmasını hedefleyen bir kalkınma modelidir. Bu model, ekonomik büyümeyi sosyal eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlik ile dengeler. “Geleceğin ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden taviz vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama” (WCED,1987) olarak tanımlanan kavram, karşılanması gereken temel ihtiyaçların sınırlılıklar çerçevesinde karşılanması gerektiğini ifade etmektedir. Ekonomik kalkınmanın çevresel maliyetlerini en aza indirmek, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak, atık yönetimini iyileştirmek ve biyolojik çeşitliliği korumak bu sürecin önemli unsurları arasındadır.

Ayrıca, toplumsal adaletin sağlanması, yoksulluğun azaltılması ve eğitim, sağlık gibi temel hizmetlere erişimin iyileştirilmesi de sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bileşenlerindendir.

Sürdürülebilirlik eğitimi, bireylerin çevreye duyarlı, sorumlu ve bilinçli kararlar almasını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır (Huckle ve Sterling, 1997). Bundan dolayı da erken yaşta çocukların farkındalık kazanması sürdürülebilirlik için çok önemlidir.

Bu çalışmanın genel amacı, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından “Sudaki Yaşam” başlığı doğrultusunda, ilkokul öğrencilerinde deniz kirliliği ve su canlılarının korunmasına yönelik farkındalık kazandırmaktır.

Bu amaca yönelik alt problemlerimiz şunlardır;

- İlkokul öğrencilerinin sudaki yaşam kavramına ilişkin farkındalık düzeyleri nasıldır?
- Öğrenciler, deniz kirliliğinin nedenleri ve sonuçları hakkında ne düşünmektedir?

- İlkokul öğrencileri, deniz ve su canlılarını korumaya yönelik ne tür çözüm önerileri sunmaktadır?
- Öğrenciler, sudaki yaşamın sürdürülebilirliği için bireysel ve toplumsal sorumluluklar konusunda hangi görüşlere sahiptir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar yorumlayıcı bir yaklaşımla ele aldığı problemi inceleyerek, olay ve olguları yorumlarken insanların onlara yüklediği anlamlara odaklanır (Baltacı, 2019). Bu çalışma 2024-2025 eğitim- öğretim yılında Ankara ili Bağlıca İlkokulunda öğrenim gören 4. Sınıf düzeyindeki 30 öğrenci ile yürütülmüştür.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan ön değerlendirme ve son değerlendirme formları ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğrencilerin bu formlara verdikleri yazılı yanıtlar ve görüşmeler sırasında elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

İçerik analizi, yazılı ya da sözlü materyallerin sistematik, nesnel ve belirli kategorilere ayrılarak incelenmesini amaçlayan bir nitel veri analiz yöntemidir. Bu yöntemde temel amaç, verilerdeki anlamlı temaları, örüntüleri ve eğilimleri ortaya çıkarmaktır. Öğrenci yanıtları ve görüşme kayıtları; benzerlikler, farklılıklar ve tekrar eden ifadeler doğrultusunda kodlanmış, ardından bu kodlar belirli temalar altında sınıflandırılarak yorumlanmıştır. İçerik analizinde elde edilen veriler, araştırma sorularına yanıt verecek şekilde yapılandırılmış ve anlamlı bütünler hâlinde sunulmuştur (Krippendorff, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Sonuçlar

Bu çalışma, ilkokul 4. sınıf düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak deniz kirliliği ve su canlılarının yaşam alanlarının korunması konularında farkındalık kazandırmak amacıyla yürütülmüştür. Çevre sorunlarının giderek arttığı günümüzde, çocuk yaşta kazanılan çevre bilincinin uzun vadeli etkileri göz önünde bulundurularak çeşitli etkinlikler ve oyun temelli öğrenme yöntemleri uygulanmıştır.

Çalışma sonunda elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin çevresel konulara yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinde belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Bu çalışma sayesinde öğrencilerde

çevre bilinci oluşturulmuş, deniz kirliliği konusunda temel bilgi ve tutum kazandırılmıştır. Ayrıca, ailelerin de sürece katılmasıyla toplumsal farkındalığın artırılmasına katkı sağlanmıştır. Bu tür etkinliklerin yaygınlaştırılması ve sürekliliğinin sağlanması, gelecek nesillerin çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmelerine önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, sudaki yaşam, etkin öğrenme.

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>.
- Huckle, J. ve Sterling, S. (1997). Education for sustainability: Practical approaches to reshaping the curriculum. Earthscan.
- Krippendorff, K. (2004). Content analysis: An introduction to its methodology (2. Baskı). Sage Publications.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- WCED. (1987). Our common future (Brundtland Report). Erişim Adresi: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.

2024 İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programında Ölçme: TIMSS ve Uluslararası Yaklaşımlar Işığında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme

Ece ARI

TED Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: ece.ari@tedu.edu.tr

Elifsu DAYIOĞLU

TED Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: elifsu.dayioglu@tedu.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Türkiye'de ilkökuller matematik öğretim programında yapılan son değişiklikler, ölçme öğrenme alanının yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır. 2018 Matematik Dersi Öğretim Programı'nda "ölçme" kazanımları ayrı bir başlık altında doğrudan, açık ve bütüncül bir biçimde sunulmuştur (MEB TTKB, 2018). Ancak 2024 yılında güncellenen programda, ölçme alanına ait kazanımlar ayrı bir başlık altında değil; farklı temalar içerisinde yayılmıştır (MEB, 2024). Bu durum, ölçme öğrenme alanına dair içerik bütünlüğünün zayıflamasına ve kavramların sistematik aktarımında zorluklara yol açabilir. Bu çalışmada, yaygın olarak kabul gören bir uluslararası standart olan TIMSS ilkökuller değerlendirmesinin ölçme kazanımları kullanılarak, bu kazanımların Türkiye'nin 2018 ve 2024 öğretim programlarına ne ölçüde ve nasıl dahil edildiği incelenmektedir. Ayrıca İngiltere (Department for Education, 2021), İrlanda (NCCA, 2023), Singapur (MoE, 2013) ve ABD (CCSSI, 2023) gibi ülkelerin ilkökuller düzeyindeki matematik öğretim programlarında ölçme alanına ilişkin kazanımlar TIMSS ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu karşılaştırmalı analiz, Türkiye'deki değişikliklerin uluslararası yaklaşımlar bağlamında değerlendirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, nitel bir yaklaşımla ve doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmada, dünya genelindeki eğitim sistemleri için önemli bir referans olan TIMSS'in (Trends in International Mathematics and Science Study) ölçme alanında 4. sınıf düzeyinde öğrencilerden beklenen üç temel kazanımı esas alınmıştır: (1) uzunlukları ölçme, tahmin etme, toplama ve çıkarma (milimetre, santimetre, metre, kilometre); (2) kütle (gram ve kilogram), hacim (mililitre ve litre) ve zaman (dakika ve saat) için toplama ve çıkarma yapma; uygun birim

türlerini ve büyüklüklerini seçme ve ölçek okuma; (3) çokgenlerin çevresini, dikdörtgenlerin alanını, kareler veya kısmi karelerle kaplı şekillerin alanını ve küplerle dolu hacimleri hesaplama (Philpot ve ark., 2023, s. 9). Bu kazanımlar temel alınarak, 2018 Türkiye Matematik Dersi Öğretim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nda yer alan ölçme kazanımları incelenmiştir; bu kazanımların TIMSS ile ne ölçüde örtüştüğü değerlendirilmiştir. Ayrıca, Singapur, ABD, İngiltere ve İrlanda'nın ilkökul matematik öğretim programlarında yer alan ölçme alanı kazanımları analiz edilerek çalışmaya dâhil edilmiştir. Her bir ülkenin öğretim programı ölçme konusunu nasıl ele aldığı ve TIMSS'in temel kazanımlarını sağlayıp sağlamadığı açısından değerlendirilmiştir; ayrıca bu kazanımların öğretim programı içindeki konumlandırılma biçimi de incelenmiştir. Elde edilen veriler, nitel içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve içerik bağlamında ayrıntılı olarak yorumlanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma bulguları, Türkiye'nin 2018 ve 2024 yıllarına ait ilkökul matematik öğretim programlarının TIMSS'in ölçme kazanımlarını sınırlı düzeyde karşıladığını ortaya koymuştur. 2018 programında "ölçme" başlığı altında yapılandırılmış kazanımlar bulunmasına rağmen, milimetre ve kilometre gibi ölçü birimlerine yeterince yer verilmediği ve hacim-çevre konularında çember gibi şekillerin dışlandığı görülmüştür. 2024 öğretim programında ise bu başlık tamamen kaldırılmış, ilgili kazanımlar farklı temalar içinde yer almıştır. 2024 programında tahmin yapma, birimler arası ilişki kurma ve standart olmayan ölçme birimleriyle çalışma gibi üst düzey becerilere önceki öğretim programına kıyasla daha fazla yer verilmiştir. Ancak temel bazı eksiklikler dikkat çekmektedir. Örneğin, milimetre ve kilometre gibi uzunluk ölçü birimlerine açık şekilde yer verilmemesi; çember gibi şekillerin alan ve çevre hesaplamalarında dışlanması ve ölçme konularının programda dağınık bir biçimde sunulması, kavramların sistemli aktarımını zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğrencilerin ölçme konusundaki temel bilgi ve becerileri bütüncül biçimde edinmelerini engelleyebilir ve öğrenme sürecinde kavramsal derinliği azaltabilir. Bu durum, ölçme konularının öğretiminde bütüncül yapıdan uzaklaşıldığını ve kavramsal görünürlüğün zayıfladığını göstermektedir. Öte yandan, Singapur ve ABD öğretim programları TIMSS ölçme kazanımlarını erken yaşlardan itibaren açık ve sistematik biçimde sunmakta; hacim, alan ve çevre konuları somut materyallerle desteklenmektedir. İngiltere ve İrlanda öğretim programlarının ise TIMSS ile büyük oranda örtüştüğü, ancak bazı soyut kavramları örtük biçimde sunduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'nin 2024 programında ölçme öğrenme alanının görünürlüğünün azaldığı ve bu

durumun uluslararası standartlara göre yapısal bir zayıflık oluşturabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular, Türkiye'nin ilkökul matematik öğretim programında ölçme kazanımlarının yeniden değerlendirilmesi ve uluslararası standartlara uygun biçimde yapılandırılması gerektiğini göstermektedir. Bu kapsamda, ölçme öğrenme alanının daha işlevsel, süreç temelli ve uygulamaya dönük bir yaklaşımla ele alınması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, matematik öğretimi, ölçme kazanımları, TIMSS, öğretim programı karşılaştırması

Kaynakça

- Common Core State Standards Initiative (CCSSI). (2023). *Mathematics standards*. Common Core State Standards Initiative. https://corestandards.org/wpcontent/uploads/2023/09/Math_Standards1.pdf
- Department for Education. (2021, Eylül). *National curriculum in England: Mathematics programmes of study*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/nationalcurriculum-inengland-mathematics-programmes-of-study/national-curriculum-in-englandmathematicsprogrammes-of-study>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024). *İlkokul matematik dersi öğretim programı (Taslak, 1–4. sınıflar)*. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (MEB TTKB). (2018). *Matematik dersi öğretim programı (ilkokul 1-4. sınıflar)*. <https://ttkb.meb.gov.tr>
- Ministry of Education Singapore (MoE). (2013). *Mathematics syllabus: Primary 1 to 6 (Rev. ed.)*. https://www.moe.gov.sg/media/files/primary/mathematics_syllabus_primary_1_to_6.pdf
- National Council for Curriculum and Assessment (NCCA). (2023). *Primary mathematics curriculum*. National Council for Curriculum and Assessment. <https://www.curriculumonline.ie/primary/curriculumareas/mathematics/>
- Philpot, R., Lindquist, M., Mullis, I. V. S. ve Aldrich, C. E. A. (2023). *TIMSS 2023 mathematics framework: Chapter 1*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College. <https://timssandpirls.bc.edu/timss2023/frameworks>

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamları Dersi Hakkındaki Görüşleri

Sude FİDAN

Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı
Ankara/Türkiye, e-posta: sudefidan028@gmail.com

Gülser TEKPİNAR

Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı
Ankara/Türkiye, e-posta: gulser.tekpinar@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Okul dışı öğrenme, öğretim programında yer alan kazanımların belirli bir plan ve hazırlık çerçevesinde okulun dışında çeşitli etkinliklerle öğrenilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer tanımla okul dışı öğrenme, informal ortamların formal öğrenmeler için kullanılmasıdır (Kozaner Yenigül, 2021.). Okul dışı öğrenme, plansız düzenlenen etkinlikler, zaman kaybı, serbest zaman etkinliği, sadece gezi/gözlem, informal öğrenme değildir. Okul dışı öğrenme ortamlarına örnek vermek gerekirse; okul bahçesi, açık alanlar, müze, hastane, bilim merkezleri, dijital ortamlar içine girer. Okul dışı öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme ile uzun dönem etki ve öğrenmeyi arttırıcı etki de sağlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenliği adaylarının okul dışı öğrenme ortamında gerçekleştirilecek bir ders planını hazırlarken hangi programdan yararlandıklarını, hangi yöntem teknikleri kullandıklarını ve hangi ortamlarda gerçekleştirdiklerini tespit etmek ve okul dışı öğrenme ortamlarının hem kendi mesleki hayatlarına hem öğrencilerin öğrenme süreçlerine ne gibi katkılarının olacağını adayların görüşleri ile tespit etmektir. Çalışma okul dışı öğrenmenin ders süreçlerine dahil edilmesi, iyileştirilmesi, geliştirilmesi için sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerinin alınması ve okul dışı öğrenmenin önemini sınıf öğretmeni adayları tarafından tam olarak anlaşılıp anlaşılmadığının tespiti için önemlidir.

Bu amaca yönelik alt problem cümleleri şu şekildedir:

- Sınıf öğretmenliği adayları okul dışı öğrenme ortamları ders planı hazırlarken hangi öğretim programı, okul dışı öğrenme ortamı ve yöntem/tekniklerden yararlandı?

- Sınıf öğretmenliği adaylarının okul dışı öğrenmenin mesleki hayatlarına, öğrencilere, öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkısına yönelik görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmeni adaylarının okul dışı öğrenmenin etkili kullanımına yönelik önerileri nelerdir?

Bu amaç doğrultusunda bu sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorularının içerisinde kapalı ve açık uçlu sorular yer almaktadır. Araştırma grubuna sorular dijital dosya ve çıktı olarak ulaştırılmış ve her iki yoldan cevaplanmış dosyalar geri elde edilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, metin içinde tanımlanan belirli karakterlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Stone ve ark. 1966 akt. Koçak ve Arun, 2013). İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff 1980 akt. Koçak ve Arun, 2013).

Çalışma grubu Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı'nda 3. Sınıfta öğrenim gören 18 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrenciler 2024/2025 eğitim öğretim yılı güz döneminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları dersini almışlardır. 18 kişiyi 16 kız öğrenci, 2 erkek öğrenci oluşturmaktadır.

Sonuçlar

Okul Dışı Öğrenme Ortamları dersinde hazırladığınız final ödevinizi hangi öğretim programı kazanımıyla ilişkilendirdiğiniz sorusuna, 7 kişi Hayat Bilgisi, 6 kişi Sosyal Bilgiler ve 5 kişi Matematik öğretim programını seçerek yanıt vermiştir. Final ödevinizin hangi okul dışı öğrenme ortamında gerçekleştirildiği sorusuna ise 15 kişi müze, 3 kişi ise bilim merkezi yanıtı vermiştir. Final ödevinizde kullandığınız yöntem ve teknikler sorusuna verilen yanıtlarda en çok tercih edilen yöntem 12 kişi ile soru-cevap tekniğidir. Bu tekniği sırasıyla; 9 kişi ile arabuluculuk ve tartışma, 7 kişi ile istasyon, 6 kişi ile düz anlatım, 5 kişi ile yaratıcı drama teknikleri takip etmektedir. Diğer yöntem ve teknikler ise sırasıyla 3, 2 ve 1 kişi tarafından kullanılmıştır. Dersin mesleki gelişiminize katkısı sorusuna verilen yanıtlarda; 12 kişi

planlamaya yönelik deneyim, 9 kişi aktif öğrenme yöntemleri, 1 kişi ise zamanı etkili kullanma ve sınıf yönetimi konularında katkı sağladığını belirtmiştir. Dersin ilkökul öğrencileri üzerindeki katkıları ile ilgili soruya verilen yanıtlarda; 10 kişi kalıcı öğrenme, 9 kişi öğrenci ilgisi ve motivasyonu, 8 kişi ise yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatı yanıtlarını vermiştir. Ayrıca, sosyal becerilerin gelişimi, iş birliği, araştırma becerileri ve üst düzey düşünme becerileri gibi katkılar da belirtilmiştir. Okul Dışı Öğrenme Ortamları dersinin ilkökul öğrencilerinin öğrenme süreçlerine katkıları sorusuna en çok verilen yanıt, 16 kişi ile etkili ve kalıcı öğrenme olmuştur. Bu katkılar, özellikle bilişsel açıdan değerlendirilmiştir. Dersin etkili kullanımına yönelik önerilerde ise, 14 kişi etkili planlama yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, hizmet içi eğitim önerisi ve çeşitli alternatif öneriler de dikkat çekmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul dışı öğrenme, sınıf öğretmenliği, informal ortam, formal öğrenme

Kaynakça

- Ay, Y., Anagün, Ş. S. ve Demir, Z. M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde okul dışı öğrenme hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(15), 103-118
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2013). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21–28. <https://doi.org/10.18094/si.51496>
- Kozaner Yenigül, Ç. (2021). Out-of-school learning environments in the context of social studies teaching (the field trip method). Ö. Akman, F. O. Atasoy ve T. Gür (Ed.), *Education, social, health and political developments in Turkey between 2000–2020* (s. 194–216) içinde. ISRES Publishing.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen adaylarına göre Sosyal Bilgiler dersinde okul dışı öğrenimin etkililiği, *Türk Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 27–51.

Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Hazırbulunuşluk Sorularının Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi

Selin Lara YILMAZ

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara / Türkiye,
e-posta: selinlarayilmaz@gmail.com

Elif ÜNAL

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara / Türkiye,
e-posta: 15elif@gmail.com

Esra Nur DANACI

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara / Türkiye,
e-posta: esranurdanaci32@gmail.com

Diğdem YILMAZ

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara / Türkiye,
e-posta: digdeemyilmaz@gmail.com

Fatma UĞURLU

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara / Türkiye,
e-posta: fugurlu0715@outlook.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Öğretim, çeşitli materyallerin ve değişkenlerin etkileşiminden oluşan bir süreçtir. Bu materyallerin başında ise, öğretmenlerin en önemli yardımcıları olan ders kitapları gelmektedir. Bir ders kitabının amacına ulaşabilmesi için, öğrenciyi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler açısından geliştirmesi gerekmektedir. Öğrenciler, kitapta yer alan metinler ve etkinlikler aracılığıyla hem eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmeli hem de güncel konular hakkında bilgi sahibi olmalı; tüm bunların ışığında özgün ürünler ortaya koyabilmelidir.

Ders kitaplarında yer alan ön hazırlık veya hazırbulunuşluk soruları, öğrencilerin yeni bir konuyu öğrenmeden önce sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumları ölçmeye yönelik etkinliklerdir. Bu tür sorular, öğrencilerin derse zihinsel ve duyuşsal olarak hazırlık düzeylerini

tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Hazırbulunuşluk, bireyin öğrenmeye açık olma hâlini ifade eder ve etkili bir öğrenme süreci için ön koşuldur.

Erdoğan ve ark. (2016) göre, “hazırbulunuşluk düzeyi, öğrencinin eğitim sürecine aktif katılımı ve anlamlı öğrenme yaşantıları geliştirmesi açısından belirleyici bir faktördür.” Bu nedenle, öğrencinin geçmiş deneyimlerini ve önceki bilgilerini göz önünde bulundurarak öğretime başlanması, yeni bilginin daha sağlam temeller üzerine inşa edilmesini sağlar. Altınkaynak (2014), özellikle ilkokula hazırlık sürecinde yapılan hazırbulunuşluk çalışmalarının, öğrencilerin okuma-yazma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükleri azalttığını ve öğrenme motivasyonunu artırdığını belirtmektedir. Bu sorular sayesinde öğretmen, sınıfın genel düzeyi hakkında bilgi sahibi olur ve öğretim yöntemini buna göre şekillendirebilir. Erbaş (2021) ise, bu sürecin sadece akademik değil, aynı zamanda duyuşsal yönden de öğrenciye katkı sağladığını; öğrencinin derse karşı tutumunun olumlu yönde geliştiğini ifade etmektedir.

Öte yandan, Erdoğan ve ark. (2016), hazırbulunuşluk etkinliklerinde Bloom Taksonomisi’nin kullanılmasının, “öğrencinin bilişsel düzeyde ne kadar hazır olduğunu tespit etmek ve öğretim sürecine daha sistematik şekilde yön vermek açısından” önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ders kitaplarındaki hazırbulunuşluk soruları sadece öğrencilerin geçmiş bilgilerini yoklamakla kalmaz, aynı zamanda onların üst düzey düşünme becerilerinin gelişimini de destekler. Böylelikle öğrenme süreci daha planlı, katılımcı ve anlamlı bir hâle gelir.

Anderson ve Krathwohl (2001), Bloom’un güncellenmiş taksonomisinde, üst düzey bilişsel becerilere yönelik soruların öğrencilerin problem çözme ve eleştirel düşünme kapasitelerini artırdığını ifade etmektedir. Benzer şekilde, Sağ, Arslan ve Karataş (2015) tarafından yapılan araştırmada da nitelikli soruların öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde gelişimi desteklediği ve öğrenmenin kalıcılığını artırdığı vurgulanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yönteminde yürütülmüştür. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylara yönelik yazılı materyallerin analizini içermekte olup nitel araştırmalarda etkili olarak kullanılması gereken bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe ders kitabındaki ön hazırlık sorularının daha çok düşük düzey bilişsel becerilere (hatırlama, anlama ve kavrama basamakları) hitap ettiğini ve üst düzey düşünme becerilerine (analiz, değerlendirme ve uygulama basamakları) dair sınırlı bir fırsat sunduğu ve yeterli olmadığını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: 4. Sınıf Türkçe dersi, 4. Sınıf Türkçe ders kitabı, yenilenmiş Bloom taksonomisi, yenilenmiş Bloom taksonomisinin basamakları, hazırbulunuşluk soruları

Kaynakça

- American Psychological Association (APA). (2019). *Publication Manual of the American Psychological Association* (7. Baskı). American Psychological Association.
- Birgin, O. (2016). Bloom taksonomisi. *Matematik eğitiminde teoriler* (s.839-860) içinde. Pegem Akademi.
https://www.researchgate.net/profile/OsmanBirgin/publication/320517670_Bloom_Taksonomisi/links/59e99ea6fdccfe7f0399bc/Bloom-Taksonomisi.pdf
- Dirik, M. Z. (2014). Eğitim programları ve öğretim ilke ve yöntemleri. Pegem Akademi, 1-16.
<https://depo.pegem.net/9786053648321.pdf>
- Erdoğan, Ö., Ataş, M. ve Özdemir, C. (2016). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin yazmaya hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 41(186), 1-20.
- Erkılıç, T. A. ve Can, S. (2018). Eğitim yönetimi ders kitaplarının içerik ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(4), 295-307.
- Göçer, A. (2007). İlköğretim türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 11(1), 1-14.
- Kuzu, T. S. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metin altı sorularının yenilenmiş bloom taksonomisindeki hatırlama ve anlama bilişsel düzeyleri açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 37(1), 58-76.

Etkileşimli Kitap Okuma Uygulamalarının Türkçe Dersinde Anafikri Bulma Üzerine Yansımaları

Fatma UĞURLU

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: fugurlu0715@outlook.com

Diğdem YILMAZ

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: digdeemyilmaz@gmail.com

Esra Nur DANACI

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: esranurdanaci32@gmail.com

Elif ÜNAL

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: 15eelif@gmail.com

Selin Lara YILMAZ

Başkent Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: selinlarayilmaz@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Çocuklar için okuryazarlığa yeni ulaşılan dönemlerde daha zor bir beceri olan okuduğunu anlama karmaşık, hızlı ve birçok üst düzey zihinsel işlemi barındıran bir eylemdir (Clarke ve ark., 2013). Çocuklar için akademik, sosyal ve günlük yaşam becerileri kazanmada oldukça önemli olan okuduğunu anlama, ilkökul düzeyinden itibaren öğrencilere kazandırılması ve geliştirilmesi gereken becerilerin başında gelmektedir (Akyol, 2011). Bireyin okumaya karşı istekliliği, ilgisi, okuma amacı ve okumanın yapıldığı çevre de okuduğunu anlama üzerinde etkilidir (Batmaz ve Erdoğan, 2019).

Okuma türleri de okuduğunu anlama üzerinde oldukça etkilidir. Sesli ve sessiz okuma türleri en yaygın kullanılan okuma türleridir. Sesli okuma eski yıllardan bu yana uygulanmakta ve okullarda öğretilmektedir. Sessiz okuma ise 1970'li yıllarda gündeme gelmiş ve ilköğretim birinci sınıftan itibaren öğretilmeye başlanmıştır. Ancak son yıllarda yapılan okuma

araştırmaları, sessiz okumanın öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini geliştiremediğini ortaya koymaktadır. Hatta tam tersine bu araştırmalar ilköğretim düzeyinde okuma, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimi açısından sesli okumanın daha yararlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum okullarda tekrar sesli okuma çalışmalarının uygulanmasını getirmiştir (Güneş, 2011).

Okuma uygulamalarında özellikle etkileşimli okuma okuyucu, metinde bilinmeyen kelimeleri açıklar, dinleyiciye konuşma fırsatı verir ve metne dair çeşitli sorular sorar (Justice ve Pullen, 2003). Dinleyici metne dair tahminler ve çıkarımlar yaparak sürecin bir parçası olur. Her eğitim kademesinde ve hatta ebeveynlerle birlikte kullanılabilen etkileşimli okumanın, öğrencilerin akademik başarılarına pek çok yararı bulunduğu dikkat çekmektedir (Snow-Bryant, 2016; Sun, 2020). Alıcı ve ifade edici dil becerilerinin gelişimini, söz varlığını zenginleştirmeyi ve sesbilgisel farkındalık kazanmalarını, okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini, akademik başarılarının artmasını, sosyal duygusal becerilerin gelişimini de desteklemektedir.

Bu araştırma, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olarak etkileşimli okumanın, özellikle ana fikir bulma becerisi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Ana fikri bulmak, öğrencilerin metnin temel mesajını kavrayabilmeleri için gerekli olan üst düzey bir bilişsel beceridir (Yılmaz, 2020). Bu becerinin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması, öğrencilerin okuma anlayışını derinleştirirken, bilgiyi yapılandırma ve metinle ilgili çıkarımlar yapma yetilerini de geliştirir. Etkileşimli okuma, çocukların metne aktif katılımını teşvik ederek, anlam kurma sürecinde daha etkili olmalarını sağlar (Trivette ve Dunst, 2007; Justice ve Pullen, 2003). Bu yönüyle hem akademik başarıya katkıda bulunması hem de öğrencilerin dili anlamlandırma süreçlerini desteklemesi açısından, etkileşimli okuma yoluyla ana fikir bulma becerisinin geliştirilmesi eğitsel anlamda önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Araştırma Yöntemi

Araştırma sorusunu yanıtlamayı amaçlayan bu çalışma nitel yaklaşımla durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Yin (2009) durum çalışmasında ilk yapılması gerekenin durumun tanımlanması olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada durum, Türkçe dersinde gerçekleştirilen etkileşimli okuma uygulamalarının öğrencilerin ana fikir bulmalarına ilk uygulamadan son uygulamaya kadar verdikleri yanıtlardaki yansımalar olarak tanımlanabilir.

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgular çerçevesinde öğrencilerin ana fikir bulma becerilerinde ilk haftalarda eksik veya yanlış cevaplarının zamanla doğru ve kapsamlı ifadelere dönüştüğü gözlenmiş olup ana fikir bulma becerilerinde etkileşimli kitap okuma uygulamalarının olumlu yansımalarının olduğu keşfedilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Etkileşimli okuma, ana fikir bulma, okuduğunu anlama, Türkçe dersi.

Kaynakça

- Bulut, İ. ve Turan, C. (2024) Sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersinde üstbilişsel okuma stratejilerini kullandırma düzeylerinin değerlendirilmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 47–65. <https://doi.org/10.53506/egitim.1457921>
- Durmaz, M., Topçam, A. B., Sönmez, M. ve Baysal, Z. N. (2023). Etkileşimli okuma destekli hayat bilgisi derslerinin ilkökul öğrencilerinin hayat bilgisi dersi ve çevreye yönelik tutumlarına etkisi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52(240), 3083–3112. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/123456/7890123>
- Efe, P. (2022) Sınıfta yapılan okumalar: Etkileşimli mi, etkileşimsiz mi? *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 102–121. <https://doi.org/10.53444/deubefd.976899>
- Gürkaner, M. ve Güven, S. (2020). Türkiye’de ilkökul düzeyinde akıcı okuma üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 347–363. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsosbilen/issue/54873/624713>
- Kılıç, N., Mecek, Ü., Çolak, B. ve Pehlivanoğlu, K. (2023) Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında çocuk edebiyatının rolü üzerine sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Ulusal Özgün Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1–15. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uoea/issue/123456/7890123>
- Uğur, S. ve Tavşanlı, Ö. F. (2022). Öğretmen rolüyle etkileşimli okuma uygulamalarının dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısına etkisi. *TEBD*, 20(2), 655–678. <https://doi.org/10.37217/tebd.1086345>
- Yurtbakan, E. (2020) Etkileşimli okuma: Bir içerik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 135–156. <https://doi.org/10.16916/aded.642138>
- Yurtbakan, E. (2024) Sınıf, okul öncesi ve özel eğitim öğretmenlerinin etkileşimli okuma uygulama öz yeterliklerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(2), 296–316. <https://doi.org/10.16916/aded.1396797>

DEHB Tanılı, Okuma Güçlüğü Olan Bir Öğrencide Okuduğunu Anlama: Bir Vaka Çalışması

Ayşe İLERİ

Başkent Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Ankara/Türkiye, e-posta: 22195719@mail.baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Günümüz dünyasının en önemli faktörlerinden biri okuduğunu anlamadır. Okuduğunu anlama ile akademik başarının ilişkisi yapılan araştırmalarla belirlenmiştir (Güldenoğlu, 2008). Akademik başarı getirisinin yanında iletişim becerilerinin gelişimini destekler. Hızla yarışılan günümüzde, zaman kazanmamızı sağlarken çağdaş dünyada gerekli olan 21. yy. becerilerinin gelişimini destekler. Yapılan araştırmalarda okuduğunu anlama becerilerinin matematiksel becerileri dahi olumlu etkiledikleri tespit edilmiştir (Özdemir ve Sertsöz, 2006). Okuduğunu anlama becerilerinde; okuma öncesi, okuma esnası ve okuma sonrası tekniklerin kullanımının gelişimi arttırdığı belirtilmiştir (Güler Bülbül, 2025). Okuduğunu anlama stratejileri anlamanın güçleştiği durumlarda, öğrencinin performansını bilişsel araçlar olarak tanımlanır (Epçaçan, 2009). Ancak bazı durumlarda öğrencilerin zorlandığı belirlenmiştir. Bu güçlük akademik yaşantılarında olduğu kadar günlük yaşamlarında da olumsuzlukları beraberinde getirmesi durumu söz konusudur. DEHB tanılı öğrenciler de bu zorlukları yaşayan öğrencilere dahildir. DEHB tanılı pek çok öğrenci de okuma yazma ve matematik alanlarında güçlük yaşamaktadır ve bu öğrencilere erken müdahale etmek diğer becerilerin gelişimi açısından önemlidir. Bu çalışma, DEHB tanılı, okuma güçlüğü yaşayan bir öğrencinin okuduğunu anlama becerisinin kazandırılmasına yöneliktir.

Araştırma Yöntemi

Bu nitel vaka çalışması Türkiye’de bir ilkokulda birinci sınıfta öğrenim gören öğrenme güçlüğü yaşayan, DEHB tanısı konulmuş ve ilaç tedavisi gören 7 yaşında bir öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenci, Ankara’nın Bağlıca ilçesinde bir devlet okulunda öğrenimine devam etmektedir. Sınıf öğretmeni, aile ile iletişim halindedir aynı zamanda aile bu konuda duyarlı olup özel derslerle öğrenciyi desteklemektedir. Çalışmaya başlamadan önce öğrencinin onayı alınmış ve kabulüyle çalışmaya başlanmıştır. Okulda yapılan çalışma çok amaçlı salonda

gerçekleştirilmiştir. Müdahale toplamda 6 oturumda gerçekleştirilmiştir. Oturumlar 50 dakikadan oluşmuştur. Toplamda üç hafta süren bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada kullanılan metinler MEB kitaplarında bulunan metinler ve sınıf düzeyi göz önünde bulundurularak 40-50 kelimedenden oluşan kurgusal metinlerdir. Her metin için beş okuduğunu anlama sorusu hazırlanmıştır. Öğrencinin performansını kaydetmek ve motivasyonu sağlamak için roket görseli hazırlanmıştır. Müdahale paketi, performansa dayalı tekniklerle beceri temelli tekniklerin karması olarak hazırlanmıştır. Okuma öncesi, okuma esnası ve okuma sonrası stratejiler uygulanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Öğrencinin okuduğunu anlama seviyesi müdahale öncesinde 5 soruda doğru cevap sayısı 1,3 olarak belirlenmiş ve bu veriler oldukça düşük bulunmuştur. Müdahale esnasında 5 soru üzerinden doğru cevap sayısı 4.25'e yükselmiştir. Okuduğunu anlama seviyesinin artmasıyla birlikte okuma akıcı, doğru okuma ve metne olan dikkat seviyesi de pozitif yönde ilerlemiştir. Müdahale sonrası yapılan doğru cevap sayısı 4,66'ya yükselmiştir. Bu verilerle öğrencinin müdahale planına başlamadan önce başarı oranı %26 iken müdahale sonrasında %94'e yükselmiştir. Müdahale planında hiçbir zaman müdahale öncesinde olan seviyeye inilmemiş en yüksek başarı müdahale sonrasında gerçekleşmiştir. Performansa dayalı teknikleri, beceri temelli tekniklerini ve stratejilerin birleşiminden oluşan sağlatım programının öğrencinin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmede etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Okuduğunu anlama, okuma becerileri, okuma stratejileri, dikkat

Kaynakça

- Epçaçan, C. (2009). Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 207-223.
- Güldenoğlu, B. (2008). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde okuduğunu anlama becerilerinin desteklenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(2), 51-63.
- Güler-Bülbül, Ö. (2025). Zihinsel engelli bir öğrencide okuduğunu anlama ve akıcılığın geliştirilmesi: Bir vaka çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 26(1), 83-99.

Özdemir A. Ş. ve Sertöz. T. (2006). Okuduğunu anlama davranışının kazandırılmasında matematik başarısına etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23(23), 237-257.

6-8 Yaş Arası Çocukların Beslenme Alışkanlıkları ve Kantin Kullanımı

Tarık Buğra ŞENTÜRK

Başkent Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: senturktb06@gmail.com

Büşra Nur NALBANT

Başkent Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: nur_nalbant651@hotmail.com

Emin DURAN

Başkent Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: emin.duran.9906@gmail.com

Umut ÜNVER

Başkent Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği
Ankara/Türkiye, e-posta: umut4014532003@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Beslenme, insan yaşamı boyunca en önemli temel ihtiyaçlardan biridir. Sağlıklı ve dengeli beslenme, anne karnından itibaren çocuğun büyümesini ve gelişimini desteklemek adına oldukça önemlidir. Çocuğun beslenmesini takip etmek erken çocukluk ve diğer dönemlerde öncelikli olarak ailelerin, sonrasında ise öğretmen ve toplumun da işidir. Bu çalışmada çocukların tüketmeyi sevdikleri yiyecek ve içecekler, ailelerin çocuklara sunduğu besinler, okulda ve sınıfta yedikleri, içtikleri ve çokça satılan ürünlerin araştırılması ve incelenmesi amaçlanmıştır. Günümüz koşullarında sağlıklı beslenme oldukça zor duruma düşmüştür. Çocukların doğru, sağlıklı besinlere ulaşım ulaşımadıklarını, tüketme durumlarını ortaya koymak önemlidir.

Araştırma Yöntemi

Ankara ili sınırları içerisinde 4 farklı kolay ulaşılabilir örneklem olarak seçilen ilkokullarda yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak çalışılmıştır 100 öğrenci, 77 veli, 4 sınıf öğretmeni ve 4 kantin personeli ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda sınıfta uygulanan beslenme programlarında tükettikleri besinler çocukların kendi tercih ettikleri yiyecekler ve içecekler, velilerin çocuklarına hazırladıkları ürünler hakkında bilgi toplanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Çoğunlukla tercih edilen ürünler tost, hamburger, sandviç, simit, meyve suyu, ayran, süt şeklinde gözlemlenmiştir. Büyük bir kısım beslenme çantası getirerek okul içerisinde öğününü yemektedir. Ailelerin verdikleri besinler de bu doğrultuda çocukların sevdikleri yiyecek ve içecekler olmaktadır. Beslenme ve Diyetetik alanında uzman kişilerle görüşmelerimizde sağlıklı beslenme için T.C. Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği dört besin grubu (süt, et, sebze-meyve, tahıl) dengeli bir şekilde tüketilmelidir. Öğretmenler ve okul yönetimi, sağlıklı beslenme alışkanlıklarını teşvik etmek için çocuklara örnek olmalı ve kantinlerde satılan ürünleri denetlemelidir. Bu araştırmamızda COSI-TUR 2022 çalışmasının da desteklediği şekilde obeziteyle mücadelede ve sağlıklı beslenme alışkanlığının edindirilmesinde okulda, ailede ve toplumda daha güçlü bir iş birliği yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar kelimeler: Beslenme, kantin, beslenme çantası, harçlık, besin

Eğitimin Vicdanı: Etik Kuramlar Işığında Üç Filmde Öğretmenlik Mesleği

Zehra Betül ARKAN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü, Ankara/Türkiye, e-posta: zbetularkan02@gmail.com

Sıla ÇINKIR

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü, Ankara/Türkiye, e-posta: silacnkr@hotmail.com

Ata TÜRKMEN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: atatrkmn1706@gmail.com

Danışman: Prof. Dr. Mesude ATAY

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Eğitim, yalnızca bilgi aktarımından ibaret olmayan çok yönlü bir süreçtir. Bu süreçte öğretmenlerin etik ilkeler doğrultusunda sergilediği davranışlar, öğrencilerin gelişiminde ve toplumun dönüşümünde kritik bir rol oynar. Bu çalışma; "Filmlerde yer alan öğretmen figürleri öğretmenlik meslek etiği ilkeleri ve etik teorileri temsil etmekte midir?" sorusuna cevap aramaktadır. İki Dil Bir Bavul, Her Çocuk Özeldir ve Aybüke: Öğretmen Oldum Ben filmleri üzerinden öğretmenlik mesleğine ilişkin etik, ahlaki ve mesleki değerleri bütüncül bir bakış açısıyla analiz etmektedir. Filmler, öğretmenlerin mesleklerine duyduğu bağlılığı, karşılaştıkları zorluklar karşısındaki tutumlarını ve toplumsal sorumluluk bilincini gözler önüne sermektedir. Bu çerçevede, öğretmenlerin görev etiği, erdem etiği ve faydacı etik kuramları ışığında nasıl bir profil çizdiği ortaya koyulmaktadır.

Araştırma Yöntemi

Nitel araştırma yaklaşımına dayalı bu çalışmada, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Her bir film farklı bir araştırmacı tarafından izlenmiş ve etik kuramlar çerçevesinde analiz edilmiştir. İlk olarak, her film ayrı ayrı görev etiği, erdem etiği ve faydacı etik doğrultusunda çözümlenmiş; ardından analizler bir araya getirilerek öğretmenlik mesleğinin ortak etik değerleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlik meslek etiği ilkeleri bağlamında dürüstlük, adalet,

mesleğe bağlılık, sevgi, saygı ve toplumsal sorumluluk gibi değerler üzerinden filmler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Sonuçlar

Analiz sonucunda, üç filmdeki öğretmen figürlerinin etik açıdan örnek bir profil sergilediği belirlenmiştir. Bu karakterler, görev bilinciyle hareket etmekte; zorlu koşullara rağmen mesleklerine olan bağlılıklarını sürdürmektedir. Özveri, sabır, empati ve cesaret gibi erdemleri temsil eden öğretmenler, sadece iyi birer eğitimci değil, aynı zamanda ahlaki yönden örnek bireyler olarak öne çıkmaktadır. Eğitim sistemi içindeki yapısal sorunlara rağmen gösterilen bu çabalar, öğretmenliğin dönüştürücü gücünü vurgulamaktadır. Çalışma, özellikle öğretmen adaylarına yönelik etik farkındalık oluşturmayı ve mesleklerinin manevi boyutunu daha iyi kavramalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik meslek etiği, etik kuramlar, erdem, görev etiği, film analizi.

Kaynakça

Türk Eğitim Derneği. (2020). Öğretmenlik Meslek Etiği.

"İki Dil Bir Bavul" (2008), Film.

"Her Çocuk Özeldir" (Taare Zameen Par, 2007), Film.

"Aybüke: Öğretmen Oldum Ben" (2023), Film.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Sudaki Yaşam: İlkokul Öğrencilerine Yönelik Çalışma

Nagehan YAĞLI

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Programı Ankara/ Türkiye,
e-posta, nagehanyagli@gmail.com

Nehir AKDUMAN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Programı Ankara/ Türkiye,
e-posta, nehirakduman06@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Sürdürülebilir kalkınma, günümüz ihtiyaçlarını gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılamayı amaçlayan bütüncül bir yaklaşımdır. Bu kavram çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları dengeli bir biçimde ele alarak uzun vadeli refahı hedefler. Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), 17 ana hedef ve 169 alt hedef içermektedir.

Sürdürülebilir kalkınma, kazançların taraflar arasında adil paylaşılması, sosyal adalet ilkesinin sağlanması ve bugünün kaynaklarını etkin bir şekilde kullanarak gelecek nesillerin kaynaklarının korunması ile gerçekleştirilebilir (Peşkircioğlu, 2016). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ya da Küresel Amaçlar yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak gibi evrensel hedeflere sahiptir (United Nations Development Programme [UNDP], 2016). Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin tam ve doğru bir şekilde anlaşılmasında bireyin çevresine karşı sorumluluk almasını sağlayan ve davranış değişikliği gerçekleştirme süreci olan eğitim sisteminin katkısı büyüktür (Tanrıverdi, 2009).

Bu çalışmanın amacı Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden ‘Sudaki Yaşam’ hedefine yönelik temel eğitim öğrencilerine farkındalık kazandırmaktır. Bu hedef, suyun gelecekteki nesiller için korunması ve deniz ekosistemlerinin sürdürülebilir şekilde kullanılması gerektiğini vurgular. MEB öğretim programları incelenmiş olup ‘Sudaki Yaşam’ hedefine uygun olarak Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi derslerine ilişkin kazanımlar belirlenmiştir.

Bu amaca yönelik alt problemlerimiz:

1. Öğrenciler sudaki yaşamı tehdit eden çevresel sorunları tanıyabiliyor mu?
2. Öğrenciler, sudaki yaşamı koruma konusunda bireysel sorumluluk geliştirebiliyor mu?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, incelediği probleme ilişkin sorgulayıcı, yorumlayıcı ve problemin doğal ortamındaki biçimini anlama uğraşı içinde olan bir yöntemdir (Guba ve Lincoln, 1994; Klenke, 2016). Bu çalışma 2023-2024 yılı Eğitim Öğretim döneminde Ankara ili Bağlıca İlkokulunda 3. Sınıf düzeyinde olan 27 kişilik öğrenci grubuyla yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden ‘Sudaki Yaşam’ hedefi ile ilgili öğrencilerin farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan veriler Betimsel (Tanımlayıcı) İstatistiksel Yöntem ile çözümlenmiştir. Frekans analizi ve sayısal, oransal sınıflama teknikleri, ön test – son test uygulamasının verilerinin çözümlenmesinde kullanılmıştır.

Uygulama öncesinde ön görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin hazır bulunuşluğunu ölçmek için ön test uygulaması yapılmıştır. Ön test sonrası bazı görsellerle soru-cevap yöntemi ile konuyu fark ettirme aşaması gerçekleştirilmiştir. Yeni görsellerle deniz ve okyanus kirliliği oranları, su kirliliğinin dünyamıza zararları ve sudaki yaşam konusu üzerinde sohbet edilerek sürdürülebilirliğe giriş yapılmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma hedefleriyle ilgili bir video izletilmiş ve “Sürdürülebilirlik nedir?” hakkında konuşulmuştur. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin olduğu poster tanıtılmıştır. Öğrencilere “Sudaki Yaşam” hedefi ile ilgili sunum yapılmıştır. Etkinlikler yapılmış ve son test uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Sonuçlar

Öğrencilerin hazır bulunuşluklarını ölçmek ve fikir edinmek adına projenin uygulanacağı öğrencilere ön test uygulanmıştır. Uygulama yapılırken ölçülen hazırbulunuşluk düzeyinin çevre kirliliği konusunda farkındalıklarının olduğu fakat nasıl çözüm önerileri getirebilecekleri konusunda yetersiz oldukları gözlemlenmiştir. Buna yönelik sınıf içinde aktif öğrenmeyi sağlayacak etkinlikler uygulanmıştır. Özellikle proje tabanlı öğrenme, görsel materyaller, sunum teknikleri gibi yöntemler öğrencilerin konuyla etkileşimlerini arttırmış ve öğrenmelerini kalıcı hâle getirmiştir. Bu çalışmalar sonucunda bireylerin farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir.

Yapılan ön test ve son test uygulaması arasındaki doğru cevaplarda %30 oranında bir artış yaşandığı tespit edilmiştir.

Çalışmada son test uygulamasında “Su kirliliğini azaltmak için ne yapmalıyız?” sorusuna en çok “Çöp atmamalı ve korumalıyız.” cevapları gelmiştir. Bu cevaplar öğrencilerin farkındalıklarının arttığını netleştirmiştir. Öğrenciler, günlük yaşamda çevreye zarar verecek davranışlardan kaçınmaları gerektiğini ifade etmiş; çözüm önerileri sunmada daha bilinçli hale gelmişlerdir.

Toplumun uzun sürede var olabilmesi için kaynakları daha verimli kullanabilme, çevrenin ve kaynakların korunması, ekonomik büyümeyi sağlamak ve toplumun sağlık, sosyal, kültürel alanlarda refahını sağlayabilmek adına öğrencileri bilinçlendirmek oldukça önemlidir. Öğretmenlerin, bu farkındalığı kalıcı hale getirecek şekilde ders planlarını çeşitlendirmeleri, öğrenci merkezli yaklaşımları benimsemeleri ve bireysel farklılıklara duyarlı etkinlikler kullanmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmenliği, sürdürülebilirlik, çocuk, eğitim

Kaynakça

- Guba, E. G. ve Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Ed.), *Handbook of qualitative research* (s. 105–117) içinde. Sage.
- Klenke, K. (2016). *Qualitative research in the study of leadership* (2. Baskı.). Emerald Group Publishing.
- Peşkırcioğlu, N. (2016). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre politikaları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368–388.
- Tanrıverdi, A. (2009). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre eğitimi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 1–9.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2016). Sürdürülebilir kalkınma amaçları.

Sürdürülebilir Kalkınma: Sorumlu Üretim ve Tüketim İlkokul Çalışması

Zeynep Buğlem YAĞIMLI

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü

Ankara/Türkiye, e-posta: zbuglemy@outlook.com

Hasibe Nur SÖĞÜT

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü

Ankara/Türkiye, e-posta: nurrr1234@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Sürdürülebilir kalkınma, mevcut nesillerin gereksinimlerini karşılarken, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitelerini tehlikeye atmadan hareket etmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Birleşmiş Milletler tarafından, “Binyıl Kalkınma Hedefleri”nin devamı niteliğinde geliştirilen “2030 Gündemi: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” kapsamında toplamda 17 ana hedef ve 169 alt hedef tanımlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma eğitimi, bireylerin daha sürdürülebilir bir gelecek adına tüketim davranışlarını gözden geçirmeleri, olumlu tutumlar geliştirmeleri, sistemli düşünme becerisi kazanmaları ve ortak hareket etme bilinci edinmelerini hedefler (Bulut ve Çakmak, 2018). Bu nedenle, temel eğitim çağındaki çocuklara erken yaşta sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin kazandırılması; onların çevreyi koruma sorumluluğu üstlenmeleri, çevre bilinci geliştirmeleri ve çevreye karşı duyarlı bireyler olarak yetişmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın temel amacı, ilkokul öğrencilerine 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları arasında yer alan “Sorumlu Üretim ve Tüketim” başlığına yönelik farkındalık kazandırmaktır. Öğrencilerin tüketim alışkanlıklarını sorgulayan, kaynakları verimli kullanma bilinci gelişmiş, çevresel etkileri dikkate alan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

Bu amaca yönelik alt problemlerimiz şunlardır:

- İlkokul öğrencileri, sorumlu üretim ve tüketim hakkında neler bilmektedir?

- İlkokul öğrencileri, yaşadıkları çevredeki üretim ve tüketim sorunlarına nasıl çözümler önermektedir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar yorumlayıcı bir yaklaşımla ele aldığı problemi inceleyerek, olay ve olguları yorumlarken insanların onlara yüklediği anlamlara odaklanır (Baltacı, 2019). Projenin uygulama süreci 2024-2025 eğitim öğretim yılında Başkent Örnek Koleji’nde, 2/A sınıfındaki 17 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak öğrencilerin “Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefine yönelik bilgilerinin ölçülmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılandırılmış görüşme, önceden belirlenmiş sorulara bağlı kalınarak görüşmenin gerçekleştirilmesidir. Yapılandırılmış görüşmeler, daha çok karşılaştırılabilir ve nicelleştirilebilir (Çoban ve Oral, 2020). Çalışmanın veri analizi için içerik ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş, frekans analiziyle sayısal sınıflama yapılmıştır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulur ve yeni kavramlar veya kavramlar arası ilişkiler keşfedilir. (Baltacı, 2019).

Öğrencilere ön test yapılır. Öğrencilere ders hakkında kısa bilgi verilmiştir. Ardından ‘Gizemli Kutu’ etkinliği aracılığıyla öğrencilere sorular yöneltilerek görüşleri alınmıştır. Öğrencilerle soru-cevap yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Hazır bulunuşluklarına göre heterojen olarak gruplandırılmış öğrencilere birkaç haber yazısı üzerinden hedefe yönelik çalışma yapmaları sağlanmıştır. Çalışmamızda farklılaştırılmış öğretim yaklaşımları dikkate alınarak istasyon tekniği, beyin fırtınası, hikâye ve şiir yazma ile poster hazırlama gibi yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır. Öğrencilere son test uygulanarak çalışma tamamlanmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Uygulama öncesi ve sonrası test sonuçları karşılaştırılarak öğrencilerin bilgi düzeyleri ve farkındalıkları ölçülmüştür. Ancak bu bildirinin hazırlandığı aşamada veriler analiz sürecindedir. Çalışmanın sonuçları kongre sunumu sırasında açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, sorumlu üretim/tüketim, yapılandırmacı yaklaşım

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bulut, B. ve Çakmak, Z. (2018). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve öğretim programlarına yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2680-2697.
- Çoban, A. ve Oral B. (2020). Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi Yayıncılık.

Temiz Su ve Sanitasyon Hedefi: Suyumu Koruyorum

Gülser TEKPİNAR

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/ Türkiye, e-posta: gulser.tekpinar@gmail.com

Sude FİDAN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/ Türkiye, e-posta: sudefidan028@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Sürdürülebilir Kalkınma “sonraki kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını riske atmadan bugünün insanların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir kalkınmayı gerçekleştirebilme” olarak ifade edilmektedir. Yani, insan ile doğa arasındaki dengeyi koruyarak doğal kaynakları bilinçsiz ve sorumsuz tüketmeden, sonraki kuşakların ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân verecek şekilde bugünün ve gelecek kalkınmayı programlama anlamını taşımaktadır (BM, 1987). Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde 17 amaç ve 169 hedef belirlenmiştir.

Bell ise, sürdürülebilir kalkınma eğitiminin öğrencilerin daha sürdürülebilir bir ekonomi-çevre-sosyal düzen oluşumuna ve gelişmesine yardımcı olacak, geleceği düşünen ve stratejik planlama yapan bir eğitimi vurguladığından bahsetmiştir. (Bulut, 2018)

Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden “Temiz Su ve Sanitasyon” hedefine yönelik ilkökul öğrencilerini sürdürülebilirlik kavramıyla tanıştırmak ve sürdürülebilirlik kavramını öğretmek, sürdürülebilir kalkınma hedeflerini ve bu hedeflerin amaçlarını tanıtmak, bilinç oluşturmaktır. Temiz suya ve sanitasyona erişilebilirlik, suyun sürdürülebilir şekilde koruma altına alınmasını hedeflemektedir (UNDP, 2015). Millî Eğitim Bakanlığına ait öğretim programları incelenerek Hayat Bilgisi dersinde “Temiz Su ve Sanitasyon” hedefine yönelik kazanımlar belirlenmiştir.

Bu amaca yönelik alt problemlerimiz şunlardır;

- İlkokul öğrencilerinin su kaynaklarının korunmasına yönelik çözüm önerileri nelerdir?
- İlkokul öğrencilerinin geri dönüşüm konusundaki görüşleri nelerdir?

- İlkokul öğrencilerinin su ayak izi konusunda bilgi düzeyleri nasıldır?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Aydın, 2018), Bu çalışma 2023-2024 eğitim- öğretim yılında Ankara ili Ayşe Tokur İlkokulunda 3. Sınıf düzeyinde 21 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak Temiz Su ve Sanitasyon hedefi ile öğrencilerin farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiş, frekans analiziyle sayısal ve oransal sınıflama yapılmıştır.

Uygulama öncesinde ön test yapılmıştır. Uygulama aşamasında soru- cevap yöntemi ve görsellerle sürdürülebilirlik kavramı hakkında bilgi verilmiştir. Temiz su ve sanitasyon hedefi ise video izleterek ve hikâye dinletilerek anlatılmıştır. Öğrenciler gruplara ayrılarak istasyon tekniği uygulanmıştır. Öğrencilerden su kaynaklarının korunması konusunda hikâye, şiir, afiş ve resim yapmaları istenmiştir. Çalışmanın sonunda ise son test yapılarak öğrencilerin araştırma sorularına yönelik gelişimleri ölçülmüştür.

Sonuç

Ön test sonuçlarının analizi yapıldığında öğrencilerin çoğunun suların varlığı, su kirliliği ve sebepleri su tasarrufuyla ilgili bilgi sahibi olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin su ayak izi konusunda ise bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir.

Yürütülen çalışma öğrencilerde olumlu izler bırakmış sürdürülebilirlik ve temiz su ve sanitasyon hedefine yönelik farkındalık oluşmuştur. Çalışmanın sonucunda verilen yanıtların doğruluğunda “Su tasarrufu denince aklınıza ne geliyor?” sorusunda %14,29, “Kullandığımız sular kirlenir mi? Kirleniyorsa neler kirletir?” sorusunda %14,29, “Su ayak izi nedir?” sorusunda ise %85,71 artış gözlemlenmiştir.

Çalışmada öğrencilerin sürdürülebilirlik, geri dönüşüm, su tasarrufu, suyu koruma ve su ayak izi konusunda farkındalık olduğu gözlenmiştir ancak öğrencilerin bu konuda öğrendiklerini hayata geçirebilmeleri için öğretmenler tarafından uygun ortamın ve koşulların oluşturulması gerekir. Öğrencilerin ise suyu koruma ve su tasarrufu konusunda daha yenilikçi ve yaratıcı

çözümler düşünebilmeleri için yeterli zaman, materyal ve uygulamaya geçirebilecekleri ortamlar sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilirlik, ilkokul, temiz su ve sanitasyon, su ayak izi, geri dönüşüm.

Kaynakça

- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Bulut, B. ve Çakmak, Z. (2018). Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve öğretim programlarına yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2680-2697.
- UNDP (2015). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri. <http://www.tr.undp.org>
- Bell, D. V. J. (2016). Twenty-first century education: transformative education for sustainability and responsible citizenship. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18, 48-56.

Etnomatematik Alanında Yapılan Ulusal Çalışmaların Sistematiik Analizi

Esmâ Nur YILDIRIM

Başkent Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü İlköğretim Matematik
Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye, e-posta: esmanryldrm01@gmail.com

Pelin KÜÇÜK

Başkent Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü İlköğretim Matematik
Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye, e-posta: pkucuk2003@gmail.com

Büşra AKAY

Başkent Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü İlköğretim Matematik
Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye, e-posta: busraakay.06@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Hacer TÜRKOĞLU

Başkent Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü İlköğretim Matematik
Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye, e-posta: hturkoglu@baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Etnomatematik terimi en geniş anlamda kültür ve matematik arasındaki ilişkinin incelenmesi anlamına gelmektedir (D'Ambrosio, 2018) . Etnomatematik, disiplinlerarası bir yaklaşımla, matematik ve kültür arasındaki bağlantıyı, farklı kültürlerin matematik tarihini ve bireylerin kendi kültürleri içinde matematiği deneyimleme şekillerini incelemektedir (Ascher, 1986) . İlk olarak 1970'lerde Brezilyalı matematikçi ve matematik eğitimcisi D'Ambrosio (2018) çeşitli kültürlerdeki matematiksel bilgilerin ortaya çıkışı, aktarımı ve öğretim programlarına entegre ederek süreçleri izlemek ve bu süreçleri analiz etmek amacıyla bu terimi ortaya koymuştur. Terimin ortaya çıkışında gelişmemiş ve göç alan ülkelerdeki matematik eğitimi sorunlarının etkisi de büyük olmuştur. Türkiye gelişmekte olan ve son yıllarda hem ülke dışından hem de içinden göç alan bir ülkedir. Göç alan ülkelerde, matematik öğretirken en zorlanılan konu öğrencilerin dil farklılıkları, sınıf içi iletişim problemleri, farklı kültürlerle sahip öğrencilerin temel matematik ve bilgi ve beceri farklılıklarıdır (Yolcu ve Doğan, 2022). Bu sorunların çözümlerinde kültürel olarak çeşitli sınıflarda farklılaştırılmış materyallerin, etkinliklerin öğretime dâhil edilmesi (Yolcu ve Doğan, 2022), matematik öğretim programlarında kültürel kazanımların gömülü şekilde uygulanması gerekmektedir (Kang, 1992). Öğretmenlerin bu konuda mesleki yeterlik kazanması da bir o kadar önemlidir. Tüm bu durumlar göz önüne

alındığında, bu çalışmada Türkiye’de ulusal düzeyde yapılan etnomatematik temelli çalışmaların sistematik analizi yapılarak mevcut durumun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma 2013-2025 yılları arasında etnomatematik alanında yapılan çalışmaların incelendiği sistematik literatür taramasıdır. Dergipark, TR Dizin tarama sayfalarında ve YÖKTez veri tabanında konu alanı “Etnomatematik” ; “Matematik AND Kültür” filtrelemesi ile ulusal adresli 19 makale ve 12 tez araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Sistematik literatür taraması için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi veri içindeki mesajların sıklığını ve çeşitliliğini ölçmek için kullanılır (Altheide, 1987). İçerik analizinde Göktaş ve diğerleri (2012) tarafından oluşturulan “Yayın Sınıflama Formu”ndan yararlanılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Etnomatematik ile ilgili çalışmaların en çok yapıldığı, yayınlandığı yıl 2023’tür. Makalelerin öğrenme alanlarına göre dağılımına bakıldığında geometri ve ölçme alanı ile ilgili makalelerin sayısının belirgin derecede fazla olması dikkat çekicidir. Bunun sebebi, geometrinin kültürümüzde önemli bir role sahip olması ve son yıllarda bu alana artan ilginin ve farkındalığın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Özellikle çok kültürlü matematik öğretiminin öneminin anlaşılması ve matematik eğitiminde kültürel çeşitlilikle ilgili sorunların çözümüne yönelik artan çabalarla ilişkilendirilebilir. Etnomatematik çalışmalarında geometrinin sıkça ele alınması beklenen bir durumdur. Araştırmaların konu alanı bakımından sıklıkla geometrik şekiller konusunu ele aldıkları görülmektedir. Bu eğilimin nedeni, geometrik şekillerin birçok kültürde tarihsel ve sanatsal bir bağlama sahip olmasıdır. Örneğin, Türk kültüründeki geometrik desenler, halı motifleri ve mimari öğeler, matematiksel düşüncenin kültürel bir dışavurumu olarak değerlendirilmektedir. Çalışmalar sıklıkla sanat (görsel) disiplin alanıyla ilişkilendirilmiştir. Çalışmaların araştırma yöntemlerinin çoğunlukla nitel olduğu gözlemlenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel desenlere rastlanmamıştır. Örneklem türü olarak en fazla ortaokul öğrencilerinin araştırmaların katılımcılarını oluşturduğu ve örneklem büyüklüğünün ise 30-45 aralığında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak en çok yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılmıştır. Araştırmalarda bağımlı değişken olarak çoğunlukla öğrenci tutumu üzerine çalışılmıştır. Çalışmaların sonuçlarında, etnomatematik temelli öğretim yöntemlerinin öğrencilerin matematiğe yönelik tutumlarını

olumlu yönde etkilediği ve bu yöntemlerin matematik öğrenme süreçlerini zenginleştirdiği görülmektedir.

Etnomatematik ve kültürün matematik öğretimindeki ilişkisini inceleyen çalışmaların ışığında; Eğitim programlarına entegrasyon yapılmalı, matematik öğretim programlarında kültürel öğelerin daha fazla yer alması sağlanmalı. Özellikle geometrik şekiller gibi konular, kültürel bağlamda ele alınarak öğrencilerin ilgisi artırılabilir. Öğretmen eğitimi üzerinde durulmalı, öğretmenlerin çok kültürlü sınıflarda etnomatematik temelli materyal geliştirme ve uygulama konusunda mesleki gelişim programlarına katılması teşvik edilmelidir. Çeşitli veri toplama yöntemleri artırılmalı, nitel yöntemlerin yanı sıra, nicel ve karma yöntemlere de yer vererek etnomatematik çalışmalarının çeşitliliği artırılmalıdır. Disiplinlerarası yaklaşım yaygınlaşmalı, matematik ve sanat gibi farklı disiplinlerin etnomatematik bağlamında birleştirilmesi, öğrencilerin çok yönlü öğrenme deneyimi yaşamalarına katkı sağlayabilir. Farklılaştırılmış öğretim materyalleri kullanılmalı, özellikle göç alan bölgelerde, kültürel çeşitlilik gösteren sınıflar için farklılaştırılmış öğretim materyalleri geliştirilmelidir. Bu öneriler, daha kapsayıcı ve etkili bir matematik öğretimini desteklemek için yol gösterici olabilir.

Anahtar Sözcükler: Etnomatematik, matematik öğretimi, göç, çok kültürlü matematik sınıfları, kültür ve matematik, kültür ve eğitim

Kaynakça

- Altheide, D. L. (1987). Reflections: Ethnographic content analysis. *Qualitative Sociology*, 10(1), 65-77.
- Ascher, M. (1986). *Ethnomathematics: A multicultural view of mathematical ideas*. Routledge.
- D'Ambrosio, U. (2018). The program ethnomathematics: Cognitive, anthropological, historic and socio-cultural bases. *PNA-Revista de Investigación en Didáctica de la Matemática*, 12(4), 229-247.
- Göktaş, Y., Hasançebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye'deki eğitim araştırmalarında eğilimler: bir içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 443-460.
- Kang, H. (1992). *Stakeholders' receptiveness to an ethnomathematics curriculum foundation: The case of Cameroon* [Yayınlanmamış doktora tezi]. The University of British Columbia.
- Yolcu, A. ve Doğan, M. F. (2022). Kültürel çeşitlilik gösteren öğrencilerin matematik öğrenme fırsatları: Sınıf ve ortaokul matematik öğretmenlerinin bakış açıları ve pedagojik stratejileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 390-408.

Sorumlu Üretim ve Tüketim Hedefi: İlkokula Yönelik Bir Çalışma

Mısra Merih KAMBAK

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22296317@mail.baskent.edu.tr

Öykü Yaren KOÇ

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22296703@mail.baskent.edu.tr

Ebrar ARIKAN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22294482@mail.baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Son yıllarda küresel ölçekte hızla artan sosyal eşitsizlikler, yoksulluk, sağlık sorunları ve eğitimdeki fırsat eşitsizlikleri, sürdürülebilirlik için eğitimi önemli bir hale getirmiştir. Ülkemizde bireylere küçük yaştan itibaren bu bilinci kazandırmak amaçlandığı için uygulama örneklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya genelinde hızla artan nüfus ve endüstriyel üretim, doğal kaynakların tükenmesine, çevresel kirliliğin artmasına ve atık miktarlarının büyük oranda yükselmesine yol açmaktadır.

Ülkemizde de bu durum hem çevresel hem de ekonomik anlamda ciddi sorunlar yaratmaktadır. Aşırı tüketim alışkanlıkları, tüketicilerin çoğunlukla kısa vadeli fayda sağlamak adına çevresel etkileri göz ardı etmelerine neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak gıda israfı, plastik atıklar ve enerji kaynaklarının israfı gibi sorunlar önemli birer çevresel tehdit haline gelmiştir.

Bu araştırmanın amacı sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri olan “Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefine yönelik ilkokul öğrencilerinde bilinç ve farkındalık oluşturmaktır. Bu hedefin nihai amacı, yalnızca atıkları yeniden kullanarak ve geri dönüştürerek değil, aynı zamanda tamir ederek, daha uzun süre dayanacak şekilde tasarlayarak ve daha sürdürülebilir iş modelleri keşfederek, atık ve kirlilik üretmeyen döngüsel bir ekonomi yaratmaktır (PwC, 2016). Millî Eğitim Bakanlığına ait öğretim programları incelenmiş, “Sorumlu Üretim ve

Tüketim” hedefine yönelik Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar belirlenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranacaktır.

İlkokul öğrencilerinin aşırı tüketim, gıda israfı ve çevresel kirlilik konusunda çözüm önerileri nelerdir?

İlkokul öğrencilerinin sürdürülebilir giyim konusunda görüşleri nelerdir?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, incelediği probleme ilişkin sorgulayıcı, yorumlayıcı ve problemin doğal ortamındaki biçimini anlama uğraşı içinde olan bir yöntemdir (Guba ve Lincoln, 1994; Klenke, 2016). Bir problemin çözümüne ilişkin gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan nitel araştırma, daha önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin algılanmasına, probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına yönelik öznel-yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999). Nitel araştırmalarda olay ve olgular arasında nedensellik bağı kurulmayabilir (Kuş, 2007; Neuman ve Robson, 2014). Bu çalışma 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Seviye İlkokulunda bulunan 4. Sınıf düzeyinde 23 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak, Sorumlu Üretim ve Tüketim kalkınma hedefi ile ilgili öğrencilerin farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular içerik analizi ve betimsel analiz yöntemi ile çözümlenecektir. Betimsel içerik analizi yöntemi, belirli bir konuda ya da alanda birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi anlamına gelir. Böylece o konu ya da alandaki genel eğilimler belirlenmektedir (Ültay ve ark., 2021).

Uygulama öncesinde ön görüşme yapılmış ve öğrencilerin hazır bulunuşluklarını ölçmek adına ön değerlendirme testi uygulanmıştır. Uygulama aşaması ve araştırmanın bulguları, detaylı bir şekilde 2-3 Mayıs tarihlerinde düzenlenecek olan IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Öğrenci Kongresi'nde sunulacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu proje sonucunda ilkokul öğrencilerinde sürdürülebilirlik konusunda farkındalık ve bilinç düzeyinin artacağı, sürdürülebilir değerlere yönelik tutum ve beceriler geliştirecekleri

öngörülmektedir. Araştırmanın bulguları, 2-3 Mayıs tarihlerinde düzenlenecek olan IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Öğrenci Kongresi'nde sunulacaktır.

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368–388.
- Guba, E. G. ve Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Ed.), *Handbook of qualitative research* (Vol. 2(105), s. 163–194) içinde.
- Klenke, K. (2016). *Qualitative research in the study of leadership*. Emerald Group Publishing Limited.
- Kuş, E. (2007). *Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri: Nicel mi? Nitel mi?* Anı Yayıncılık.
- Neuman, W. L. ve Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Pearson Canada.
- PricewaterhouseCoopers (PwC) (2016). *Global economic crime survey 2016: A PwC report*. PricewaterhouseCoopers.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465–478.
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188–201.

Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerde Akıcı Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi: İlkokula Yönelik Bir Uygulama Çalışması

Sueda URTEKİN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Dalı/ Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22197090@mail.baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

İlköğretim, öğrencilerin temel akademik becerileri kazandığı kritik dönemlerdendir. Ancak bazı öğrenciler için okuma, yazma gibi becerilerin kazanılması, akranlarına kıyasla daha zor olabilmektedir. Bu durumun başlıca sebeplerinden biri Özgül Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG) olarak tanımlanabilir (Çatal, Göksal, & Koca, 2024). Günümüzdeki bilgi artışı nedeniyle, bireylerin daha etkili okuma becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Etkili okuma becerisinin gerçekleşebilmesi için öncelikle akıcı okuma becerisi kazanılmalıdır. (Akyol & Baştuğ, 2015).

Performans temelli teknikler ve beceri temelli teknikler, akıcı okumayı geliştirmeye yönelik yöntemlerdir. Okuma akıcılığı sorunları, öğrencilerin okuma becerisinden kaynaklanıyorsa, beceri temelli teknikler uygulanmalıdır. Bu teknikler; Model Okuma: Metni canlı-cansız bir modelden dinleyerek, Tekrarlanan Okuma: Aynı metni birden fazla okuyarak, Hata Düzeltme: Yanlış okunan kelimelerin düzenlenmesiyle okuma akıcılığının geliştirilmesi hedeflenir.

Performans temelli teknikler ise motivasyon eksikliğine sahip öğrencilere yöneliktir. Bu teknikler; Hedef Belirleme: Her oturum sonrası, akıcı okumayı sağlamak için hedefler belirlemeye, Ödüllendirme: Öğrencide etkili olacak ödüller önceden belirlenip, etkinlik bitiminde öğrencinin performansını pekiştirmeye, Geri Bildirim Verme: Öğrencinin okuma performansını artırmak için görsel araçlar ile geri bildirim vermeye dayanır (Bülbül, 2025). ÖÖG olan öğrenciler için performans ve beceri temelli tekniklerin bir arada kullanılması önerilmektedir (Bülbül, 2025). Bu çalışmanın amacı ÖÖG olan bir öğrencinin okuma akıcılığını geliştirmektir.

Bu araştırmanın, problem sorusu şu şekilde belirlenmiştir:

- Okuma güçlüğü olan bir öğrenciye yönelik beceri ve performans temelli teknikler ile oluşturulan sağaltım planı, öğrencinin okuma akıcılığını geliştirmede etkili midir?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden vaka çalışması deseni kullanılmıştır. Vaka çalışması tek bir kişi, grup veya olay olabilen belirli bir durumun derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesidir (Harry ve ark., 2007). Çalışma 2024-2025 bahar döneminde Ankara ili Bahçelievler Nebahat Keskin İlkokulu'nda 3.sınıf düzeyindeki bir öğrenciyle yürütülmüştür. Okul yönetimi ve öğrencinin velisinden çalışma izni alınmıştır. Bu çalışma için öğrencinin özelliklerine özel olarak, çeşitli performans ve beceri temelli sağaltım teknikleri birleştirilerek bir sağaltım paketi oluşturulmuştur.

Veri toplama aracı olarak akıcı okuma kayıt çizelgesi, öykü metinleri, sağaltım planı kullanılmıştır. Uygulama öncesinde, öğrencinin düzeyine uygun metinlerden elde edilen verilerle akıcı okuma kayıt çizelgesi oluşturulmuştur. Uygulama aşamasında bir paragraflık 3. sınıf seviyesine uygun farklı metinlerle çalışılmıştır. Çalışma yazarı tarafından, model okuma tekniği doğrultusunda öğrenciye okuma yapılmıştır. Her okuma sonrası, hata düzeltme tekniğiyle yanlış okunan kelimeler akıcı bir şekilde okutulmuş, tekrarlı okuma tekniğiyle metinler birden fazla okutulmuştur. Grafiksel geri bildirim için dikkat çekici grafikler hazırlanmıştır. Ödül tekniği doğrultusunda öğrenciye, hedefine ulaştıkça ödüller verilmiştir. Geri bildirim tekniği kapsamında hazırlanan grafiklerde doğru ve yanlış kelime sayıları işaretlenip, hedefler belirlenmiştir. Uygulama süreci tamamlandıktan sonra izleme oturumları uygulanarak, öğrencinin gelişimi değerlendirilecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Çalışmanın sonunda, Özgül Öğrenme Güçlüğü olan öğrencinin bir dakikada okuduğu doğru kelime sayısının artması ve bir dakikada okuduğu yanlış kelime sayısının azalması yoluyla okuma akıcılığının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda bu çalışma öğretmenlere, okuma güçlüğü çeken öğrencilerin becerilerini geliştirebilmeleri için uygulayabilecekleri teknikler ve izleyebilecekleri sistematik yollar hakkında bilgi sunacağı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçların, benzer güçlükler yaşayan öğrencilerle yapılabilecek uygulamalara yön vermesi ve okuma akıcılığının geliştirilmesine yönelik çok yönlü bir bakış açısı ortaya koyması beklenmektedir. Çalışma devam etmekte olup, henüz sonuçlar tamamen elde edilmemiştir. Bu çalışma sürecinin sonunda elde edilecek sonuçlar, okuma güçlüğü yaşayan öğrencinin okuma akıcılığını geliştirmeye yönelik verilerin elde edilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okuma güçlüğü, Özgül öğrenme güçlüğü, Sağaltım planı, Okuma performansı

Kaynakça

- Çatal, E., Göksal, A. ve Koca, F. (2024). Disleksiye müdahale programlarının incelenmesine yönelik bir doküman analizi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-36.
- Harry, B., Klingner, J. ve Cramer, E. (2007). *Case studies of minority student placement in special education*. Teachers College Press.
- Akyol, M. ve Baştuğ, M. (2015). Yapılandırılmış akıcı okuma yönteminin üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma ile okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 125-141.
- Bülbül, Ö. G. (2025). Zihinsel engelli bir öğrencide okuduğunu anlama ve akıcılığın geliştirilmesi: Bir vaka çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 26(1), 83-99. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1431052>

Geri Dönüşüm Muhteşem Olacak

Aleyna AKINCILAR

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22194245@ogr.baskent.edu.tr

Tuğçe GÜNEŞ

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22195614@ogr.baskent.edu.tr

Mehmet CAN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22194794@ogr.baskent.edu.tr

Ahmet Melikşah ÇAKMAKCI

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara / Türkiye, e-posta: 22194894@ogr.baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden “Sudaki Yaşam, Karasal Yaşam, Erişilebilir ve Temiz enerji ve Sorumlu tüketim ve üretim” hedeflerine yönelik ilkökul 4. Sınıf düzeyindeki öğrencilere farkındalık oluşturmaktır. Geri dönüşümü, atık maddeleri, yenilenebilir enerji kaynakları ve doğaya duyarlı olmayı hedeflemektedir. Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları incelendiğinde sosyal bilimleri ve fen bilimleri derslerinde yukarı belirtilen hedeflere yönelik aşağıdaki kazanımlar belirlenmiştir.

- SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.
- SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.
- F.4.6.1.1. Kaynakların kullanımında tasarruflu davranmaya özen gösterir.
Elektrik, su, besin gibi kaynakların tasarruflu kullanılmasının önemi vurgulanır.
Yeniden kullanmanın önemi üzerinde durulur.
- F.4.6.1.2. Yaşam için gerekli olan kaynakların ve geri dönüşümün önemini fark eder.

Bu amaca yönelik alt problemlerimiz şunlardır:

- Suda ve karada yaşayan canlıların nesillerini korumaya yönelik öğrencilerin görüşleri nelerdir ?
- Sürdürülebilir bir gelecek için kullanılması gereken enerji kaynaklarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma nitel bir araştırma yöntemine sahiptir. Nitel araştırmalar yorumlayıcı bir yaklaşımla ele aldığı problemi inceleyerek, olay ve olguları yorumlarken insanların onlara yüklediği anlamlara odaklanır (Baltacı, 2019). Bu çalışma 2023-2024 eğitim- öğretim yılında Ankara ili Ahi Evran İlkokulunda 4. Sınıf düzeyinde 22 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak, Sudaki yaşam, Karasal yaşam, Erişilebilir ve Temiz enerji ve Sorumlu tüketim ve üretim öğrencilerin farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli bir mesajın içerdiği enformasyonu temel almaktadır yöntemin ilk adımı betimsel işlemedir (Bilgin, 2014).

Uygulama öncesinde ön değerlendirme yapılmıştır. Uygulamaya giriş aşamasında öncelikle öğrencilerle bir tanışma etkinliği olarak ‘top oyunu’ oynatılmıştır. Oyunun ardından öğrencilerin sürdürülebilirlik kavramıyla ilgili düşünceleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri alındıktan sonra sürdürülebilirlik kavramını tanımlanmıştır. Tanımın ardından öğrencilere atıklar ve geri dönüşüm konusuyla ilgili video izletilmiştir. Sıcak soğuk oyununa atıkları entegre ederek sınıf içerisindeki gizlenmiş atıkları buldurup ardından sınıflandırmalarını ve uygun yere atmalarını istenmiştir. Sudaki yaşam ve karasal yaşam hedefleri için yapay 2 adet habitat oluşturulmuştur. Oluşturulan habitatlara atıkların atılması istenmiştir. Ardından yapay habitatları korumaya yönelik neler yapılacağına dair öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Erişilebilir ve temiz enerji hedefi için öğrencilere örnek olmak amacıyla güneş enerjisiyle çalışan lamba gösterilmiş ve bunun üzerinden buluş yoluyla yenilebilir enerji kaynakları anlatılmıştır. Sorumlu üretim ve tüketim hedefi ise yine buluş yoluyla öğrencilere aktarılmıştır. Materyaller üzerinden bunların gösterilmesi istenmiştir. Seçmiş olduğumuz sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin kazandırılma düzeylerini değerlendirmek için öncelikle sınıfta zil etkinliği yarışması düzenlenmiş ve sınıfa getirmiş olduğumuz görseller yardımıyla poster

etkinliği yapılmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında çalışma boyunca yapılan etkinlikler arasında bağlantı kurup 5 yıl sonra kendilerine mektup yazmaları istenmiştir.

Sonuçlar

Ön değerlendirme sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin geri dönüşüm, atık maddeler ve doğaya duyarlılık konusunda bilgilerinin olduğunu ancak yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik bilgilerinin az olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; Atık maddeleri geri dönüştürmek geleceğe nasıl bir fayda sağlar, Evinizde veya yaşadığınız çevrede geri dönüşüm için neler yapılıyor, örnekler verebilir misiniz, Atık maddeler geri dönüştürülmezse çevreye ve canlılara ne gibi zararlar verir? Sorularına çoğunlukla doğru cevaplar verildiği ancak Sonu olmayan, bittikçe kendini yenileyen kaynaklara örnekler veriniz. Sorusuna “güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, dalga enerjisi” yerine “kalem, pilot kalem vb.” gibi cevapların çoğunluk gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmenin yenilenebilir enerji kaynakları konusunda öğrendikleri bilgileri pekiştirmek amacıyla çeşitli etkinlikler geliştirmesi ve bu konunun öğrencilerde kalıcı hale gelebilmesi için farklı öğretim yöntemlerini kullanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, geri dönüşüm, yenilenebilir enerji, yaşanabilir çevre, canlılar.

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
<https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. Siyasal Yayın.

Yaratıcı Drama ile Akran Zorbalığına Çözüm: İlkokul Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme

Eylül TAŞ
TED Üniversitesi

İlayda ALTINDAĞ
TED Üniversitesi

Bildiri Özet

Problem Durumu

Günümüzde önemli bir sorun olarak ortaya çıkan nedenlerden biri de toplumdaki sosyal etkileşimlerdir. Hayatın her alanında önemli olan sosyal ilişkiler, öğrencilerin okul ortamına girmesiyle birlikte giderek daha da önem kazanmaya başlamaktadır (Özdemir ve ark., 2023). Okullar, sadece öğrencilerin ders yaptığı ve çeşitli bilgilerin verildiği güvenli bir ortam olmasının yanında, öğrencilere topluluk içinde nasıl davranılması gerektiğini öğreten ve duygusal ve sosyal gelişimlerini şekillendiren eğitim kurumlarıdır. Ancak, okul ortamındaki sosyal etkileşimler her zaman olumlu sonuç vermediği de unutulmamalıdır. Bununla birlikte zaman zaman okullarda öğrenme, iyi arkadaşlık ilişkileri yerine şiddet, saldırgan davranış, dışlanma ve zorbalık gibi zararlı ilişkiler de kurulmaktadır (Toraman, 2021). Bu saldırgan davranışlar arasında, birbirlerine kötü söz söyleme, alay etme, lakap takma, eşyalarına zarar verme ve zorla para alma gibi olumsuz davranışları kapsamaktadır. Okullarda meydana gelen saldırgan davranış türlerinin en yaygın olanı zorbalıktır. Zorbalık, mağdura fiziksel, duygusal veya sosyal açıdan sürekli zarar verme niyeti taşıyan ve zorba ile mağdur arasında güç dengesizliği bulunan bir davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Eğer bu zorbalık, aynı yaş grubunda olan öğrencilerin birbirlerine veya tek bir kişiye karşı yaptığı saldırgan davranışlar, akran zorbalığı olarak nitelendirilmektedir. Yıllar içinde okullarda akran zorbalığı giderek artmış ve daha ciddi sorunlara yol açmıştır. Bu nedenle, bu konu bilimsel araştırmalarda daha fazla incelenmeye başlanmıştır (Sulak ve Altuntaş, 2022).

Akran zorbalığı çok sayıda çalışmaya konu olduğu gibi, farklı tanımları yapılan, sık karıştırılan ve kesinlik kazanması gereken önemli bir kavramdır. (Yılmaz ve Bahar, 2024). Bazı araştırmacılar akran zorbalığını fiziksel, sözel ve davranışsal olmak üzere üç türe ayırırken, bazıları dolaylı ve doğrudan olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Hatta bazıları bunu basit bir kavram olarak görmektedir. Ancak, akran zorbalığı öğrenciler açısından bakıldığında ciddi bir

konudur. Öğrencilerin gelişimlerini sekteye uğratabilir ve ömür boyu devam eden büyük travmalara yol açabilir. Sürekli akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerde ciddi fiziksel ve psikolojik sorunlar görülebilir (Sipahi, 2019). Bu durum, kaygı bozuklukları, düşük özsaygı ve sosyal izolasyon gibi psikolojik sorunları ortaya çıkarabilir. Akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin ailelerinin genellikle aşırı koruyucu olduğu ve öğrencinin okul hayatına gereğinden fazla müdahale ettiği görülmektedir (Sulak ve Altuntaş,2022).Ayrıca zorbalık mağdurları okul başarısında düşüş ve okul gitmede isteksizlik gibi sorunlar yaşayabilirler. Zorbalık yapan bireylerde ise benzer şekilde davranışsal ve duygusal sorunlar yaşayabilirler; örneğin, okulda uyum güçlükleri, saldırgan davranışların sürdürülmesi ve problemlili davranışlarda bulunma gibi durumlar gözlemlenebilir. Bu davranışların en büyük etkeni ise, aileden herhangi bir ilgi, sevgi ve sıcak ortam bulamaması ve aile içindeki zayıf iletişim kurulmasıdır (Doğan ve Vural Yüzbaşı, 2021). Bu nedenle, akran zorbalığı sadece öğrenciler açısından değil, aileleri, okulları da ilgilendiren toplumsal sorun olarak ele alınmalıdır. Tüm toplumu ilgilendiren olumsuz psikolojik etkilere yol açan akran zorbalığına yönelik önleyici çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Bu bildiride ilkökul öğrencilerinin karşılaştığı akran zorbalığı davranışları ve öğretmenin bu davranışa karşı uyguladığı tutumlar incelenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, anket metodu kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerden yaratıcı drama öncesi doldurulması üzerine bir anket paylaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2024-2025 eğitim- öğretimi yılında Ankara’da öğrenim gören 4.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubu verileri alınması için seçilen üç sınıfın öğretmenleri ile anket yapılmıştır. Araştırmada veri toplamak için anket formu kullanılmıştır. Veri toplamak için ilk önce katılımcı öğretmenlerden yaratıcı drama öncesi bu formu doldurulması istenmiştir. Toplanan veriler, tablo üzerine dökülerek yaratıcı drama öncesi öğrencilerin davranışlarında ne kadar akran zorbalığı içeren hareketler olup olmadığı bu yöntem ile ortaya konulmuştur.

Beklenen / Geçici Sonuçlar

Nicel yöntem ve tarama çalışması ile tasarlanan bu araştırmanın analiz ve yorumlama süreci devam etmektedir. Bununla birlikte araştırma kapsamında gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda dördüncü sınıf seviyesinden seçilen üç sınıfta akran zorbalığını açıkça belirtilen veriler de nadiren, bazen ve hiç cevapları verilmiştir. Bu doğrultuda bu sınıf seviyesinde yaratıcı

drama ile akran zorbalığı öğrencilere yapılırsa nadiren ve bazen cevaplarının hiç cevabına dönmesi beklenilmektedir. Yaratıcı dramada öğrenci akran zorbalığı durumunu yaşayıp deneyimlediği için bu davranışın uygun olmadığını somut bir şekilde anlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Akran zorbalığı, yaratıcı drama, eğitimde yaratıcı dramanın kullanılması, zorba, iletişim, empati

Kaynakça:

- Doğan, A. ve Vural Yüzbaşı, A. (2021). Aile içi iletişimin çocuk davranışlarına etkisi. *Eğitim ve Psikoloji Dergisi*, 5(2), 114–128.
- Özdemir, M., Kaya, H. ve Yıldız, S. (2023). Okullarda sosyal etkileşim ve öğrenci ilişkileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 28(3), 45–60.
- Sipahi, B. (2019). Akran zorbalığının öğrenciler üzerindeki psikolojik etkileri. *Psikoloji ve Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 11(1), 77–93.
- Sulak, S. ve Altuntaş, H. (2022). İlkokullarda akran zorbalığı: Nedenleri ve sonuçları. *Eğitimde Güncel Araştırmalar Dergisi*, 14(4), 221–234.
- Toraman, Ç. (2021). Okul ortamında olumsuz sosyal ilişkiler ve etkileri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 133–150.
- Yılmaz, F. ve Bahar, A. (2024). Akran zorbalığı kavramının tanımlanmasında karşılaşılan güçlükler. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları*, 18(1), 101–115.

Sıfır Atık: İlkokula Yönelik Örnek Bir Ders Planı

Mısra Merih KAMBAK

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22296317@mail.baskent.edu.tr

Öykü Yaren KOÇ

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22296703@mail.baskent.edu.tr

Ebrar ARIKAN

Başkent Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı/Sınıf Öğretmenliği
Bölümü Ankara/Türkiye, e-posta: 22294482@mail.baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Sanayileşme ve kentleşmeye eşlik eden tüketim kültürü, kullanımı kolay, ucuz ve tek kullanımlık ürünleri tercih eden ve kullandıktan sonra onları atan bir toplum yaratmıştır (Mauch, 2016). Bu bağlamda atık, insanların ihtiyaç duymadığı ya da duymayacağını düşündüğü (Abouelsoud, 2020) ve kullanılmayacağı için elden çıkarılmak istenen malzemeleri belirtmektedir (Mishra ve ark., 2020). Daha geniş bir tanımla atık, fiziki, kimyasal ve bakteriyolojik niteliklerinden ötürü bırakıldıkları ortamların doğal nitelikleri ve kullanım potansiyelini değiştirebilecek, doğrudan ya da dolaylı zarara yol açabilecek, üretim ve tüketim etkinlikleri sonucu ortaya çıkan katı, sıvı, gaz ve atık enerji maddeleridir (Ünal ve ark., 1998). Sıfır atık yaklaşımına yönelme konusunda toplumları harekete geçiren itici gücü, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren etkisini hissettirmeye başlayan çevre sorunları ve çözüm önerileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sıfır atık yaklaşımı, çeşitli üretim ve tüketim faaliyetleri sonucu ortaya çıkan atıkların çevre ve insan sağlığını riske atmadan yönetilmesi anlamına gelmektedir. Bu araştırmanın amacı okul dışı öğrenme ortamı olarak sıfır atıkla ilgili örnek bir ders planı sunmaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İnsan davranışını ve insanların yaşadığı sosyal dünyayı incelemekle ilgilenen araştırmacılar, insan davranışını ölçülebilir terimlerle açıklamada gün geçtikçe daha fazla zorluk çekmektedirler. Bir araştırmada bir şeyin ne kadar

ve/veya ne sıklıkta gerçekleştiğini araştırmak amaçlanıyorsa nicel araştırma yöntemlerinin kullanılması uygun olacaktır. Nitel araştırmalar ise sosyal dünyadaki olayların nasıl gerçekleştiği ve kapsamının ne olduğunu anlamamızı sağlar (Hancock ve ark., 2007). Nitel araştırma yöntemleri, insanı merkezine alan, insanın kendisini ve çevresini nasıl algıladığını ve tanımladığını anlamaya yönelik yöntemler olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2018).

Bu çalışma 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Sıfır Atık Eğitim Merkezi'nde 3.sınıf düzeyinde 20 öğrenci ile yürütülmüştür. Sıfır Atık Eğitim Merkezi öncesinde ilk başta öğrencilerin hazır bulunuşluklarını ölçmek amacıyla soru cevap yöntemi kullanılmıştır. Daha sonra öğrencilere tema vakfının hazırladığı 5D ile sıfır atık videosunu izletilerek ön bilgi kazanmaları sağlanmıştır. Sıfır Atık Eğitim Merkezi sırasında öğrenciler; Ara bul/ıpuccu tekniği ile verilen görsellerden hareketle tasarımları bulmuştur. Simülasyon tekniği ile atıkları uygun geri dönüşüm kutularına ayırtırmışlardır. Atık merkezinde bulunan kompost makinesi ile kompost üretimini deneyimlemişlerdir. En son geri dönüştürülebilen atıklarla fotoğraf makinesi yapmışlardır. Sıfır Atık Eğitim Merkezi sonrasında öğrenciler afiş ve kampanya planlama etkinliği yapmışlardır ve okul bahçelerinde kompost alanı oluşturmuşlardır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu proje sonucunda ilkokul öğrencilerinde sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak amacıyla sıfır atık konusunda bilinçlenmişlerdir. Artık öğrenciler sıfır atık yaklaşımına uygun davranarak atıkları ayırtırtıyorlar ve geri dönüşüme kazandırıyorlardır.

Araştırmanın bulguları, 2-3 Mayıs tarihlerinde düzenlenecek olan IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Öğrenci Kongresi'nde sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik için eğitim, Sıfır atık, Geri dönüşüm

Kaynakça

- Abouelsoud, A. M. (2020). Waste design using experimental design techniques. *Journal of Design Science and Applied Arts*, 1(1), 116–124. <https://doi.org/10.21608/jdsaa.2020.70457>
- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2, 60–71.
- Başar, E. E., Ağ, A. ve Gülhan, Ü. (2019). *Sürdürülebilirlik: Ekonomik ve sosyal eğilimler*. İmaj Yayinevi. https://www.researchgate.net/publication/336699283_Surdurulebilirlik_Ekonomik_ve_Sosyal_Egilimler

- Bilgili, M. Y. (2021). Sıfır atık yaklaşımının kökenleri ve günümüzdeki anlamı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 683–703.
<https://doi.org/10.46928/iticusbe.787711>
- Hancock, B., Ockleford, E. ve Windridge, K. (2007). *An introduction to qualitative research*. The NIHR RDS EM / YH.
- Marım, Y. (2021). Sürdürülebilirlik kavramı bağlamında Türk eğitim sistemine eleştirel bir bakış [A critical view to the Turkish education system in terms of sustainability]. Paper presented at the *Eurasian Conferences on Language and Social Sciences*, Kosova.
<https://www.academia.edu/71775360/>
- Mauch, C. (2016). Introduction: The call for zero waste. C. Mauch (Ed.), *A future without waste? Zero waste in theory and practice* (s. 5–12) içinde. Rachel Carson Center Perspectives.
- Mishra, K., Banerjee, A., Ranga, M. M., Jhariya, M. K., Yadav, D. K. ve Raj, A. (2020). Solid waste management scenario in Ambikapur, Surguja, Chhattisgarh: A sustainable approach. A. Raj, M. K. Jhariya, D. K. Yadav, ve A. Banerjee (Ed.), *Climate change and agroforestry systems: Adaptation and mitigation strategies* (s. 297–336) içinde. Apple Academic Press.
- Ünal, E., Duyguluer, F. ve Bolat, E. Z. (1998). *İmar terimleri*. Ankara: Yorum Matbaası.
- Yılmaz, S. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri*.
https://www.researchgate.net/publication/377230436_Nitel_Arastirma_Yontemleri

Sınıf Öğretmenleri Adaylarının Sıfır Atık Tutumları ve Çevre Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Aleyna BALDAN

Bartın Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Öğretmenliği Lisans Programı
Bartın/Türkiye, e-posta: aley nabaldan3@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Günümüzde çevresel sorunlar küresel boyutta ciddi tehditler oluşturmaktadır. Doğal dengenin bozulması, temiz su kaynaklarının azalması, orman tahribatının artması, hava, toprak ve deniz kirliliğinin hızla yayılması, çevre sorunlarını daha da derinleştirmektedir (Yalçın ve Şemin, 2024). Son zamanlarda ulusal ve uluslararası alanda çevre sorunlarına karşı alınan önlemler arasında sıfır atık ve geri dönüşüm politikaları ön plana çıkmaktadır. Bu politikalar, çevresel risklere karşı önemli bir çözüm yolu olarak görülmektedir (Awasthi ve ark., 2021; Bilgili, 2020). Ayrıca, bireysel tutum ve davranışlar da belirleyici bir rol oynamaktadır. Ancak çevresel farkındalık ve tutumların yalnızca bilgi düzeyinde kalması, bireylerin davranışa dönüştürmede yetersiz kalmasına neden olmaktadır (Kollmuss ve Agyeman, 2002). Bu bağlamda sınıf öğretmenliği adayları, çevresel bilincin geliştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında önemli konumdadır (Hoşten ve Dalbay, 2023). Özellikle öğretmen adaylarının sıfır atık ve çevre konularında bilgi, tutum ve davranış düzeyleri, gelecek nesillere aktarılabilecek çevre bilinci açısından ciddi bir önem arz etmektedir. Bu nedenle, sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının sıfır atık tutumları ile çevre davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi sürdürülebilir çevre politikalarına katkı sağlamak açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının sıfır atık kavramına özgü tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek ve bu tutumların çevre davranışları ile ilişkisini ortaya çıkartmaktır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevaplar aranmaktadır:

1. Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının sıfır atık kavramına yönelik tutumları ve çevre davranışları;
 - a. Sınıf düzeyine
 - b. Çevre eğitimine yönelik ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının sıfır atık kavramına yönelik tutumları ile çevre davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında mevcut ilişkileri belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2020). Bu araştırmada da sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının sıfır atık kavramına yönelik tutumları ile çevre davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi hedeflendiğinden dolayı ilişkisel tarama modeli uygun görülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Kolay örnekleme, araştırmacının ulaşılabilir bulunduğu ve veri toplamaya istekli bireylerden oluşan bir örneklem oluşturmayı ifade eder (Büyüköztürk ve ark., 2020). Çalışma grubunda, farklı sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan toplam 100 sınıf öğretmeni adayı yer almaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sıfır atık kavramına yönelik tutumları belirlemek amacıyla Özcan ve Meydan (2024) tarafından geliştirilen Sıfır Atık Tutum Ölçeği (ZWAS) ve çevre davranışlarını belirlemek amacıyla Timur ve Yılmaz (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Çevre Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla Bağımsız Örneklem t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sıfır atık tutumu ile çevre davranışı arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

İlişkisel tarama modeline dayalı olarak tasarlanan bu nicel araştırmada, veri analizine yönelik çalışmalar halen devam etmektedir. Araştırma sonunda, sınıf düzeyi arttıkça ve çevre eğitimiyle ilgili ders alan öğretmen adaylarında sıfır atık tutumları ile çevre davranış düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı yönünde bulgular elde edilmesi beklenmektedir. Bu farklılığın, özellikle 3 ve 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin, çevre eğitimiyle ilgili dersler ve seminerlerle daha fazla etkileşimde bulunmaları sonucu çevresel bilinçlerinin gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte, sıfır atık tutumları ile çevre davranışları arasında pozitif yönde anlamlı bir bağlantı bulunması beklenmektedir. Buradaki ilişki, insanların çevreye yönelik duyarlılıklarının davranışa dönüşmesinde tutumların

belirleyici rol oynadığını gösterebilir. Elde edilecek bulguların, öğretmen adaylarının çevresel tutum ve davranışlarının değerlendirilmesinde yol gösterici olacağı, çevre eğitiminin niteliğini artırmaya yönelik öneriler sunulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayı, sınıf öğretmenliği, sıfır atık, çevre davranışı

Kaynakça

- Awasthi, A. K. Cheela, S. D'Adamo, I. Iacovidou, E. Iacovidou, E. Johnson, M. ve Li, J. (2021). Zero waste approach towards a sustainable waste management. *ScienceDirect*, 3, 100014, 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.resenv.2021.100014>
- Bilgili, M. Y. (2020). Katı atık yönetiminde kullanılan bazı kavramlar ve açıklamaları. *Avrasya Terim Dergisi*, 8(2), 88-97. <https://doi.org/10.31451/ejatd.773288>
- Connett, P. (2007). *Zero waste: A key move towards a sustainable society*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/228871831_Zero_Waste_A_Key_Move_towards_Sustainable_Society
- Dere, İ. ve Çinikaya, C. (2023). Tiflis Bildirgesi ve BM 2030 sürdürülebilir kalkınma amaçlarının çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programına yansımaları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 1343-1366. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1218188>
- Harman, G. ve Yenikalaycı, N. (2020). Fen bilgisi öğretmen adaylarının sıfır atık yaklaşımına yönelik farkındalıkları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 138-161. <https://doi.org/10.9779/pauefd.589781>
- Hoşten, G. ve Dalbay, N. (2023). Yüksek öğretimde sıfır atık yönetimi: Kimya bölümü öğrencileri üzerine bir inceleme. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 2344-2360. <https://doi.org/10.47495/okufbed.1194873>
- Kollmuss, A. ve Agyeman, J. (2002). Mind the gap: why do people act environmentally and what are the barriers to pro-environmental behavior?. *Environmental education research*, 8(3), 239-260. <https://doi.org/10.1080/13504620220145401>

- Özcan, F. ve Meydan, A. (2024). Zero waste attitude scale development study. *Journal of Education in Science, Environment and Health (JESEH)*, 10(1), 69–89. <https://doi.org/10.55549/jeseh.1419382>
- Özcan, F. ve Meydan, A. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sıfır atık politikasına ilişkin tutumlarının ve davranış algılarının incelenmesi.
- Seyhan, C. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının'Sıfır atık'konusundaki bilişsel yapılarının kelime ilişkilendirme testi ile incelenmesi (Yükseklisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Timur, S. ve Yılmaz, M. (2013). Çevre davranış ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 317-333.
- Yalçın, K. ve Şemin, F. K. (2024). Sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir eğitime ilişkin öğrenci görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 171-207. <https://doi.org/10.17152/gefad.1187974>

Bir Hikâye Yazdım, Akıcı Oldu mu? İlkokul Öğrencilerinin Yazılı Anlatımında Akıcılık Becerisinin İncelenmesi

Dürdane MUTLU

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Konya/Türkiye,
e-posta: mutludurdane879@gmail.com

Ayşe Dicle KOCATÜRK

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Konya/Türkiye,
e-posta: kocaturkaysedicle@gmail.com

Doç. Dr. Nurhan AKTAŞ

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Konya/Türkiye,
e-posta: nurhan.aktas@selcuk.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Yazma becerisi, bireyin duygu, düşünce ve bilgilerini yazılı olarak düzenli ve anlamlı bir şekilde ifade etmesini sağlayan karmaşık bir bilişsel süreç olup, dört temel dil becerisinden biri olarak erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi gereken önemli bir iletişim aracıdır. Yazma süreci yalnızca sözcüklerin bir araya getirilmesinden ibaret olmayıp planlama, düzenleme ve dilsel ifadeleri yapılandırma gibi üst düzey zihinsel becerileri de içermektedir (Flower ve Hayes, 1981). Bu sürecin önemli bileşenlerinden biri de metnin akıcılığıdır. Yazılı anlatımda akıcılık; düşüncelerin anlamlı bir bütünlük içerisinde, dil bilgisel kurallara uygun, anlaşılır ve kolay okunabilir biçimde ifade edilmesidir (Atasoy, 2015; Kaya ve ark., 2020). Akıcı bir metin, okuyucunun yazıya takılmadan ilerlemesini sağlarken aynı zamanda metnin anlamını kavramasını da kolaylaştırır. Ancak literatürde yapılan araştırmalar, özellikle ilkökul düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında akıcılığı sağlamada çeşitli güçlükler yaşadığını ve bu durumun metnin okunabilirliğini ve anlaşılabilirliğini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır (Ekinci-Çelikpazu, 2006; Başkök, 2012; Uysal ve Sidekli, 2020). Bu bağlamda, yazılı anlatımda akıcılığın erken yaşlarda kazandırılması gerekliliğinden hareketle, öğrencilerin mevcut akıcılık düzeylerinin belirlenmesi, yazma eğitiminin etkili bir biçimde yönlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmada da ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin yazdığı hikâye metinleri incelenerek bu metinlerdeki akıcılık düzeyleri ortaya konulmuştur.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, bir durumu olduğu gibi betimleyerek mevcut eğilimleri, yeterlikleri ve özellikleri ortaya koymayı amaçlayan nicel bir araştırma desenidir (Büyüköztürk ve ark., 2024). Araştırmanın çalışma grubunu, uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen devlet okullarında öğrenim gören 100 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında öğrencilerden hikâye edici metin yazmaları istenmiştir. Toplanan veriler, Kaya ve ark. (2020) tarafından geliştirilen Akıcı Yazma Değerlendirme Rubriği kullanılarak değerlendirilmiştir. Rubrik; yazma miktarı, dil ve anlatım doğruluğu, kelime seçimi, söz dizimi ve düşüncelerin düzenlenişi olmak üzere beş boyuttan oluşmakta ve her ölçüt 1, 3 ve 5 puan aralığında dereceli olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen veriler SPSS programına aktararak frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak betimsel istatistik sonuçları verilecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırma sonucunda, öğrencilerin yazılı anlatım ürünlerinde akıcılığın farklı düzeylerde ortaya çıkabileceği öngörülmektedir. Özellikle bazı öğrencilerin cümleler arası geçişlerde tutarlılık sağlamakta ve düşüncelerini bütünlük içerisinde sunmakta zorlanabileceği; sözcük seçiminde sınırlılıkların gözlenebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, kelime seçimi ve dil bilgisel doğruluk açısından güçlü metinler üretebilen öğrencilere de rastlanabileceği tahmin edilmektedir. Akıcılık bileşenlerinden biri olan düşüncelerin düzenlenişi ve yazma miktarı gibi ölçütlerde ise öğrenciler arasında farklılıkların bulunması muhtemeldir. Elde edilecek bulguların, ilkokul öğrencilerinin yazılı anlatım süreçlerinde karşılaştıkları güçlü ve gelişime açık yönlerin belirlenmesine katkı sağlayacağı ve bu doğrultuda yazma becerilerini destekleyecek uygulamaların planlanmasına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Akıcı yazma, hikâye edici metin, ilkokul öğrencileri.

Kaynakça

- Atasoy, A. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin akıcı yazma becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Başkök B. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinde uygulanan yaratıcı yazma çalışmalarının, öğrencilerin yaratıcılıklarına ve Türkçe dersine olan tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (36. baskı). Pegem Akademi.
- Ekinci-Çelikpazu, E. (2006). Erzurum merkez ilçe ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Flower, L. ve Hayes, J. R. (1981). A cognitive process theory of writing. *College Composition & Communication*, 32(4), 365-387.
- Kaya, B., Ateş, S., Yıldırım, K. ve Rasinski, T. (2020). Geri bildirimin ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin akıcı yazma becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 45(201), 189-205.
- Uysal, H. ve Sidekli, S. (2020). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin zihin haritası yöntemi ile hikâye yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 45(204), 1-22.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik Okuma Soruları Oluşturma Yeterliklerinin İncelenmesi

Şeyma KAPCI

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Konya/Türkiye,
e-posta: kapciseyma11@gmail.com

Ayşenur BAYSAL

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Konya/Türkiye,
e-posta: aysenurbysl08@gmail.com

Doç. Dr. Nurhan AKTAŞ

Selçuk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Konya/Türkiye,
e-posta: nurhan.aktas@selcuk.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

21. yüzyıl becerileri arasında yer alan eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık, öğrencilerin yalnızca bilgiyi edinmesini değil, aynı zamanda bilgiyi sorgulamasını, değerlendirmesini ve yeniden yapılandırmasını da gerekli kılmaktadır (Saavedra ve Opfer, 2012). Bu bağlamda öğrencilere yöneltilen soruların bilişsel düzeyi, onların düşünme süreçlerini doğrudan etkilemekte ve üst düzey bilişsel becerilerin gelişimini desteklemektedir (Zohar ve Dori, 2003). Ancak yapılan araştırmalar, ilkökul düzeyindeki ders kitaplarında yer alan okuma sorularının büyük çoğunluğunun alt düzey bilişsel süreçleri hedeflediğini göstermektedir (Altun ve Yıldız, 2023). Bu durum, öğrencilerin analiz, değerlendirme ve yaratma gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanma fırsatlarının sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Oysaki, bu tür becerilerin erken yaşlarda yapılandırılması, üst düzey okuryazarlık ve eleştirel düşünme alışkanlıklarının gelişimi açısından önemlidir (Partnership for 21st Century Skills, 2019). Bu doğrultuda yürütülen bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının üst düzey düşünme becerilerine yönelik okuma soruları oluşturma yeterliklerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının üst düzey düşünme becerilerine yönelik okuma soruları oluşturma yeterliklerini belirlemek amacıyla tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Tarama modeli, katılımcıların belirli bir konudaki görüş, tutum, beceri ya da davranışlarını mevcut

durumlarıyla ortaya koymayı amaçlayan nicel bir araştırma yaklaşımıdır (Büyüköztürk ve ark., 2024). Araştırmanın çalışma grubunu, uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu soru formu aracılığıyla toplanmış, katılımcılara iki farklı türde okuma metni verilmiş ve bu metinlere yönelik 5 soru hazırlamaları istenmiştir. Elde edilen sorular Bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre sınıflandırılarak (Anderson ve Krathwohl, 2001) frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanmış ve betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu çalışmanın sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının büyük oranda üst düzey bilişsel süreçlere uygun sorular oluşturmakta zorlandıkları, özellikle “yaratma” düzeyinde sorular üretmede yetersiz kaldıkları beklenmektedir (İşnel ve Benzer, 2024). Bununla birlikte, adayların pedagojik içerik bilgisi arttıkça metin türüne uygun ve öğrenci düzeyine göre anlamlı üst düzey sorular üretebildikleri öngörülmektedir. Adayların metinle bağ kuran, düşünsel becerileri harekete geçiren yaratıcı ve yorumlayıcı sorular üretmeleri için yapılandırılmış uygulama örneklerine ve rehberliğe ihtiyaç duydukları tahmin edilmektedir. Bu doğrultuda elde edilecek bulguların, öğretmen adaylarının üst düzey soru yazma becerilerinin desteklenmesine yönelik çeşitli düzenlemelere fikir oluşturabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Soru sorma becerisi, sınıf öğretmeni adayları, yenilenmiş Bloom taksonomisi

Kaynakça

- Altun, K. ve Yıldız, D. (2023). Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve PISA okuma becerileri yeterliklerine göre 8. sınıf Türkçe ders kitabı tema değerlendirme sorularının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 24(1), 90-106.
- Anderson, L. W. ve Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives: complete edition*. Addison Wesley Longman, Inc.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (36. baskı). Pegem Akademi.
- İşnel, N. Ç. ve Benzer, A. (2024). Okuma Stratejilerinin Üst Düzey Düşünme Becerileri ile Okuduğunu Anlama Üzerine Etkisi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 12(2), 13-37.

Partnership for 21st Century Skills. (2019). *Framework for 21st century learning*.
<http://www.battelleforkids.org/networks/p21>

Saavedra, A. R. ve Opfer, V. D. (2012). Teaching and learning 21st century skills: Lessons from the learning sciences. Asia Society, Partnership for Global Learning: RAND Corporation.

Zohar, A. ve Dori, Y. J. (2003). Higher order thinking skills and low-achieving students: Are they mutually exclusive?. *The journal of the learning sciences*, 12(2), 145-181.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında İlkokul Öğrencilerinde ‘Açlığa Son’ Farkındalığının Geliştirilmesi

Aslı ÇETİNKAYA

Başkent Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye,
e-posta: lasli.cetinkaya@gmail.com

Eray FIRTINA

Başkent Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye,
e-posta: frtnaeray@gmail.com

Begüm KAHVECİ

Başkent Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Programı Ankara/Türkiye,
e-posta: bgmkhvc@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Sürdürülebilir kalkınma, günümüz insanının ihtiyaçlarını karşılarken, gelecekteki nesillerin olanaklarını tüketmeden ilerlemeyi esas alan bir yaklaşımdır. Bu anlayış, Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen "Binyıl Kalkınma Hedeflerinin devamı olarak ortaya çıkan "Gündem 2030" planıyla somutlaşmış ve bu kapsamda toplam 17 ana hedef ile 169 alt hedef belirlenmiştir. Bu hedefler, kalkınmanın sadece ekonomik değil, aynı zamanda çevresel ve toplumsal boyutlarını da gözeten bir anlayışla şekillendirilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi; iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik, yoksulluğun azaltılması, sürdürülebilir tüketim gibi, sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde yer alan tüm konuları kapsar. Sürdürülebilir Kalkınma eğitimi; sürdürülebilir bir gelecek için bireyin tüketim alışkanlıklarını ve bu yönde tutum ve davranış kalıplarını değiştirecek, ileriye dönük ve sistemli düşünme, sürdürülebilir bir gelecek için ortak kararlar alma ve uygulama yeteneklerini geliştirecek bir çerçeve belirler. Bunun için ise gerekli eğitim ve öğretim uygulamalarının geliştirilmesini öngörür (Teksöz ve ark., 2014).

Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden ‘Açlığa son’ hedefine yönelik ilkokul öğrencilerinde farkındalık oluşturmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)'nin ikinci maddesi olan "Açlığa Son", 2030 yılına kadar dünyadaki açlık ve yetersiz beslenmeyi ortadan kaldırmayı, herkesin güvenli, besleyici ve yeterli gıdaya erişimini

sağlamayı ve sürdürülebilir tarımı desteklemeyi amaçlamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığına ait öğretim programları detaylı olarak gözden geçirilmiştir. Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri derslerine yönelik açlığa son hedefi doğrultusunda kazanımlar tanımlanmıştır.

Bu amaca yönelik alt problemler şunlardır:

- İlkokul öğrencilerinin açlıkla ilgili sorunlara dair bilinç düzeyi nedir?
- İlkokul öğrencilerinin açlık sorununa yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Bu amaçlar doğrultusunda bu sorulara cevap aranmıştır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma Kınık Şehit Murat Yatarkalkmaz İlkokulunda 3. Sınıfta toplam 40 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma yönteminde nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma, incelediği probleme ilişkin sorgulayıcı, yorumlayıcı ve problemin doğal ortamındaki biçimini anlama uğraşı içinde olan bir yöntemdir (Guba ve Lincoln, 1994; Klenke, 2016). Bir problemin çözümüne ilişkin gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan nitel araştırma, daha önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin algılanmasına, probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına yönelik öznel-yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999).

Sürdürülebilir kalkınma, çocuklar için sağlıklı büyüme, eğitim fırsatları, doğal kaynakların korunması, toplumsal bağların güçlenmesi ve geleceklerini şekillendirme imkânı sağlamaya çalışır. Bu, çocukların hem bugün hem de gelecekte daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olmalarını sağlar. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınmanın 17 küresel hedefinden 2.'si olan Açlığa Son hedefi ile 3. sınıflar ile çalışma yapılması amaçlanmıştır. Çalışma sırasında Sıfır Atık konusunu içeren bir video izletilmiştir. Çalışma sırasında ön test uygulanarak hem öğrencilerin konu hakkında bilgileri ölçmüş hem de çalışma yapılan konu hakkında fikirleri alınmıştır. Yapılan grup çalışması ise son test olarak kabul edilmiştir.

Sonuçlar

Ön test sonuçları, ilkokul öğrencilerinin sürdürülebilirlik ve açlık kavramları hakkında bilgi ve fikir sahibi olduklarını, ancak bu bilgilerin sürdürülebilirlik kavramının farkındalığını tam olarak yansıtmadığını göstermektedir. Yapılan çalışma, öğrenciler üzerinde olumlu etkiler

bırakmış ve sürdürülebilirlik ile açlığa son hedeflerine yönelik farkındalık oluşturmuştur. Öğrenciler, sürdürülebilirliği genellikle kaynakları gerektiği kadar kullanmak ve tasarruf yapmak olarak tanımlamış, ayrıca israf etmemek gibi kavramlarla ilişkilendirmiştir. Ancak, bazı öğrenciler sürdürülebilirliği daha dar bir çerçevede, özellikle tarımsal faaliyetlerle bağlantılı olarak algılamaktadır.

Sürdürülebilir tarım konusunda ise öğrenciler, gıda israfını önleme ve ürün yetiştirme gibi temel unsurlarla ilişkilendirmiştir. Bununla birlikte, bazı öğrenciler kavramı tam olarak anlamadığından olumsuz çağrışımlar yapabilmektedir. Gıda israfının kötü bir şey olduğu konusunda ise öğrenciler büyük bir farkındalık göstermekte, yiyecekleri ihtiyaç sahiplerine verme ve kaynakları doğru kullanma konusunda etik ve duygusal bir bilinç geliştirmişlerdir.

Açlık konusunda ise öğrenciler, açlığın olumsuz duygusal ve fiziksel etkilerini doğrudan deneyimlediklerini veya empati kurabildiklerini göstermektedir. Gıda israfı ile ilgili tanımlamalarında genellikle artık yemeklerin atılması ve tabakta yemek bırakılması gibi somut örneklerle odaklanmışlardır. Dünyadaki açlık sorunu hakkında farkındalıkları olsa da, genellikle bu sorunu savaş ve çatışma bölgeleriyle ilişkilendirmişlerdir. Sonuç olarak, öğrenciler sürdürülebilirlik ve açlık gibi küresel sorunlar hakkında temel bir anlayış geliştirmiş, ancak bu kavramlar üzerine daha derinlemesine bir farkındalık kazandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç ve Öneriler:

Bu ön test, ilkökul öğrencilerinin açlık ve sürdürülebilirlik konularında temel bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, özellikle sürdürülebilir tarım kavramının daha iyi açıklanması ve küresel açlığın farklı nedenlerinin vurgulanması gerekmektedir. Eğitim müfredatında bu konulara daha fazla yer verilerek öğrencilerin bilinç düzeyleri artırılabilir. Ayrıca, öğrencilerin cevaplarındaki bazı yanlış anlamaların ve eksik bilgilerin giderilmesi için daha etkili öğretim yöntemleri geliştirilmelidir. Öğrencilerin somut deneyimler ve örnekler üzerinden öğrenmelerini sağlayacak etkinlikler (örneğin, okul bahçesinde sebze yetiştirme, gıda bankalarını ziyaret etme) faydalı olabilir.

Yapılan uygulamalar sonucunda da öğrencilerin sürdürülebilirliğin hedeflerinden olan açlığa son kavramı daha detaylı öğrenmiş olup evrensel açlık sorunlarına karşı duyarlılıkları artmıştır.

Anahtar Sözcükler: Açlık, çocuk, tasarruf, katılım

Kaynakça

Teksöz, G., Ertürk, H. ve Lise, A. (2014). Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim. Pegem Akademi Yayıncılık. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/898942>

İlkokul 3. Sınıf 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Sürdürülebilirlik Açısından Analizi

Fatma Nur SİVRİKAYA

Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ankara/Türkiye, e-posta: fnursivrikaya@gmail.com

Özge DEMİRALAY

Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ankara/Türkiye, e-posta: egzodemiralay@gmail.com

Doç. Dr. Nida TEMİZ POLAT

Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: ntemiz@baskent.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” kapsamında güncellenen öğretim programları, Haziran 2024 tarihli ve 2799 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (MEB, 2024). Bu kapsamda, Hayat Bilgisi Dersi (1, 2 ve 3. Sınıflar) Öğretim Programı da güncellenmiş ve 2024-2025 eğitim-öğretim yılından itibaren ilkokullarda 1. sınıftan başlayarak kademeli olarak uygulanacağı belirtilmiştir (MEB, 2024).

Hayat Bilgisi dersi, birey, sanat, sosyal çevre, fiziksel-doğal çevre, beceriler, tutumlar, değerler ve diğer derslerle ilişkili unsurları içermektedir (Güleryüz, 2013; Karabağ, 2009).

Sürdürülebilirlik, 1970’li yıllardan itibaren kullanılmaya başlanan bir kavramdır (Duran ve Bozok, 2021). Bu kavram, ilk kez Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğa Şartı belgesinde yer almıştır. Belgede, insanların yararlandığı doğal kaynakların, insan yaşamını tehlikeye atmadan sürdürülebilir şekilde yönetilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Tosun, 2009). 1987 yılında, Dünya Ekonomik Kalkınma Komisyonu’nun (WCED) yayımladığı Our Common Future (Brundtland) Raporu’nda sürdürülebilirlik, “Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama olanaklarını tehlikeye atmadan karşılayan kalkınma” olarak tanımlanmıştır (United Nations, 1987).

Sürdürülebilirlik, bu raporda çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik olmak üzere üç temel boyutuyla tanımlanmıştır. Ders içerikleri açısından bakıldığında, sürdürülebilirlik kavramının bu üç boyutuyla, ilkokulda bütünleşebileceği derslerden biri de Hayat Bilgisi'dir. Bu nedenle, Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının sürdürülebilirlik perspektifinden analiz edilerek, güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi önemlidir. Böylece, güçlü yönler güvence altına alınırken, eksiklikler giderilebilir.

Bu çalışma, ilkokul 3. sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024) öğrenme çıktıları ve öğrenme alanlarını, sürdürülebilirlik çerçevesinde çevresel, ekonomik ve sosyal alt boyutları açısından analiz ederek, güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, belirli bir olay, durum veya olgunun derinlemesine incelenmesi amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir ve araştırmacılara, olayları doğal bağlamında anlamaya olanak tanır (Stake, 1995). Bu yöntem, araştırmacının amacına uygun olarak, 2024 Hayat Bilgisi Dersi 3. Sınıf Öğretim Programı gibi bir dokümanın ayrıntılı analizini yapmak için uygun bir yaklaşımdır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde ve analizinde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgeler, raporlar, makaleler, öğretim programları ve diğer resmi dokümanların incelenmesiyle yapılan bir analiz türüdür (Bowen, 2009). Bu bağlamda, araştırmacının veri kaynağı olarak 2024 Hayat Bilgisi Dersi 3. Sınıf Öğretim Programı seçilmiştir. Doküman analizi yöntemiyle, bu program üzerinden veriler toplanmış ve yapılan analizler, programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmanın veri analizi tamamlandığında, 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan öğretim çıktılarının, sürdürülebilirliğin üç boyutundan (çevresel, ekonomik ve sosyal) hangilerine ve ne düzeyde işaret ettiği detaylı bir şekilde ortaya konulacaktır. Bu süreçte, her bir boyutun öğretim çıktılarıyla nasıl ilişkilendiği, öğrencilerin bu kavramlara dair hangi bilgi ve becerileri kazanması gerektiği değerlendirilecektir. Ayrıca, bu analiz sonucunda elde edilen bulgular, sürdürülebilirlik açısından yeterliliği tartışılarak, mevcut programın güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulacak ve programın sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda güçlendirilmesi için önerilerde bulunulması beklenmektedir. Bu öneriler, öğretim programının daha etkili bir şekilde sürdürülebilirlik hedeflerine hizmet etmesini sağlamayı amaçlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, Hayat bilgisi, Sürdürülebilirlik

Kaynakça

- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Duran, M. ve Bozok, Ş. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir gelişmeye ilişkin görüşleri. *Journal of Individual Differences in Education*, 3(2), 44-59. <https://doi.org/10.47156/jide.1031352>
- Güleryüz, H. (2013). *Hayat bilgisi programları ve öğretimi*. Edge Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024). Hayat bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflar) Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 2024. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları. Tebliğler Dergisi. 87(2499). <http://tebligler.meb.gov.tr>
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Sage Publications.
- Tosun, E. K. (2009). Sürdürülebilirlik olgusu ve kentsel yapıya etkileri. *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 5(2), 49-76.
- United Nations (1987). Chapter 2: towards sustainable development. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

Ana Dili Türkçe Olmayan Öğrencilerde Etkileşimli Hikâye Temelli Atölyelerle Sürdürülebilir Dil Edinimi

Ghala Abdulmohsen

Bursa Uludağ Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bursa/Türkiye, e-posta: galyamohsen200@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Türkiye'de temel eğitim çağındaki ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin Türkçe dilini öğrenme sürecinde yaşadıkları zorluklar, eğitim alanında önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bu öğrencilerin dilsel yorgunluk ve motivasyon eksikliği yaşadığı gerçeği, akademik performanslarını ciddi derecede etkilemektedir (Aydeniz ve Sarıkaya, 2021). Bu sorunların temelinde, dil öğretiminin çoğunlukla kalıp ifadeler ve dil bilgisi temelli yapılandırılması, öğrencinin dili aktif kullanmasını zorlaştırması ve sınıf içi etkileşimi sınırlaması yer almaktadır (Demir, 2014). Millî Eğitim Bakanlığı'nın son verileri, ana dili Türkçe olmayan öğrencilerin %68'inin dil derslerinde kendilerini yorgun hissettiklerini göstermektedir. Ayrıca, kültürel uyumsuzluk ve sosyal dışlanma endişesi gibi psikososyal faktörler de motivasyonu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023). Bu veriler göz önünde bulundurulurken yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel yöntemlerin ötesine geçerek, öğrencilerin bütünsel anlamda dil becerilerini geliştirecek, dil öğrenme motivasyonlarını artıracak ve dilsel sürdürülebilirliklerini destekleyecek etkinlikler tasarlanmalıdır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, hikâye temelli öğrenme gibi yaratıcı yöntemlerin, öğrencilerin dil gelişimine olumlu katkı sağladığını ve öğrenme sürecini daha kalıcı ve keyifli hale getirdiğini göstermektedir (Arioğul ve Uzun, 2010) Bu çalışma, ana dili Türkçe olmayan öğrencileri etkileşimli hikâye temelli atölyeye katarak motivasyonlarını ve dilsel sürdürülebilirliklerini arttırmayı hedeflenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, ana dili Türkçe olmayan 7-11 yaş arasındaki 15 öğrenci (8 kız, 7 erkek) ile iki oturumluk bir hikâye atölyesi düzenlenmiştir. Katılımcılar, Türkiye'de yaşayan ve en az 6 aydır Türkçe öğrenen göçmen çocuklardan oluşmaktadır. Araştırma, karma yöntem deseni ile gerçekleştirilmiş olup hem nicel hem de nitel veriler bir arada değerlendirilmiştir. Veri toplama süreci üç aşamada ilerlemiştir. İlk aşamada, atölye öncesinde yapılan yarı yapılandırılmış

görüşmelerle öğrencilerin Türkçe dili hakkındaki görüşleri kaydedilmiştir. Bu görüşmeler, öğrencilerin Türkçe dili hakkında tutumlarını kaydetmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Atölye uygulamasında ise 90 dakikalık etkileşimli hikâye okuma ve yaratıcı drama etkinlikleri yapılmış ve rol canlandırma ile grup tartışmaları gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada uygulama sonrası nicel veriler, 5'li Likert tipi anket ile toplanmış ve Türkçe konuşma istekliliği, özgüven ve motivasyon gibi değişkenler ölçülmüştür. Nitel veriler ise, yürütücülerin sistematik gözlemleri ile elde edilmiştir. Üçüncü aşamada ise anket verileri frekans ve yüzde dağılımlarıyla sunulmuş, gözlem notları ise içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu çalışmanın ön bulguları, etkileşimli hikâye okuma atölyesinin ana dili Türkçe olmayan çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Yapılan son test sonuçları ve gözlemler, yarı yapılandırılmış ön görüşme sonuçları ile kıyaslanması sonucunda, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye karşı duydukları ilgi ve güvenin arttığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, Türkçe hikâye okurken daha fazla keyif aldıklarını ve Türkçe konuşmayı daha istekli hale geldiklerini ifade etmişlerdir ($\bar{x} = 3,91$). Özellikle okunan hikayedeki karakterlerle bağlantı kurduklarını ve Türkçe öğrenme sürecinin kendilerine güven kazandırdığını belirten öğrencilerin oranı oldukça yüksektir ($\bar{x} = 4,10$). Ayrıca, grup içinde Türkçe konuşmaya katılma istekliliği de artmış ve öğrenciler birbirleriyle daha rahat iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde dilsel sürdürülebilirlik adına önemli adımlar attıkları ve motivasyonlarının arttığı söylenebilir. Uzun vadede hikâye temelli atölyelerinin, öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmelerine ve sınıf içindeki dilsel etkileşimlerini artırmalarına olanak sağladığı düşünülmektedir. Ancak, bu çalışmanın nihai hedefi, Türkçe öğrenme sürecinde akademik başarıdan ziyade, öğrencilerin dil kullanımı konusunda güven ve gönüllülük duygusunun güçlendirilmesidir. Bu bağlamda, elde edilen bulgular, dilsel sürdürülebilirliği sağlamak ve öğrencilerin dil becerilerini ilerletmek açısından umut verici sonuçlar sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Dilsel sürdürülebilirlik, hikâye temelli öğrenme, Türkçe öğretimi, göçmen çocuklar

Kaynakça

Arioğlu, S. ve Uzun, T. (2010). Hikâye anlatım metodu ile ilköğretim öğrencilerine yabancı dil öğretimi

- Aydeniz, S., & Sarıkaya, B. (2021). Göçmen çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim*, 50(1), 385-404.
- Demir, Ş. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi: Yöntemler, uygulamalar, öğrenme ve öğretmede karşılaşılan bazı sorunlar. *Teaching Turkish as a Foreign Language: Methods, Applications, Some Problems Encountered in Teaching and Learning*.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2023). *Türkçe ve yabancı dil eğitiminde göçmen öğrenci performansı: Veri analiz raporu*. MEB Yayınları.

Sosyal Bilgiler Ders Öğretim Programlarında Becerilerin Karşılaştırılması: 2018 ve 2024 Programları

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Nevşehir/ Türkiye, e-posta: vedat.aktepe@hotmail.com

Emrah PALA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Nevşehir/ Türkiye, e-posta: emrahpl@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Becerilerin bireylere aktarılmasında okul sistemleri içerisinde sosyal bilgiler dersi etkin rol üstlenmektedir. Derse ait programların güncellenmesi ya da yeniden yazılmasında ülke ve dünya genelindeki gelişmeler takip edilmektedir. Bu anlamda ülkemizde meydana gelen, doğrudan ya da dolaylı olarak büyük kitleleri etkilemiş olan yıkıcı büyük depremler, salgın hastalıklar, özellikle yapay zekâ alanındaki son gelişmeler ve toplumsal değişimin baş döndürücü tetikleyicisi teknolojik gelişmelerin 2024 programın güncellenmesinde bir argüman oluşturduğu düşünülebilir.

Literatür incelendiğinde 2024 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının önceki programlarla karşılaştırılarak incelendiği görülmektedir. Bu araştırmalardan bazıları programın 2005, 2015 ve 2018 programları ile doğrudan karşılaştırılmasıdır. Bunun yanında yeni programın 2018 programı ile doğrudan karşılaştırma durumu araştırılmış ancak özelde beceriler yönünde bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu sebeple Yüzyıl Eğitim Modeli kapsamında geliştirilerek güncellenen sosyal bilgiler dersi öğretim programına ait beceriler, 2018 programı ile karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri ortaya konulması gerekmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarına ait becerilerinin benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulması amaçlandığı için nitel araştırma yöntemlerinden olan durum analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama tekniklerinden gözlem, görüşme, doküman analizi gibi tekniklerden faydalanılır (Baltacı, 2019). Bu araştırmanın veri kaynakları 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programıdır.

Araştırmada veriler doküman analizi ile toplanmıştır. Batı(2005)’e göre doküman analizi araştırılmak istenilen konu hakkında film, video, fotoğraflar ve yazılı materyaller incelenerek olgu ya da olay hakkında analizler yapılarak verilerin toplanmasıdır. Betimsel analizlerde elde edilen bilgilerin doğru ve sistemli bir şekilde analiz edilerek ortaya konulup yorumlanması ve nihayetinde sonuçların açıkça ifade edilmesi gerekir (Ültay, 2021).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada, 2018 Sosyal Bilgiler Ders öğretim programı ve 2024 Sosyal Bilgiler Ders öğretim programına ait beceriler karşılaştırıldığında benzer ve farklı yönlerin ortaya konulması beklenmektedir. Yenilenen programda beceriler ayrı bir başlık altında verilmeyerek öğrenme alanları içerisinde eritilmiştir. 2018 programında beceriler liste halinde verilmiştir. Yeni programda beceriler beş grupta verilmektedir. Bunlar; kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri ve beceriler arası ilişkiler becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okuryazarlık becerilerinin çeşitlendirilerek sayı bakımında da artırıldığı bulunmuştur. Bu değişikliğe gidilme sebebinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini desteklemek olduğu söylenebilir (Önger, 2024). 2018 programında yer verilen 27 temel beceri yenilenen programda 36 olarak olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, 2024 Öğretim Programı, beceriler, 2018 Öğretim Programı

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Batı, A. H. (2004). Nitel Araştırma Yöntemleri. *Ders Notları Sunusu*.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 21.03.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 21.03.2025 tarihinde erişilmiştir.

- Önger, S. ve Duman, S. N. (2023). 2018, 2023 ve 2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1308-1339.
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *Ibad Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201.

2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Programındaki Teknoloji ve Materyal Kullanımının Öğrenme Alanlarına Göre Karşılaştırılması

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Nevşehir/ Türkiye, e-posta: vedat.aktepe@hotmail.com

Sudenaz ARSLAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Nevşehir/ Türkiye, e-posta: arslan.sudenazsa@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

21. yüzyılda hızla gelişen teknoloji ve bilgi üretimi eğitimde de bir takım köklü değişiklere neden olmuştur. Bu değişikliklerden Sosyal Bilgiler dersi de etkilenmiştir. 2005 öğretim programıyla hayatımıza giren yapılandırmacılık yaklaşımı öğrencinin bilgiyi daha anlamlı öğrenmesini amaçlamaktadır. Bu yüzden derslerimizde teknoloji ve materyal kullanımı da bu doğrultuda artmıştır. Öğretim programlarında yaşanan güncellemelerle birlikte öğrenme alanlarında ve kazanımlarda (öğrenme çıktıları) teknoloji ve materyal kullanımına daha çok yer verilmiştir.

Literatür taraması yapıldığı zaman 2018 Öğretim Programı ve 2024 Maarif Modelinde materyal ve teknoloji kullanımında ne gibi farklılıkların olduğu, öğrenme alanlarına teknolojinin ve materyal kullanımının nasıl entegre edildiği konusunda yeterince bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle, 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler programlarının teknoloji ve materyal kullanımı açısından karşılaştırılıp incelenmesi beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında teknoloji ve materyal kullanımının öğrenme alanlarına göre karşılaştırılması amaçlandığından, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşımdır (Büyüköztürk ve ark., 2021). Araştırmanın veri kaynağını 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 2024 Sosyal Bilgiler Maarif Modeli oluşturmaktadır. Araştırmada veriler doküman analizi ile toplanmıştır. Çalışmada kullanılan doküman incelemesi; resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde yararlanılan bir veri toplama aracıdır (Ekiz, 2020). Toplanan verilerin

analizi için de betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizinin kullanıldığı çalışmalarda, elde edilen bilgilerin doğru ve sistemli bir şekilde ortaya konulması, analize tabi tutulması, yorumlanması ve sonuçların açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir (Ültay, Akyurt ve Ültay, 2021).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 2024 Sosyal Bilgiler Maarif Modeli karşılaştırıldığında, teknoloji ve materyal kullanımına dair belirgin farklılıkların ortaya çıkması beklenmektedir. 2018 Öğretim Programında materyal ve teknoloji kullanımı araçsal olarak yer almaktadır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde materyal ve teknoloji kullanımı desteklenmektedir. Ancak kazanımlarda ve öğrenme alanlarında teknoloji ve materyal kullanımı çok da ilişkilendirilmediği söylenebilir. 2024 Maarif Modelinde ise öğrencilerin öğrendiklerinin daha kalıcı olmasını istenmektedir. 2024 Programı çağın gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak teknolojiden yararlanılması ve materyal kullanımı önerilmektedir. Bu nedenle 2024 Maarif Modelinin teknoloji ve materyal kullanımının öğrenme alanlarında ve öğrenme çıktılarında daha iyi ilişkilendirildiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, materyal kullanımı, teknoloji, 2018 Öğretim Programı, 2024 Maarif Modeli.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2021). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (31. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 25.03.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 25.03.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analiz. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188- 201. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ibad/issue/60114/871703>

2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Programı Kazanımlarının/ Öğrenme Çıktılarının Karşılaştırılması

Bennur ÖZER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı
Nevşehir/Türkiye, e-posta: bennurtc1@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu:

Sosyal Bilgiler dersi, bireylerin toplumla etkileşimde bulunma, vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirme ve sosyal olayları anlamlandırma becerilerini kazandırmaya yönelik bir derstir. Türkiye’de Sosyal Bilgiler öğretimi, sürekli gelişen eğitim anlayışları ve toplumsal ihtiyaçlarla paralel olarak yenilikler içermektedir. 2018 yılında uygulamaya konan öğretim programı, öğrenme kazanımlarını beceri temelli bir yaklaşım çerçevesinde belirlemiş, öğrencilerin bilgiye dayalı becerilerle donatılmasını amaçlamıştır. Ancak, 2024 yılı itibariyle tanıtılan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğretimde derinlemesine bilgi edinme, disiplinlerarası düşünme ve değer odaklı öğrenmeyi ön plana çıkarmıştır. Bu dönüşüm, Sosyal Bilgiler öğretiminde önemli yapısal değişikliklere yol açmış, özellikle öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler ve değerler bakımından farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ancak bu iki öğretim modelinin sistemli bir şekilde karşılaştırılması henüz yeterince yapılmamıştır. Bu bağlamda, bu araştırma, 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler öğretim programlarının kazanım ve öğrenme çıktılarındaki farkları incelemeyi hedeflemektedir.

Araştırma Yöntemi:

Bu araştırma, nitel bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı, 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif modeli arasındaki farkları incelemektir. Araştırmada, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. 2018 Sosyal Bilgiler öğretim Programı ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programı incelenmiş, programların kazanımlar veya öğrenme çıktıları bakımından karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Toplanan veriler doğrultusunda her iki programın hedefleri, öğrencilere kazandırılması beklenen kazanımlar ve öğrenme çıktıları karşılaştırılmıştır. Ayrıca 2018 ve 2024 programlarının öğretim süreçlerine etkisi, öğretmenlerin karşılaşılabileceği olası zorluklar ve uygulama sürecindeki farklılıklar göz önünde

bulundurulmuştur. Çalışma, Sosyal Bilgiler öğretiminde yaşanan değişimlerin eğitim uygulamaları üzerindeki etkilerini daha iyi anlamayı amaçlamaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar:

Bu araştırmanın sonucunda, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli arasında önemli farklılıkların olduğu ortaya konması beklenmektedir. 2018 programının daha çok bilgi ve beceri temelli bir yaklaşım benimsediği; buna karşılık 2024 modelinin disiplinler arası ilişkilere daha fazla vurgu yaptığı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda, 2024 programındaki öğrenme çıktılarının daha az sayıda ancak daha kapsamlı ve derin olduğu, öğrencinin düşünme, yorum yapma ve değer üretme becerilerine öncelik verdiği anlaşılabılır. Ayrıca, öğretmenlerin yeni programa uyum sürecinde bazı zorluklarla karşılaşabileceği; özellikle içerik yoğunluğu, yeni yaklaşımın anlaşılması ve sınıf içi uygulamalarda farklılıklar gibi konuların öne çıkacağı düşünülmektedir. Bu çalışma ile öğretim programlarında yapılan değişikliklerin yalnızca içerik düzeyinde değil, öğretme ve öğrenme süreçlerinde de önemli etkiler yarattığı vurgulanacaktır. Araştırmanın, öğretmen eğitimi, program geliştirme ve sınıf içi uygulamalar açısından farkındalık oluşturmaya ve yeni programın etkili biçimde uygulanmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, öğretim programı, Türkiye yüzyılı maarif modeli, öğrenme çıktısı, kazanım, program karşılaştırması, nitel araştırma

Kaynakça:

- Demirel, Ö. (2018). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya* (19. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4-7. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Sosyal Bilgiler Ders Öğretim Programlarında Değerlerin Karşılaştırılması: 2018 ve 2024 Programları

Merve CANDEMİR*

*100. Yıl Cumhuriyet İlkokulu, Millî Eğitim Bakanlığı
Nevşehir/ Türkiye, e-posta: mrv.cndmrr@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Günümüz teknolojik gelişmelerinin hızı, hayatımızı kolaylaştırmakla birlikte insanlara daha önce bilmedikleri ve öngöremeyecekleri bir geleceğe yönlendirmektedir. Bu nedenle, bireylerin içerisine doğdukları ve doğal birer üyesi oldukları toplumda gelecekte üstlenecekleri rol ve sorumlulukların da değişim göstermekte olduğu açıktır. Söz konusu değişime, üyelerini hazırlamak, sürekliliğinin sağlanabilmesini temin etmek adına toplumun başlıca görevi olmalıdır. Ancak, sürekliliğin sağlanması, dünyayı olduğu gibi ve dünyadaki genel eğilimleri benimsemek anlamına gelmemekte; toplumun geleneklerini ve geçmişini anlayarak geleneklere bağlı yeni bir kültür sağlamak bireylerin asıl görevi olmalı ve uygulamaya konan eğitim programları da söz konusu durumu desteklemelidir. Nitekim, bu durumun farkında olarak, 2024 – 2025 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) de Türk toplumuna kültür oluşturmaya sağlayacak kök değerleri üyelerine kazandırarak yetkin ve erdemli insanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, konusunu doğrudan hayattan alan ve toplumun daha iyi anlaşılacak aktif ve demokratik hayat boyu öğrenen bireyler yetiştirilmesini amaçlayan Sosyal Bilgiler dersinin önemi açıktır. Bu çalışmada, TYMM'nin söz konusu amacı doğrultusunda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin 2018 öğretim programındaki değerlerle karşılaştırılması ve söz konusu amacına ne ölçüde hizmet ettiği tartışılacaktır.

Araştırma Yöntemi

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının değerler açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, olayları ve olguları doğal ortamları içinde betimleyerek katılanların bakış açılarını anlamak ve yansıtmak üzerine odaklanan tümevarımsal bir araştırma yaklaşımıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Söz konusu araştırma yaklaşımından belirli bir durumu derinlemesine incelemeyi olanaklı kılan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. (Subaşı ve Okumuş, 2017) Bu bağlamda, araştırmada 2018

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve 2024 TYMM Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları doküman olarak kabul edilmiştir.

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırılacak olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada programlardan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu analiz türünde önce tematik bir çerçeve oluşturulur, veriler bu tematik çerçeveye göre işlenir, bulgular tanımlanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi öğretim programı ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi öğretim programına ait değerler karşılaştırıldığında benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. 2024 TYMM Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında “*Erdem-Değer-Eylem*” modeli incelenerek bu model doğrultusunda genel değerler ve sosyal bilgiler dersi kapsamında alana özel değerler incelenmiştir. *Erdem-Değer-Eylem* çerçevesi kapsamında çatı değerler etrafında kümelenen değer çerçevesi ele alınmaktadır.(MEB, 2024) Modelde çatı değerlerin yanında kişisel hayat açısından önemli olan fiziksel çevre alanları da yer almaktadır. Söz konusu programda yer alan değerler incelendiğinde, değerlerin ayrı bir başlık halinde listelenmediği ve her bir öğrenme alanı altında ilgili değerlerin yer aldığı görülmüştür. 2018 yılında ise uygulanmaya başlayan sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazandırılması hedeflenen değerlerin doğrudan sıralaması yapıldığı görülmektedir. 2018 programında yer verilen 18 değerın yenilenen programda 20 değer olarak arttığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler, Türkiye yüzyılı maarif model, değerler, 2018 öğretim programı

Kaynakça

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara.

Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 15.03.2025 tarihinde erişilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 15.03.2025 tarihinde erişilmiştir.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı).
Seçkin Yayıncılık.

İlkokullarda Yetersiz Beslenmenin Yaygınlığı

Şevval FALCIOĞLU

Amasya Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Amasya / Türkiye, e-posta: falcioaglusevval@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu:

Yetersiz ve dengesiz beslenme, küresel ölçekte en yaygın sağlık sorunlarının başında gelmektedir (Libbey, 1981). Bu sorunun ortaya çıkmasında; toplumun sosyo-kültürel yapısı, ekonomik düzeyi, besin üretimi ve tüketiciye ulaştırılması gibi etkenlerin yanı sıra çevre sağlığı koşulları da önemli rol oynamaktadır (Arslan ve Kutluay, 1979-1980). Beden sağlığını etkileyen pek çok faktör vardır ve bunlardan en önemlilerinden biri, yeterli ve dengeli, yani sağlıklı beslenmedir (Akça, 2018). Özellikle ilkokul çağındaki çocuklar, hızlı bir büyüme ve gelişme süreci içinde olduklarından, bu dönemde yeterli ve dengeli beslenme hayati önemdedir (Egemen, 1984). Bu dönemde yeterli enerji ve besin öğelerine duyulan ihtiyaç, fiziksel gelişimin yanı sıra zihinsel ve sosyal gelişimi de doğrudan etkilemektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yer alan ilkokullarda yetersiz beslenmenin yaygınlaştığını ortaya koymaktadır. Kahvaltı yapmadan okula gelen öğrenci sayısındaki artış, gün içerisinde düşen enerji seviyeleri ve azalan dikkat süreleriyle birlikte, öğrencilerin akademik başarılarının düşmesine, derse katılım düzeylerinin azalmasına ve genel sağlık durumlarının bozulmasına neden olmaktadır. Bu durum, uzun vadede öğrenme fırsat eşitliğini zedelemekte ve eğitimin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Bu bağlamda ilkokullarda yetersiz beslenmenin nedenlerinin, sonuçlarının ve bu soruna yönelik sürdürülebilir çözüm yollarının araştırılması büyük önem taşımaktadır. Özellikle sınıf öğretmenlerinin bu süreçte oynayabileceği rolün incelenmesi hem bireysel gelişimin hem de eğitimde fırsat eşitliğinin desteklenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu çalışmanın amacı, ilkokullarda yetersiz beslenme sorununu sürdürülebilir eğitim hedefleri doğrultusunda ele almak ve sınıf öğretmenlerinin bu sorunun çözümüne yönelik uygulamalarını ortaya koymaktır. Çalışmada, sınıf öğretmenlerinin öğrenci gözlemleri, veli iş birlikleri, sınıf içi etkinlikleri ve okul-çevre etkileşimi yoluyla bu sürece nasıl katkı sağladıkları araştırılmaktadır. Bu çerçevede öğretmenlerin yalnızca akademik başarıyı değil, öğrencilerin

fiziksel ve sosyal gelişimlerini de önceleyen bütüncül bir yaklaşımla hareket ettikleri varsayılmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma, ilkokul düzeyinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yetersiz beslenme sorununu nasıl algıladıklarını, bu duruma yönelik ne tür gözlem ve müdahalelerde bulunduklarını ve sürdürülebilir çözümler geliştirme süreçlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yer alan devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcı öğretmenler, maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem notları aracılığıyla toplanacaktır. Görüşme formu, öğretmenlerin öğrencilerde gözlemledikleri beslenme problemleri, bu problemlere yönelik sınıf içi uygulamaları ve okul-aile iş birliğine yönelik deneyimlerini ortaya çıkarmaya yönelik sorular içermektedir. Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenecektir. Verilerin çözümlenmesi sürecinde, araştırma sorularına uygun temalar oluşturulacak ve öğretmenlerin ifadeleri bu temalar çerçevesinde analiz edilecektir. Ayrıca, gözlemlerden elde edilen bulgular, görüşme verileriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilecek ve elde edilen sonuçlardan hareketle sürdürülebilir çözüm önerileri geliştirilecektir. Bu yöntem, öğretmenlerin yalnızca akademik değil aynı zamanda sosyal sorumluluk rolleriyle beslenme sorunlarına nasıl katkı sunduklarını anlamaya ve eğitimin sürdürülebilirliği bağlamında öneriler sunmaya olanak tanımaktadır.

Sonuçlar

Bu çalışmada, durum çalışması yöntemi kapsamında, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin yetersiz beslenme sorununa ilişkin algıları, gözlemleri, müdahaleleri ve çözüm üretme pratikleri derinlemesine incelenmiştir. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde görev yapan öğretmenlerle yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmeler ve sınıf içi gözlemlerden elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde araştırma sorularına uygun temalar oluşturulmuş ve öğretmen görüşleri bu temalar çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin yetersiz beslenmeyi yalnızca fizyolojik bir durum değil; öğrencilerin akademik başarılarını, sınıf içi dikkat sürelerini, motivasyon düzeylerini ve sosyal

ilişkilerini etkileyen çok yönlü bir problem olarak algıladıklarını göstermektedir. Katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerde yetersiz beslenmeye bağlı olarak sabah saatlerinde yorgunluk, derse karşı ilgisizlik ve bilişsel performansta düşüş gibi belirtiler gözlemlediklerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin bu soruna yönelik müdahaleleri çoğunlukla bireysel çabalar şeklinde gerçekleşmektedir. Araştırma kapsamında yapılan gözlemler ve görüşme bulguları, bazı öğretmenlerin kendi imkânlarıyla öğrencilere kahvaltılık ürünler temin ettiğini, bazı sınıflarda düzenli olarak "beslenme saati" uygulandığını ve öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını gözlemlemeye yönelik kontrol mekanizmaları oluşturulduğunu ortaya koymuştur. Ancak bu uygulamaların sistematik değil, öğretmenin inisiyatifine bağlı olduğu belirlenmiştir.

Okul-aile iş birliği konusunda öğretmenler, sürecin ideal işleyişine dair farkındalık sahibi olmakla birlikte, özellikle düşük gelirli velilerin sürece katılımının sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir. Ekonomik yetersizlik, zaman ayıramama ve beslenmenin önemine dair bilgi eksikliği, ailelerin okul temelli çalışmalara katılımını kısıtlayan başlıca etkenler olarak öne çıkmıştır.

Veri analizinden elde edilen tematik bulgular doğrultusunda öğretmenlerin çözüm önerileri incelendiğinde, özellikle sürdürülebilirliğe vurgu yaptıkları dikkat çekmektedir. Katılımcıların önemli bir bölümü, okul yönetimi ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde ücretsiz veya destekli kahvaltı programlarının uygulanmasını, öğretmen ve velilere yönelik sağlıklı beslenme konusunda eğitimler düzenlenmesini ve okul kantinlerinde sağlıklı gıda seçeneklerinin artırılmasını önermiştir. Ayrıca, sınıf temelli projeler, öğrenci merkezli farkındalık çalışmaları ve okul-aile etkileşimini güçlendirmeye yönelik rehberlik faaliyetlerinin teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, bu çalışma öğretmenlerin yetersiz beslenme sorununa yalnızca pedagojik değil aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk çerçevesinde yaklaştıklarını hem gözlem hem müdahale hem de çözüm üretme süreçlerinde aktif bir rol üstlendiklerini ortaya koymuştur. Bu durum, eğitimin yalnızca bilişsel gelişim değil; öğrencinin temel yaşam koşullarının da sürdürülebilir şekilde desteklenmesiyle mümkün olabileceğini bir kez daha göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, beslenme, sağlık, eğitim

Kaynakça:

- Libbey, J (1981). Nutritional Problems in Modern Society. Company Limited, Bondway, 80-84.
- Arslan, P., & Kutluay, T. (1980). Türk Çocuklarının Beslenme Sorunlarına Çözüm Yolları Paneli. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 9, 1-14.
- Egemen, A. (1984). Okul çağı çocuklarında beslenmenin önemi, «Türkiye’de anaokulu ve ilkokul çağı çocuklarının beslenme sorunları ve çözüm yolları» konulu seminer notları. Ankara,
- Akça, H. (2018). *İlkokulda beslenme eğitiminin beslenme davranış ve bilgi düzeyine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.

Öğretmen Adaylarının Katı Atık ve Geri Dönüşüme Ait Tavrıları

Yasin TOSUN
Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti

Problem Durumu:

Sanayi Devrimi'nden günümüze kadar artan nüfusla birlikte ihtiyaçlarını gidermek isteyen insanlar doğaya fazlaca yüklenmekte ve çevreyi doğrudan kirleterek yaşanılan gezegeni olumsuz etkilemeye başlamışlardır (Erten ve Köseoğlu, 2022). Her geçen gün dünyanın artan katı atık sorununa bir çare olabilmesi amacıyla sıfır atık projesi gündeme gelmiştir, bu projenin en temel hedefi; doğal kaynakların verimli kullanılarak atık miktarlarının en az seviyede tutulup, kalan atıkların ise kaynaklarına göre ayrılarak toplanması ve toplanılan atıkların geri dönüşüme kazandırılması amaçlanmaktadır. (Erten ve Köseoğlu, 2022)

Konuyla alakalı olarak karşımıza sürdürülebilirlik kavramı çıkmaktadır. Bu kavram insanoğlunun doğayı anlama sürecinde yeryüzündeki hayata farklı bir bakış açısı ile bakması olarak düşünülebilir (Teksöz, 2016; Aksoy, 2022). Bu kapsamda sürdürülebilirlik kavramı ile doğal kaynakların insan hayatını devam ettirebilme yeterliliğini sorgulanmaktadır. Sürdürülebilirliğin amacı; yenilenebilir ve doğal kaynakların kullanımı ile üretim ve tüketim arasındaki sürekliliği sağlayarak insanoğlunun yeryüzüne ve yaşama dair hedeflediği yeni bir döngü tasarlayabilmektir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, gelecek nesillerin yaşamsal ihtiyaçlarını tehlikeye düşürmeden ve dünyanın doğal döngüsünü bozmadan bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olarakta ifade edilebilir. Sürdürülebilirliğin ve sürdürülebilir kalkınma düşüncesinin oluşması ve kavramsallaşması uzun uğraşlar sonucu gerçekleşmiştir (Aksoy,2022) Sürdürülebilirlik kavramının uluslararası düzeyinde tanınması ve anlaşılması, BM öncülüğünde 1972'de insan ve çevre üzerine Stockholm Konferansı ile başlamıştır (Barral,2012). Konferanstaki Stockholm ilkeleri bildirgesinde endüstriyel toplumun 1960'larda ve 1970'lerde görülen türden ekonomik büyümeyi desteklemeye devam etmesi halinde, birkaç on yıl içinde ekolojik sınırların çoğunu aşacağını vurgulamaktadır (Mebrartu,1998). Bu tarihten itibaren çeşitli konferans, kongre, sözleşmelerle sürdürülebilir kalkınmaya doğru ilerlemeler olduğu görülmektedir. Örneğin; 1972 yılında yayımlanan “Büyümenin Sınırları Raporu” kaynakların artan nüfusla doğru orantılı olmadığı ve bilinçsiz

tüketim sonucu yaşanabilecek krizlere dikkat çekmektedir (Aşan,2021). Brundtland Raporu (1987), ekosistemin değişimine dikkat çekerek sürdürülebilirlik kavramını incelemektedir (Aksoy, 2022). Rio de Janeiro’da gerçekleşen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (1992)’nda insanın doğayla uyumlu sağlıklı ve verimli bir çevrede yaşam hakkı olduğu kabul edilmiştir (Aksoy, 2022). Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, SKA (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları)’nın temel taşı olarak kabul görmektedir (Barral, 2012). Yapılan konferanslar ve raporlardaki temel nokta, var olan sınırlı kaynakların kullanımının üretim ve tüketim alışkanlıklarının yeniden gözden geçirilerek değerlendirilmesi gerekliliğidir.

Üretim ve tüketim miktarının artmasının sonucu, nüfus artışı ve sanayileşmeyle birlikte katı atık miktarlarında artış olmasıdır (Song ve ark., 2015). Bu artış insanoğlunun artan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla doğaya yönelmesine ve sonucunda da doğanın hor kullanılmasına neden olmuştur. Bu durum hem doğal kaynakların hızla tükenmesine hem de bu kaynakların kullanımı sırasında büyük bir çevre kirliliğine sebebiyet vermektedir (Karatekin,2013). Bunun sonucunda karşı karşıya kalınan problemlerden biri de katı atıklardır. Dünya nüfusu arttıkça atık üretiminin artması ve bu atığın yönetiminin zorlaşması kaçınılmaz bir sonuçtur. (Ayeleru ve ark., 2018). Atık kavramı, üretimden tüketime kadar olan aşamalarındaki süreçtir. Süreç sonucu Tüketicilerin artık kullanamadıkları maddeler olarak ifade edilmektedir. Ayrıca; ev, işyeri, hastane, fabrika gibi alanlarda kullanılan ve daha sonrasında artık işlenemeyen çevre için zararlı her türlü maddeye atık denilmektedir. İnsan yaşamını, toplum sağlığını ve çevrenin korunmasına yönelik Katı atıkların sürekli bir şekilde temizlenmesi gerekmektedir. Bu işlem eskiden yakma, toprağa gömme şeklinde yapılmaktaydı ama artık katı atıkların yeniden işlenebilir, dönüştürülebilir ve ayrıştırılabilir olmasına özen gösterilmektedir (Ceysan geri dönüşüm, 2011). Katı atıklar; suya, toprağa, havaya ve daha birçok değişikene hem dolaylı hem de doğrudan zarar vermektedir. Dünya nüfusunun artması ve dünyadaki doğal kaynakların yetersiz kalmasına sebep olduğu için zamanla geri dönüşüm yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Geri dönüşüm, yeniden değerlendirilme imkânına sahip olan bu kategorideki atıkların ikinci bir hammaddeye dönüştürülme sürecidir. Kâğıt, karton, cam, plastik, metal gibi maddelerin geri dönüşümünün gerçekleştirilmesi ile hem doğal kaynakların tükenmesinin önüne geçilebilecek hem de bu durum uzun vadede çok verimli bir ekonomik yatırım olduğu sürecini kuvvetlendirecektir (Saftiriko.co, 2018).

Sürdürülebilirlik alanında yapılan çalışmalar (Teksöz, 2016; Aksoy, 2022) sürdürülebilirliğin her alanda büyük önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu alanlar arasında eğitim, sağlık ve askeriye gibi birçok alan sayılabilir. Bu bilgilerden yola çıkarak sürdürülebilirlik kavramının eğitimle entegre edilmesi durumunda, gelecek için faydalı bireyler yetiştirilmesi yolunda ciddi adımlar atılacağı düşünülmektedir. Gelecek nesiller için daha yaşanabilir bir dünya bırakmak için eğitim ile sürdürülebilirlik kaynaştırılmalıdır.

‘Katı atık ve geri dönüşüm’ konusu incelendiğinde öğretmenlerin katı atıkların geri dönüşümü konusunda eksik bilgilere sahip olduğuna dair bilgilere ulaşılmaktadır (Karatekin,2013). Bu çalışma, katı atıkların geri dönüştürülmesi konunun farkındalığının arttırılması ve sürdürülebilirliğin yaygınlaşması konusunda literatür eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple katı atıkların geri dönüştürülmesi konusu ile yeni nesil öğretmen adaylarına gerekli eğitimlerin verilmesi ve kavram yanlışlarının düzeltilmesi ile sürdürülebilirliğin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın soruları şu şekildedir:

- Öğretmen adayları sürdürülebilirlik kavramı hakkında ne düşünüyorlar? • Öğretmen adayları katı atık hakkında ne düşünüyorlar?
- Öğretmen adayları katı atıkları nasıl dönüştürülebileceği hakkında ne düşünüyorlar?
- Öğretmen adayları geri dönüşüm hakkında ne düşünüyorlar?
- Öğretmen adaylarının sıfır atık hakkında ne düşünüyorlar?
- Öğretmen adayları sıfır atık projesinin geri dönüşüme katkılarının neler olduğu hakkında düşünceleri nelerdir?

Yöntem:

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen ile desenlenmiştir. Ön test-son test gruplu yarı deneysel desenlerde, bağımlı değişken üzerinde deneysel işlemin etkisi incelenmektedir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 1993). Deney grubundaki öğretmen adaylarına “sürdürülebilirlik ve katı atıklar” konusunda iki oturumluk eğitim verilirken kontrol grubuna herhangi bir eğitim verilmeyecektir. Araştırmanın çalışma grubu, olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile Orta Karadeniz’de bulunan bir üniversitenin eğitim fakültesindeki öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu

gönüllülük esasına bağlı kalarak fakültedeki farklı bölümlerdeki öğrenciler tarafından oluşturulacaktır. Öğretmen adaylarının belirlenmesinde kolay ulaşılabilir bir yöntem olarak uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Ön test- ve son test Katı atık ve geri dönüşüm ölçeğinin anket formu kullanılacaktır. Verilerin analizinde SPSS programından yararlanılacaktır. Son olarak araştırma sonuçları raporlaştırılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar:

Sürdürülebilirlik kavramına hizmet edecek olan uygulamalardan biri de katı atıkların geri dönüştürülmesi ile dünyanın en büyük sorunlarından biri olan çevre kirliliğinin çözümlenmesidir. Bu hedefe ulaşabilmek adına geleceğin mimarı olan öğretmen adaylarına çok iş düşmektedir. Bir şeyler değiştirilmesi gerekiyorsa bu yeni nesil öğretmenlerin eğitiminden geçmektedir. Eğitim sonucunda yeni nesil öğretmen adaylarının sahip olduğu veya eksik olarak bilinen bazı kavramların kendilerine öğretilerek hayatlarında önemli bir yere sahip olması amaçlanmaktadır. Bu eğitim verildikten sonra şu üç durum meydana gelmesi beklenmektedir;

- 1) Kavram yanlışlığı olan öğretmen adaylarının yanlışlıkları düzeltilmesi
- 2) Kavram hakkında bir bilgisi bulunmayan öğretmen adaylarının bilgi kazanması
- 3) Yeterli bilgiye sahip olan adaylarda var olan bilgilerini geliştirmesi

Bu eğitimden sonra adaylar sürdürülebilirlik kavramına hizmet eden, benimseyen öğretmenler olacaklardır. Bizim üzerinde durduğumuz kısım ise eğitim ve sürdürülebilirlik alanıdır. Sürdürülebilirlik birçok amaca hizmet etmektedir. Araştırma Sürdürülebilir kalkınma amaçlarından ‘sorumlu üretim ve tüketim’ amacına uygun olaraktan hazırlanmıştır.

Projenin hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Sürdürülebilirliğin öneminin kavranması
- Öğretmen adaylarına katı atık eğitimi verilmesi
- Öğretmen adaylarına geri dönüşüm amaçlarının kazandırılması
- Adaylara sıfır atık bilgisi kazandırılması
- Sürdürülebilir yaşama nasıl destekte bulunulabileceğinin kazandırılması şeklindedir.

Bu sayılan hedefler doğrultusunda konunun önemi ve nerelerin değiştirilebileceği hakkında adaylarda bilgi birikimi oluşması amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, katı atıkların geri dönüşümü, yeni nesil öğretmenler, gelecek, sıfır atık

Kaynakça:

- Aksoy, A. D. (2022). Sürdürülebilirlik Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi. Aralık, 17, 2022. Adresinden alındı.
- Aksoy, A. D. (2022). Sürdürülebilirlik Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi. Ekim, 14, 2024 <https://arzudenizaksoy.com/yazi/surdurulebilirlik-kavraminin-tarihcesi-ve-gelisimi> adresinden alındı
- Asan, D. (2024). Büyümenin sınırları. Ekim, 13, 2024 <https://www.dilekasan.com/roma-kulubu-buyumeninsinirlari-raporu/> adresinden alındı.
- Ayeleru, O. O., Okonta, F. N., & Ntuli, F. (2018). Municipal solid waste generation and characterization in the City of Johannesburg: A pathway for the implementation of zero waste. *Waste Management*, 79, 87-97.
- Barral, V. (2012). Sustainable development in international law: nature and operation of an evolutive legal norm. *European Journal of International Law*, 23(2), 377-400.
- Ceysan Geri Dönüşüm, (2011). Katı Atık Nedir, Nerelerde Oluşur? Örnekleri ve Çeşitleri Nelerdir? Kasım, 03 ,2024 <https://ceysangerikazanim.com> adresinden alındı.
- Erten, S. ve Köseoğlu, P., (2022). Ortaokul fen bilimleri kitaplarında “sıfır atık projesi”. *Milli Eğitim*, 51, 1085-1110.
- Karatekin, K. (2013). Öğretmen adayları için katı atık ve geri dönüşüme yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2013(10), 71-90.
- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review. *Environmental impact assessment review*, 18(6), 493-520.
- Saftiriko.co (2018). Geri Dönüşüm Nedir? Geri Dönüşümün Önemi. Kasım, 03, 2024 <https://sifiratik.co> ad
- Song, Q., Li, J. ve Zeng, X. (2015). Minimizing the increasing solid waste through zero waste strategy. *Journal of Cleaner Production*, 104, 199-210.
- Teksöz, G. (2014). Geçmişten ders almak: Sürdürülebilir kalkınma için eğitim. *Bogazici University Journal of Education*, 31(2), 73-97.

Sınıf Öğretmenlerinin Açı Tanımlarının Statik ve Dinamik Tanım Olmak Üzere İncelenmesi

Aleyna EMİRHÜSEYİNOĞLU

Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
İstanbul/Türkiye, e-posta: aleynaemiir@icloud.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

İlkokul düzeyinde matematik derslerinde işlenen temel konular, öğrencilerin sonraki yıllarda karşılaşacakları matematiksel kavramlara yönelik alt yapıyı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, açılar konusu, öğrencilerin şekil bilgisi, ölçme ve geometrik düşünme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır (Duatpe Paksu, 2013). Araştırmalar, sınıf öğretmenlerinin çoğunlukla açılar konusunu öğretirken kavramsal bilgi yerine işlemsel bilgiye odaklandıklarını ve bu nedenle öğrencilerde kavram yanılgılarına yol açabilecek yaklaşımlar sergilediklerini göstermektedir (Özyıldırım, 2019). Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin yaptıkları açı tanımları statik ve dinamik tanım olmak üzere iki başlıkta incelenecektir (Bütüner ve Filiz, 2018). Örneğin açı tanımında "geometrik şekil", "başlangıç noktaları aynı olan iki ışının birleşimi veya aralarındaki bölge" gibi ifadeler yer alırsa statik yaklaşım, "dönme miktarı" vurgulanırsa ise dinamik yaklaşım esas alınacaktır (Bütüner ve Filiz, 2018).

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada ilköğretim sınıf öğretmenlerinin yaptıkları açı tanımları ayrıntılı olarak incelendiği için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması; bir durumun derinlemesine incelenerek, verilerinin sistematik bir şekilde toplandığı bir yöntemdir (Subaşı ve Okumuş, 2017).

Öğretmenlerin açı tanımlarını betimlemek, yorumlamak ve değerlendirmek amaçlandığı için durum çalışması desenlerinden Genel Amaçlı (Overall Intent) Durum Çalışması (Merriam, 1998) deseni kullanılmıştır. Aynı zamanda belirli bir ildeki öğretmenlerin açılar konusundaki öğretmen alan bilgileri derinlemesine inceleneceği için Bütüncül Tek Durum Deseni (Single Case-Holistic Design) (Yin, 1984) uygundur.

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2024/2025 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Sultangazi ve Zeytinburnu ilçesindeki 24 ilkokul sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu, araştırmacı tarafından kolayca ulaşıldığı için uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmacının kolay bir şekilde erişebileceği örneklem grubundan verilerin toplanması ile sağlanır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Araştırmalar, sınıf öğretmenlerinin çoğunlukla açılar konusunu öğretirken kavramsal bilgi yerine işlemsel bilgiye odaklandıklarını ve bu nedenle öğrencilerde kavram yanlışlarına yol açabilecek yaklaşımlar sergilediklerini göstermektedir (Özyıldırım Gümüş, 2019). Özellikle, öğretmenlerin açıları tanımlarken öğrencilerin kavramları doğru bir şekilde öğrenebilmeleri için gerekli olan temel anlayışları göz ardı edebildikleri ve yalnızca matematiksel işlemler üzerine yoğunlaşabildikleri belirtilmektedir. Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin açı kavramını tanımlarken hangi ana kavramlara odaklandıklarını, hangi teorik ve pedagojik temellere dayandıklarını incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, öğretmenlerin açı tanımları yaparken hangi öğretim yöntemlerini kullandıkları, öğrencilerin kavramı anlamalarındaki etkileri açısından da değerlendirilip analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, açı, tanım, öğretmen alan bilgisi

Kaynakça

- Bütüner, S. Ö. ve Filiz, M. (2018). İlköğretim matematik öğretmenlerinin açılar konusundaki öğrenci kavram yanlışlarının farkındalıklarının belirlenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 123-144.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. Jossey-Bass Publishers.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. baskıdan çeviri, S. Turan, Çeviri Editörü). Nobel Yayın Dağıtım.
- Özyıldırım Gümüş, F. (2019). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının problem çözümünde benimsedikleri kavramsal ve işlemsel yaklaşımlarının belirlenmesi: İç Anadolu örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 885-905.
- Paksu, A. D. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının geometri hazırbulunuşlukları, düşünme düzeyleri, geometriye karşı özyeterlilikleri ve tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 203-218.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods* (3. Baskı). Sage Publications.

Web 2.0 Aracıyla Doğal Afetler: İlkokul Öğrencileri İçin Artsteps ile Sanal Sergi Yolculuğu¹

Sefa ASLAN

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş / Türkiye, e-posta: sefaaslann44@gmail.com

Doç. Dr. Ayça KARTAL

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş / Türkiye, e-posta: a.kartal@alparslan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Türkiye, coğrafi-jeolojik konumu ve iklimsel heterojenliği nedeniyle küresel ölçekte en yüksek doğal afet riskine sahip ülkelerden biridir. Inform Risk Yönetim Endeksi (2023), 3.4 puanla Türkiye'nin "yüksek risk" kategorisinde sistemik bir savunmasızlık sarmalında olduğunu ve bu eğilimin artış gösterdiğini ortaya koymaktadır (European Union, 2023). Bu durum, fiziksel tehlikelerin yanı sıra sosyoekonomik ve kurumsal kırılganlıklarla da beslenmektedir. AFAD (2023) verileri, 6.072 afet olayı içinde deprem (21.054 vaka), heyelan (859) ve sel (450) gibi çoklu risk katmanlarının yıkıcı etkisini kanıtlamaktadır. Sayılar, afet yönetiminin reaktif müdahale odaklı yapısını ve proaktif politika eksikliğini yansıtmaktadır. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın (2019) Kalkınma Planı, afet dirençli toplum hedefini 'toplumsal bilinç' ve 'risk azaltma' stratejilerine bağlasa da, politika ile uygulama arasında stratejik ve operasyonel bir kopukluk mevcuttur. Dijital eğitim platformları gibi yenilikçi araçlar, entegre bir yaklaşımdan yoksun şekilde marjinalize edilmiş; bu durum, afet bilincinin davranışsal dönüşümünü engelleyerek toplumsal kırılganlığı derinleştirmiştir. Mevcut literatür, eğitim sistemlerinin afet bilincindeki rolünü genel hatlarıyla ele alırken (Tuswadi ve Hayashi, 2014; Zhu ve Zhang, 2017; Seddighi ve ark., 2021), dijital pedagojinin erişilebilirlik, etkinlik ve psikososyal etkileşim gibi kritik dinamiklerini genellikle ihmal etmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılı 4. sınıf

¹ Bu araştırma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı (Başvuru Numarası: 1919B012325590) kapsamında yürütülen proje doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan '3. Ünite: İnsanlar, Yerler ve Çevreler' teması doğrultusunda, Web 2.0 aracı olan *Artsteps* kullanılarak Türkiye'de deprem ile ilgili sanal bir sergi ve müze tasarlamak ve öğrencilerin bu sanal müzeye yönelik öğrenme deneyimlerini keşfetmektir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılarak yürütülmüştür (Marshall ve Rossman, 2014; Mason, 2002). Araştırmanın katılımcılarını, Muş ilinde öğrenim gören 20 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada Artsteps Web 2.0 aracıyla doğal afetler konulu sanal bir sergi hazırlanmış ve öğrenciler bu etkileşimli ortamda afet türlerine dair bilgi edinmiştir. Artsteps Web 2.0 aracıyla doğal afetler konulu uygulama gerçekleştirilmiş ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşmelerle veriler toplanmıştır (Seidman, 2006). Görüşme formu uzman görüşüyle hazırlanmıştır. Veriler, tümevarımsal içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş; bu süreçte ön kodlama, tema belirleme ve temaların tanımlanması gibi aşamalar izlenmiştir (Miles, Huberman ve Saldana, 2014).

Sonuçlar

Öğrenci görüşlerine dayalı sonuçlar, Artsteps uygulamasının doğal afet farkındalığı eğitiminde etkili ve çok yönlü bir araç olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, uygulamanın afet türleri ve hazırlık süreçlerine ilişkin bilgi edinimini kolaylaştırdığını (Tema 1), görsel ve etkileşimli içeriklerin öğrenmeyi somutlaştırarak kalıcılık sağladığını (Tema 2) vurgulamıştır. Özellikle, geleneksel yöntemlere kıyasla eğlenceli ve motive edici buldukları (Tema 3), bu durumun öğretim sürecine dinamik bir katkı sunduğu (Tema 4) ifade edilmiştir. Ancak, bazı öğrenciler dikkat dağınıklığı (Tema 5) ve teknik sorunlar (Tema 7) gibi sınırlılıklara dikkat çekmiştir. Buna rağmen, katılımcıların önemli bir bölümü, dijital araçların derslerde yaygınlaştırılması gerektiği yönünde olumlu görüş bildirmiştir (Tema 6).

Sonuç olarak, Artsteps uygulaması ilkokul öğrencilerinin afet farkındalığını artırmada pedagojik açıdan değerli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Etkileşimli tasarımı ve görsel zenginliği, öğrenme sürecini erişilebilir ve çekici kılmaktadır. Ancak, teknik altyapının iyileştirilmesi ve dikkat dağıtıcı unsurların minimize edilmesi, uygulamanın etkinliğini ve kapsayıcılığını artırabilir. Bu sonuçlar, dijital eğitim araçlarının afet eğitimi müfredatlarına

entegre edilmesinin hem öğrenci motivasyonunu hem de davranışsal dönüşümü destekleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: İlkokul öğrencileri, doğal afet eğitimi, Artsteps, dijital eğitim ortamları.

Kaynakça

- AFAD. (2023). 2022 Yılı Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri.
- European Union. (2023). Inform report 2023: Shared evidence for managing crises and disasters. Luxembourg: Publications. <https://doi.org/10.2760/073809>
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (2014). Designing qualitative research (6th ed.). Sage.
- Mason, J. (2002). Qualitative researching (2. Baskı). Cromwell Press.
- Miles, M.B., Huberman, A.M. ve Saldana, J. (2014). Qualitative data analysis: a methods sourcebook. Sage.
- Seddighi, H., Sajjadi, H., Yousefzadeh, S., López, M. L., Vameghi, M., Rafiey, H. ve Khankeh, H. (2021). School-based education programs for preparing children for natural hazards: a systematic review. Disaster Medicine and Public Health Preparedness, 16, 1229–1241. <https://doi.org/10.1017/dmp.2020.479>
- Seidman, I. (2006). Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences (3rd ed.). Teacher College Press.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023).
- Tuswadi ve Hayashi, T. (2014). Disaster prevention education in Merapi Volcano area primary schools: focusing on students' perception and teachers' performance. Procedia Environmental Sciences, 20, 668–677. <https://doi.org/10.1016/J.PROENV.2014.03.080>
- Zhu, T. ve Zhang, Y. (2017). An investigation of disaster education in elementary and secondary schools: evidence from China. Natural Hazards, 89, 1009–1029. <https://doi.org/10.1007/s11069-017-3004-2>

2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Programındaki Öğrenme Kanıtlarının Öğrenme Alanlarına Göre Karşılaştırılması

Zehra TUTAK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Nevşehir/ Türkiye, e-posta: zehratutak@outlook.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

2024 Maarif Modeli'nde "öğrenme kanıtları" ifadesiyle karşımıza çıkan ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini, öğrenme güçlüklerinin neler olduğunu, programların istenilen başarıya ulaşp ulaşmadığını, öğretimin ve öğretim materyallerinin etkililiğini belirlemek, öğrencilerin gelişimlerini izlemek, onların gelişimlerine yönelik geri bildirimlerde bulunmak için kullanılır (Algan, 2008). Öğretim programlarının uygulanma sürecinde ölçme ve değerlendirmeden/ öğrenme kanıtlarından faydalanarak programı doğan ihtiyaçlara göre düzenlemek programın güncelliğini korumak ve yetismekte olan bireyleri gelişen ve değişen hayat şartlarına hazırlamak için elzemdir. Öğrenciye toplumsal kimlik kazandırmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler dersi için hazırlanan öğretim programlarında da bu konunun ne kadar kapsamlı ele alındığı büyük önem arz etmektedir.

Literatür taraması yapıldığı zaman 2018 Öğretim Programı ve 2024 Maarif Modeli'nde ölçme-değerlendirme/ öğrenme kanıtları hususları ve öğrenme alanlarındaki kazanımları/öğrenme çıktılarını ölçme ve değerlendirme/ öğrenme kanıtları açısından inceleyen yeterince kaynak bulunmamaktadır. Bu sebeple, 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirmenin/ öğrenme kanıtlarının öğrenme alanlarına/ içerik çerçevesine göre karşılaştırılıp incelenmesi beklenmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasının kullanım sebebi, 2018 ve 2024 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarında öğrenme kanıtlarının öğrenme alanlarına göre karşılaştırılmasının amaçlanmasıdır. McMillan'ın tanımıyla (2000) durum çalışması, bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak

karşımıza çıkmaktadır (Büyüköztürk vd., 2024). Araştırmada doküman analizi ile toplanan verilerin kaynağını, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 2024 Sosyal Bilgiler Maarif Modeli oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan doküman analizi, var olan kayıt ve belgelerin incelenerek veri elde edilmesini kapsamaktadır (Sak, Sak, Şendil ve Nas, 2021). Toplanan verilerin analizinde kullanılan betimsel analiz yöntemiyle ise elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulması amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2003; Özdemir, 2010).

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu çalışmada, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 2024 Sosyal Bilgiler Maarif Modeli öğrenme alanları kapsamında, ölçme ve değerlendirme/ öğrenme kanıtlarının karşılaştırılması sonucu farklılık ve benzerliklerin çıkması beklenmektedir. 2018 Öğretim Programında ölçme ve değerlendirme ilkeleri yer almaktadır. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket etmesi önerilmekte iken öğrenme alanlarındaki kazanımlarda buna açıkça yer verilmemiştir. 2024 Maarif Modeli'nde ise biçimlendirici değerlendirmenin esas alındığı görülmektedir. Öğrenci gelişimi ve öğrenme sürecinin değerlendirilmesi için her içerik çerçevesi altında çeşitli öğrenme kanıtları önerisinde bulunulmuştur. İki program da yol gösterici özelliğe sahiptir fakat 2024 Programı öğretmenler için kılavuz kitap niteliğindedir. Bu nedenle 2024 Maarif Modeli'nin ölçme ve değerlendirmeyi/ öğrenme kanıtlarını öğrenme alanlarında/ içerik çerçevesinde daha iyi işlediği yorumu yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler, ölçme ve değerlendirme, öğrenme kanıtları, öğrenme alanları, içerik çerçevesi, 2018 öğretim programı, 2024 maarif modeli.

Kaynakça

- Algan, S. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Ögesinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Çukurova Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2024). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (35. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- McMillan, J. H. (2000). *Educational Research: Fundamentals for The Consumer* (3. Baskı). Longman.

- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. 14 Nisan 2025 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden tarihinde erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul 4. Sınıf), Ankara. 14 Nisan 2025 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden tarihinde erişildi.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

İlkokul Öğrencileriyle Yapay Zekâ Destekli Yazma Çalışmaları Üzerine Yapılan Araştırmaların İncelenmesi

Nefise Eda DURMUŞ

Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara/Türkiye,
e-posta: nefiseedadurmus@gmail.com

İhsan Seyit ERTEM

Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara/Türkiye,
e-posta: iertem@gazi.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

21. yüzyılda yapay zekâ teknolojileri, eğitim ortamlarında öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyen araçlar arasında giderek yaygınlaşmaktadır. Özellikle yazma becerilerinin geliştirilmesinde, yapay zekâ destekli uygulamaların öğrencilerin yazılı anlatıma katılımları, motivasyonları ve tutumları olumlu yönde etkileneceği düşünülmektedir. Öğrencilerin hazır bilgi kullanımından daha çok kendi fikirlerini üretip geliştirebilecekleri vurgulanmaktadır. Bu sayede öğrenciler fikirlerini teknoloji aracılığıyla daha yaratıcı şekillerde ifade edebilir ve yalnızca tüketici değil, üretici bireyler hâline gelebilir. Aynı zamanda öğrencilerin kendilerini rahat hissettikleri bu ortamda yazmaya karlı tutumları olumlu yönde gelişebilir. Yapılan araştırmalarda, yapay zekânın yazma motivasyonu, içerik planlaması ve dil bilgisel doğruluk gibi alanlarda öğrencilere destek sunduğu ifade edilmiştir. Ancak bu çalışmalar çoğunlukla üniversite ve lise öğrencileriyle gerçekleştirilmiş, ilkokul düzeyine ilişkin bulgular oldukça sınırlı kalmıştır. Özellikle ilkokul döneminde yazma becerisinin temellendiği düşünüldüğünde bu yaş grubunda yapay zekâ ile desteklenen yazım süreçlerinin etkilerine ilişkin bilimsel araştırmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, yapay zekâ destekli yazma üzerine yapılan çalışmaları inceleyerek, ilkokul düzeyinde yürütülen araştırmaların sınırlılığını ortaya koymak ve bu alandaki eksikliği görünür kılmaktır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, yapay zekâ destekli hikâye yazımının öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarına etkisini inceleyen araştırmaların ele alındığı literatür taramasıdır. Çalışma kapsamında yapay

zekâ destekli yazmaya odaklanan ulusal ve uluslararası tezler ve makaleler incelenmiştir. Bu çalışmalar; katılımcı düzeyi, kullanılan yapay zekâ uygulamaları, araştırma yöntemi ve elde edilen bulgular açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu literatür çalışmasının büyük bir kısmı, yapay zekâ destekli yazımın öğrencilerin yazma sürecine katılımı, motivasyonu ve tutumları üzerindeki etkileri çerçevesinde ele alınmıştır.

İncelenen araştırmaların önemli bir kısmı lise ve üniversite düzeyinde gerçekleştirilmiş olup, ilkokul düzeyindeki çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, söz konusu bulgular ilkokul düzeyine uyarlanabilir yönleriyle ele alınmıştır. Böylece ilgili çalışmalardaki duruma ilişkin genel bir çerçeve oluşturulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Literatürdeki bulgular, yapay zekâ destekli yazma çalışmalarının öğrencilerin yazılı anlatım sürecine daha aktif katılım sağlamalarına katkı sunduğunu göstermektedir. Yapay zekâ destekli yazımın öğrencilerin yazma tutumunu olumlu yönde etkilediği; fikir üretme, içerik düzenleme ve dil bilgisi doğruluğu açısından gelişim gösterdikleri görülmektedir.

Bazı çalışmalarda, yapay zekânın denetimsiz kullanımının öğrencinin özgün düşünme becerilerini sınırlayabileceğine dikkat çekilmiştir. Bu nedenle, yapay zekâ destekli yazım süreçlerinin öğretmen rehberliğinde ve yönergeler ile uygun biçimde yapılandırılması gerekmektedir. Yapılan bu literatür incelemesi, ilkokul seviyesinde yürütülen yapay zekâ destekli yazma araştırmalarının sayıca sınırlı olduğu ve literatürde önemli bir boşluk bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan bu literatür incelemesi ile ilkokul öğrencilerinin yazmaya yönelik tutumları ile yapay zekâ destekli yazma çalışmaları arasında olası ilişkilerin anlaşılmasına katkı sunmayı amaçlamakta ve bu alandaki çalışmalara yön verecek öneriler sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, hikâye yazımı, yazma tutumu, ilkokul, sınıf öğretmenliği

Kaynakça

Escalante, J., Pack, A. ve Barrett, A. (2023). AI-generated feedback on writing: Insights into efficacy and ENL student preference. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20, 57. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00425-2>

- Gültekin Talayhan, Ö. ve Babayiğit, M. V. (2023). Yapay zekâ yazma araçlarının öğrenci yazılarının içeriği ve organizasyonu üzerindeki etkisi: Yabancı dil olarak İngilizce öğretmenlerinin algılarına odaklanması. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 6(2), 83–93.
- Kim, J., Yu, S., Detrick, R., ve ark. (2025). Exploring students' perspectives on generative AI-assisted academic writing. *Education and Information Technologies*, 30, 1265–1300. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12878-7>
- Köçeri, K. ve Kırkkılıç, H. A. (2024). Yapay zekânın Türkçe dil yeterliliğinin gelişimi üzerindeki etkileri: Türkçe ve Türk dili öğretmenleri üzerine bir araştırma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 475–489. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.1504250>
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M. ve Forcier, L. B. (2016). Intelligence unleashed: An argument for AI in education. Pearson. <https://static.googleusercontent.com/media/edu.google.com/en//pdfs/IntelligenceUnleashedPublication.pdf>
- Mishra, P. ve Yadav, A. (2013). Of art and algorithms: Rethinking technology & creativity in the 21st century. *TechTrends*, 57(3), 11.

2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programında Çocuk Edebiyatı Türlerinin Yeri

Nihal Çevik ŞEDİTOĞLU

Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara/Türkiye,
e-posta: nihal.cevik2@gazi.edu.tr

İhsan Seyit ERTEM

Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı Ankara/Türkiye,
e-posta: ertemseyit@gmail.com

Bildiri Özeti

Problem Durumu

2024 yılında güncellenen Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP), öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeyi hedeflerken aynı zamanda değerler eğitimi, kültürel aktarım ve estetik duyarlılık gibi çok yönlü kazanımları da desteklemeyi, çocuk edebiyatına ait metinlerin öğrencilerin yaş özelliklerine uygun biçimde sunulmasını ve bu şekilde dil gelişimlerinin desteklenmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda program, çocuk edebiyatı metin türlerine daha fazla yer verilmesini ve bu türlerin sınıf düzeylerine uygun şekilde sunulmasını öngörmektedir. Ancak programın teorik hedefleri ile ders kitaplarındaki uygulamaların ne ölçüde örtüştüğü henüz sistematik biçimde değerlendirilmemiş olup kitaplarda metin türlerinin dağılımı konusunda sistematik bir analiz yapılmamış, bu türlerin her sınıf düzeyinde dengeli temsil edilip edilmediği yeterince ortaya konmamıştır. Çocuk edebiyatı, öğrencilerin bireysel gelişimine katkı sağlayan önemli bir araç olmasına rağmen, bu türlerin kitaplarda ne sıklıkla ve hangi amaçla kullanıldığına dair bilimsel analizlerin sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programını çocuk edebiyatı türleri açısından değerlendirmek ve mevcut durumu ortaya koymaktır.

Araştırma Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri kaynaklarını 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 1, 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Veriler tematik başlıklar altında toplanarak tablo ve yorumlarla desteklenmiş, elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Her kitap sınıf düzeyine göre sistematik biçimde analiz

edilerek her sınıf düzeyine ait çocuk edebiyatı metin türleri (masal, öykü, roman, tekerleme, anı, tiyatro, şiir, fabl, bilgilendirici metin vb.) belirlenmiş, tablolar hazırlanarak yorumlanmış ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu araştırma nitel verilerin ayrıntılı biçimde incelenerek yorumlanması ile öğretim programı ve ders kitapları arasında türsel uyum, çeşitlilik ve pedagojik katkı bakımından aralarındaki ilişki incelenmiştir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda çocuk edebiyatı türlerine önceki programlara kıyasla daha fazla yer verildiği ve bu yaklaşımın ders kitaplarına da yansıdığı görülmektedir. Ders kitapları genel olarak programa uygun olduğu ancak türler arası dengesizlikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Metin türleri dağılımının her sınıf düzeyinde eşit ve dengeli biçimde gerçekleşmediği, bazı türlerin (örneğin şiir ve öykü) daha yoğun ve tekrar eden biçimde kullanıldığı, diğer türlerin ise (fabl, tiyatro, anı vb.) sınırlı kaldığı görülmektedir. Tiyatro, anı, fabl gibi türlerin bazı sınıf düzeylerinde yer almaması dikkat çekmektedir. 1. ve 2. sınıf kitaplarında sözlü kültür öğelerine (tekerleme, bilmece) öğrencilerin temel dil becerilerini desteklemek için ağırlık verildiği, 3. ve 4. sınıfta ise bilgi aktaran ve eleştirel düşünmeyi destekleyen türlerin öğrencilerin anlama becerilerini geliştirmek amacıyla ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca programda dijital kaynak, medya okuryazarlığı ve teknolojiye yönelik kazanımlar yer almasına rağmen ders kitaplarına içeriksel olarak yansıtılmadığı ve etkileşimli öğelerin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu çalışma, çocuk edebiyatı türlerinin ders kitaplarında nasıl yer aldığına ilişkin bir bakış açısı sunarak uygulamayı ve teoriyi değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Bu çalışmada, metin türü dağılımlarının daha dengeli ve gelişimsel bir yapı içinde sunulması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, çocuk edebiyatı, metin türleri, öğretim programı, Türkçe Ders Kitabı

Kaynakça

- Akyol, H. (2010). Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri (3. Baskı). Pegem Akademi.
- Sever, S. (2007). Çocuk ve edebiyat. Tudem Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-4. sınıflar). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Etkileşimli Kitap Okuma Destekli Hikâye Yazma Atölyelerinin İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Yazma Motivasyonuna Etkisi

Pınar KAYACAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001063@stu.adu.edu.tr

Meryem METE

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001002@stu.adu.edu.tr

Buse KARADANA

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001022@stu.adu.edu.tr

Azra ATAR

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001024@stu.adu.edu.tr

Zeynep EKİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001050@stu.adu.edu.tr

Mesude ÖZEN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001051@stu.adu.edu.tr

Merve YEĞİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001054@stu.adu.edu.tr

Esra YOLAL

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: 232001065@stu.adu.edu.tr

Doç. Dr. Berker BULUT

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Aydın/Türkiye, e-posta: berkerbulut@adu.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Etkileşimli kitap okuma, çocuklarla kitap okunurken yetişkinlerin sergilediği okuma etkileşimlerine dayalı bir süreçtir. Bu etkileşimler açık ve kısa uçlu sorular sormak, çocukların sorularını ek sorularla takip etmek, çocukların söylediklerini tekrar etmek ve genişletmek, çocukları kitap okuma sürecine dahil etmek ve çocukların ilgilerini takip etmektir. Etkileşimli kitap okumanın çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerine olan etkileri pek çok araştırma ile belirlenmiştir (Akoğlu ve ark., 2014). Ayrıca yazma becerisini geliştirmek için ileri sürülen yaklaşımlardan biri yazma atölyesi yaklaşımıdır (Aktaş, 2019). Yazma atölyesi, toplu ya da grupta yapılan mini dersler, grup paylaşımı ve bağımsız yazmak için büyük bir platformu kapsar (Gair, 2015). Yazma atölyesi, okuyucu ve yazar olarak öğrencilerin kimliklerini geliştirme, okuma ve yazma için önemli miktarda zaman ayırma ve öğrencilerin yetkin okuyucu ve yazarlar haline gelmeleri için gereken uzmanlaşmış bilgiye odaklanmayı amaç edinen bir öğretim çerçevesidir. Bu araştırmanın amacı etkileşimli kitap okuma dersleri ile desteklenmiş yazma atölyesi çalışmalarının ilkökul ikinci sınıf öğrencilerinin yazmaya yönelik motivasyonlarını geliştirmektir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test son test tek grupta deneysel desen kullanılacaktır. Bu model, gelişigüzel seçilmiş tek bir gruba bağımsız değişkenin uygulanması ve bağımlı değişken üzerindeki etkisinin gözlemlendiği modellerdir. Tek grup üzerinde yapılan çalışmalarda başlama düzeyi, deney öncesinde bağımlı değişkenin düzeyini belirlemek için önemlidir. Bu belirleme, bağımsız değişkenin etkisinin değerlendirilmesi ve uygulanmasına rehberlik eder (Büyüköztürk ve ark., 2020). Araştırmanın evrenini Aydın ili Efeler ilçesindeki ilkökul ikinci sınıf öğrencileri oluşturacaktır. Uygun örnekleme yöntemi kullanılacak araştırmanın örneklemini Aydın ili Efeler ilçesindeki bir devlet okulundaki ilkökul ikinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturacaktır. Araştırmaya katılacak öğrencilere öncelikle ön test olarak Öztürk (2013) tarafından geliştirilen Yazma Motivasyonu Ölçeği sunulacaktır. Ardından yazma atölyesi aşamalarına uygun olarak; yazma öncesi hazırlık, iş birlikli yazma ve akran düzenlemesi ile yayınlama süreçlerinden oluşan dört haftalık deneysel işlem uygulanacaktır. Yazma öncesi hazırlık aşamasında; mini dersler kapsamında etkileşimli kitap okuma

etkinlikleri ile öğrencilerin yazı öncesi etkinliklere katılımlarının ve hikâye elementlerini fark etmelerinin sağlanacağı düşünülmektedir. Deneysel işlemler sonunda ön test olarak sunulan Yazma Motivasyonu Ölçeği son test olarak sunulacaktır. İki ölçüm arasındaki fark analiz edilerek deneysel işlemin etkililiği sınanacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu araştırmada etkileşimli kitap okuma dersleri ile desteklenmiş yazma atölyesi çalışmalarının ilkökul ikinci sınıf öğrencilerinin yazmaya yönelik motivasyonlarını geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden deneysel tercih edilmiştir. Uygulamalar sonucunda araştırma kapsamında ilkökul ikinci sınıf öğrencilerinin yazmaya yönelik olumlu bir bakış açısı geliştirmeleri umulmaktadır. Yazmaya karşı direncin kırılıp daha istekli hale gelmeleri ve özellikle yaratıcı yazma konusunda gelişim göstermeleri beklenmektedir. Öte yandan bütüncül dil kuramı bağlamında etkileşimli kitap okuma etkinlikleri ile zenginleştirilmiş yazma atölyesi uygulamalarının öğrencilerin dört temel dil becerilerine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkçe Öğretim Programı'nda (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024) belirtilen kavramsal becerilerin aktarılmasında da bu çalışmanın önemli bir katkısı olacağı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Etkileşimli kitap okuma, yazma motivasyonu, ilkökul ikinci sınıf

Kaynakça

- Akoğlu, G., Ergül, C. ve Duman, Y. (2014). Etkileşimli kitap okuma: Korunmaya muhtaç çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerine etkileri. *Elementary Education Online*, 13(2).
- Aktaş, N. (2019). *Dijital yazma atölyesi etkinliklerinin yazma motivasyonu ve hikâye yazma becerisinin gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gair, M. (2015). Slaying the writing monsters: Scaffolding reluctant writers through a writing workshop approach. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 27(3), 443-456.
- MEB (2024). *İlkokul Türkçe dersi öğretim programı*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.

Öztürk, E. (2013). The psychometric properties of the writing motivation scale. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(2), 351-360.

Öğretmen Adaylarının Maarif Eğitim Modeli Hakkındaki Görüşleri

Özge Nur YAZICI
Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti

Problem Durumu:

Kaliteli eğitim, etkili öğrenmeyi temel alan, iyi planlanmış ve uygulanmış öğretim programlarıyla mümkündür. Bu nedenle eğitim ve öğretime işlevsellik kazandıracak programların özenle geliştirilmesi gerekmektedir (Fer, 2019). Bir eğitim programı hazırlanırken ilk adım, programın tasarımının yapılmasıdır. Hedefler, içerik, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme, öğretim programlarının temel öğeleridir (Demirel, 2007).

Öğretim programları, öğrencilerin hangi bilgi, beceri ve değerlere sahip olması gerektiğini belirler. Aynı zamanda öğretmenler için de bir rehber niteliğindedir. Yeni öğretim programları oluşturulurken şu sorulara yanıt aranmalıdır: “Öğrenciler hangi nitelikleri kazanmalı? Bu nitelikler nasıl kazandırılacak? Mezunlardan nasıl bireyler bekleniyor?” Günümüzde bu sorulara yanıt olarak geliştirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğrencileri üretken, erdemli ve yetkin bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2024).

Bu model, öğretmen ve öğrencilere yeni roller yüklemektedir. Öğretmenlerden sadece bilgi aktarmaları değil, aynı zamanda rehberlik etmeleri de beklenmektedir. Öğretim hedefleri merkezden belirlenirken, öğretmenin pedagojik bilgisi ve sınıf içi uygulama becerisi sürecin başarısını doğrudan etkilemektedir (Aşkar, 2023). Kazanımların sadeleştirilmesi, öğretmenlerin öğretim becerilerini daha etkili kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Ancak bunun etkili olabilmesi için öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin artırılması, kaynak ve materyal desteği sağlanması gerekmektedir (Coşkun, 2017).

Maarif Modeli’nin temel farkı, önceki programların “beceri kazandırma” odaklı yapısından farklı olarak, “milli ve manevi değerleri kazandırma” üzerine kurulmuş olmasıdır. Bu bağlamda bu araştırma, modelin gelecekteki uygulayıcıları olan öğretmen adayların model hakkındaki bilgilerini ve görüşlerini temel alarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Özellikle öğretmen adayları için bu çalışma, eğitimde kuramsal bilgiler ile uygulama arasındaki ilişkiyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkarak programın güçlü ve zayıf yönleri analiz edilecek, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konacaktır. Bu süreçte öğretmen adaylarının sesi duyularak, politika yapıcılara yol gösterici veriler sunulacaktır.

Bu projenin ana amacı eğitim politikasını ve uygulamalarını geliştirmek için saha verileri toplamak ve öğretmenlerin deneyimlerini, önerilerini dikkate alarak daha etkili bir eğitim modeli oluşturmaktır.

Bu araştırmayla

- Öğretmen adaylarının maarif eğitim modelini içselleştirmesi,
- Maarif eğitim modelinin güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi,
- Maarif eğitim modeline yönelik öğretmen adaylarını ihtiyaçları ve beklentilerinin belirlenmesi,
- Maarif eğitim modelinin iyileştirilmesine yönelik farklı stratejiler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmayla amaçlanan hedeflere ulaşılmaya çalışılacaktır. Böylelikle öğretmen adaylarını görüşlerini merkeze alarak maarif eğitimin etkisinin artırılacağı ve daha verimli olmasına yönelik katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Yöntem:

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle yürütülmektedir. Durum çalışması, bir konunun bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını ve o durumu etkileyen faktörlerin anlaşılmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada, öğretmen adaylarının Maarif Eğitim Modeli'ne ilişkin görüşleri detaylı bir şekilde incelenmek istendiği için bu desen tercih edilmiştir.

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanacaktır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenecek; böylece konuya dair derinlemesine bilgi verebilecek kişilerle çalışılacaktır. Görüşme verileri betimsel içerik analizi ile değerlendirilecek, kod ve temalar

oluşturularak analiz yapılacaktır. Araştırma sonunda elde edilen bulgular rapor hâline getirilecektir.

- Maarif Eğitim Modeli size göre nasıl bir eğitim anlayışını yansıtıyor?
- Bu modelin sınıf ortamında uygulanabilirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Maarif Eğitim Modeli sizce öğretmenin rolünü nasıl değiştiriyor?
- Sizce bu model öğrencilerin öğrenme motivasyonunu nasıl etkiler?
- Bu modelin öğretmen-öğrenci ilişkisine nasıl bir katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?
- Modelin öğrencilerin değer kazanımı (ahlaki, sosyal, kültürel) üzerindeki etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Maarif Eğitim Modeli'ni daha da geliştirmek için sizin bir öneriniz olsaydı, ne olurdu?

Beklenen/Geçici Sonuçlar:

Bu araştırma sonunda, öğretmen adaylarının Maarif Eğitim Modeli'ne dair algıları, güçlü ve zayıf yönleri, eğitim sürecine etkileri ve sınıf içindeki uygulanabilirliğine dair görüşleri ortaya konacaktır. Ayrıca, modelin öğretmen adaylarının mesleki gelişimine katkısı ve onların hazır bulunuşluk durumları değerlendirilecektir. Katılımcıların modelin öğrencilerin sosyal ve ahlaki gelişimine katkısı hakkında yapacakları yorumlarla, eğitim modelinin etkililiği hakkında genel bir değerlendirme yapılacaktır. Öğretmen adaylarının, modelin uygulanmasında karşılaşılabilecekleri zorluklar ve çözüm önerileri de belirlenerek, modelin daha verimli hale getirilmesine yönelik geri bildirimler toplanacaktır. Bu sonuçlarla, Maarif Eğitim Modeli'nin etkisi ve geliştirilmesi hakkında önemli veriler elde edilmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Maarif modeli, öğretmen adayları, geliştirmek

Kaynakça:

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz ve Ş., Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. (26. Baskı). Pegem Akademi.
- Coşkun, Y. D. (2017). Öğretim programları arka plan raporu. Erg eğitim reformu girişimi. Erişim Adresi: http://www.egitimreformugirisimi.org/wpyontent/uploads/2017/03/Ogretim_Programlari_Arka_Plan_Raporu.pdf
- Demirel, Ö. (2007). Eğitimde program geliştirme (10. Baskı). Pegem Akademi.

- Fer, S. (2019). *Eğitimde program geliştirme: kuramsal temellere bakış*. Pegem Akademi.
- Kayadibi, F. (2001). Eğitim kalitesine etki eden faktörler ve kaliteli eğitimin üretime katkısı. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, (3).
- MEB. (2024). Millî eğitim bakanlığı Türkiye yüzyılı maarif modeli 'ne genel bakış. Erişim Adresi: <https://tymm.meb.gov.tr/>
- MEB. (2024). Milli eğitim bakanlığı öğretim programlarının temel yaklaşımı. Erişim Adresi: <https://inonu.meb.gov.tr/>
- Özmantar, M. F., Bingölbalı, E., Demir, S., Sağlam, Y. ve Keser, Z. (2009). Değişen öğretim programları ve sınıf içi normlar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1-23.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Öğretmen Adaylarının Teknolojik Yeterliliği

İrem BALKAŞ
Amasya Üniversitesi

Bildiri Özeti

Problem Durumu:

Günümüzde teknoloji, eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Eğitimde teknolojinin kullanılması, okul yöneticileri ve öğretmenlerin iş yükünü azaltmakta ve süreci daha verimli hale getirmektedir. Döğer (2016), yaptığı araştırmada teknolojinin sınıf yönetiminde etkili olduğunu, öğretmenlerin iş yükünü azalttığını ve sınav-değerlendirme işlemlerini hızlandırdığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin, teknolojiyi kullanarak kendi alanlarındaki gelişmeleri takip etmeleri ve bu gelişmeleri öğretim süreçlerine entegre etmeleri büyük önem taşımaktadır. Teknolojik araçların kullanıldığı öğretim yöntemlerinin, geleneksel yöntemlere kıyasla öğrencilerin derse aktif katılımını artırdığı ve konuları daha iyi anlamalarını sağladığı ifade edilmiştir (Kenar, 2012). Ayrıca, teknolojik araçların kullanıldığı etkinliklerin, öğrenme ortamını zenginleştirdiği ve derslerin daha verimli geçmesine katkı sağladığı belirtilmiştir (Kol, 2012).

Millî Eğitim Bakanlığı (2013), 21. yüzyıl becerilerine sahip öğretmenleri desteklemekte; öğrencilerin araştırma-sorgulama yapabilen, eleştirel ve yaratıcı düşünen, karar alma süreçlerinde başarılı, özgüvenli, iş birliği yapabilen ve teknoloji-bilim okuryazarı bireyler olarak yetişmesini hedeflemektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin teknolojiyi etkili şekilde kullanmaları ve derslerinde teknolojiden faydalanmaları beklenmektedir. Bu beklenti, 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler yetiştirmek açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışma kapsamında, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının teknolojik yeterliliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının teknolojiyi etkili kullanarak ders materyallerini çeşitlendirmeleri, öğrenme ortamlarını zenginleştirmeleri ve öğrencilerin derse katılımını artırmaları hedeflenmektedir. Ayrıca, meslek yaşamlarında karşılaşılabilecekleri teknolojik gelişmelere hazırlıklı olmaları ve öğrencilerine dijital yeterlilik kazandırmaları beklenmektedir.

Yöntem:

Bu araştırma, öğretmen adaylarının teknolojik yeterliklerini belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile yürütülmüştür. Veriler, kesitsel tarama deseniyle tek seferde toplanmıştır. Katılımcılar, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiş; cinsiyet, bölüm ve sınıf dengesi gözetilmiştir. 2024-2025 eğitim öğretim yılında, Orta Karadeniz'deki bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören farklı bölümlerden 240 öğrenci çalışmaya gönüllü olarak katılacaktır. Veri toplama aracı olarak, Karakuş ve ark. (2022) tarafından geliştirilen Öğretmen Adayı Dijital Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, medya-iletişim, öğretim tasarımı ve bilişim yeterlikleri olmak üzere üç alt boyuttan oluşmakta ve 26 maddelidir. Veriler SPSS programında analiz edilecektir.

Beklenen/Geçici Sonuçlar:

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının teknolojiyi etkili kullanarak ders materyallerini çeşitlendirmeleri, öğrenme ortamlarını zenginleştirmeleri ve öğrencilerin derse katılımını artırmaları amaçlanmıştır. Ayrıca, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri teknolojik gelişmelere hazır olmaları ve öğrencilere dijital yeterlilik gibi 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaları beklenmektedir. Çalışma, öğretmen adaylarının sınıf içinde teknolojik araçları etkili kullanabilmelerini ve bu araçlarla problem çözme, eleştirel düşünme gibi becerileri geliştirmelerini hedeflemektedir. Bu sayede öğretmen adaylarının, geleceğin eğitim ortamlarına uyum sağlayan, yenilikçi ve etkili bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, öğretmen adayları, yeterlilik

Kaynakça:

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz & Ş., Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. (26. Baskı). Pegem Akademi.
- Döğer, M. F. (2016). *Bilgisayar destekli eğitimlere katılan öğretmenlerin görüş ve deneyimlerine bağlı olarak eğitimde teknoloji kullanımını etkileyen dinamikler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi
- Kaçan, M. O. ve Kimzan, İ. (2017). Öğretmenlerin okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (12), 203-215.
- Kenar, İ. (2012). Teknoloji ve derslerde teknoloji kullanımına yönelik veli tutum ölçeği

geliştirilmesi ve tablet PC uygulaması [Development of parents' attitude scale regarding technology and use of technology in classes and tablet PC application]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 123-139.

Kocasaraç, H., & Karataş, H. (2018). Yenilikçi öğretmen özellikleri: bir ölçek geliştirme çalışması. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 34-57.

Kol, S. (2012). Okul öncesi eğitimde teknolojik araç-gereç kullanımına yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 20(2).

MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2013). Fen Bilimleri Dersi (3,4,5,6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim, ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Uzundal, M. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin iş motivasyonları ile mesleki yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.

Tura, B. ve Akbaşlı, S. (2021). Öğretmen yenilikçiliğini etkileyen faktörler. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 15-28.

Okuma Güçlüğü Riski Altındaki İlkokul Öğrencilerinin Bulmacalarla Doğru Okuma Becerilerinin İyileştirilmesi

Fadime AKGÜL ÇOBANOĞLU

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye, e-posta: f.akgul@alparslan.edu.tr

Berivan ORHAN

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye, e-posta: 230306033@alparslan.edu.tr

Gülcan DÜNDAR

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye

Furkan GÖRGÜ

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye

Yunus Emre TOSUN

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye

Merve Sude ALPER

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye

Elif ALIŞKAN

Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Muş/Türkiye, e-posta: 230306001@alparslan.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Özgül öğrenme güçlüğü bireyin bilişsel, sosyo-kültürel veya çevresel yetersizlikleri olmamasına rağmen öğrenmekte ortaya çıkan güçlüklerdir. En yaygın görülen özgül öğrenme güçlüğü türü ise disleksi bir başka deyişle okuma güçlüğüdür (Sundheim & Voeller, 2004). Okuma güçlüğü olan öğrencilerin okurken hece, kelime veya satırları atlama, ters çevirme, ekleme veya atlama, uydurma, tekrarlama ve karıştırma gibi okuma

hataları yaptıkları görülmektedir (Avşar-Tuncay, 2021). Okuma sırasında yapılan bu hatalar okuma güçlüğü olan çocukların doğru okuma becerisinde güçlük yaşadıklarını; bir başka deyişle kelimeleri sesbilgisel özelliklerine uygun biçimde seslendirmekte zorlandıklarını göstermektedir (Aşıkcan & Saban, 2021). Doğru okuma başarısı doğru okuma yüzdesi formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. Doğru okuma yüzdesi bu formülde bir dakika içerisinde doğru okunan kelime sayısı bu sürede okunan toplam kelime sayısına bölünerek hesaplanmaktadır. Oyucunun doğru okuma yüzdesi %92 ve altındaysa endişe düzeyinde, %92-98 arasındaysa öğretim düzeyinde, %98 ve üzerindeyse serbest düzeyde doğru okuma başarısına sahiptir (Akyol vd., 2014). Literatürden erişilen bilgiler ışığında, okuma güçlüğü riski altındaki veya okuma güçlüğü tanılı öğrencilerin doğru okuma başarılarının endişe düzeyinde olduğu söylenebilir. Okuma güçlükleriyle kelime dağarcığı arasında sıkı bir ilişki vardır (Metsala & Walley, 1998). Bu ifadeyi Bilge (2019) okuma güçlüğü olan öğrencilerin doğru okuma başarılarının artırılmasında kelime hazinelerinin zenginleştirilmesinin etkili olduğunu vurgulamasıyla doğrulamaktadır. Gürdal ve Arslan’a (2011) göre bulmacalar kelime hazinesinin zenginleştirilmesinde kullanılabilecek etkili öğretim yöntemlerinden biridir. Kelime öğretiminde veya öğrenilen kelimelerin tekrar edilmesinde kare, sarmal veya çengel bulmaca kullanılabilmektedir (Nurlu ve Sarıca, 2015). Erişilen bilgiler doğrultusunda, mevcut çalışmada aşağıdaki araştırma sorusuna ve alt problemlere yanıt aranmaktadır.

Araştırma Sorusu: Kare bulmacaların okuma güçlüğü riski altındaki ikinci sınıf öğrencilerinin doğru okuma düzeyini iyileştirmedeki etkisi nasıldır?

Alt Problemler:

- Kare bulmacaların okuma güçlüğü riski altındaki ikinci sınıf öğrencilerinin bir dakikada doğru okuduğu kelime sayısı üzerindeki etkisi nasıldır?
- Kare bulmacaların okuma güçlüğü riski altındaki ikinci sınıf öğrencilerinin okuma hatalarının azalmasındaki etkisi nasıldır?
- Kare bulmacalar okuma güçlüğü riski altındaki ikinci sınıf öğrencilerin “Peabody Resim-Kelime Testi” puanları üzerindeki etkisi nasıldır?

Araştırma Yöntemi

Mevcut çalışmada yarı deneysel desenler grubunda yer alan tek gruplu ön test-son test deneme modelinden faydalanılmıştır. Bu desenden gerçek deneysel desenlerin gerektirdiği şartların ve kontrollerin sağlanamadığı durumlarda kullanılabilmektedir (Karasar, 2015). Tek grup ön test-son test deneme modelinde katılımcılara ön test ölçümü yapıldıktan sonra bağımsız değişken uygulanır. Ardından bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla son test ölçümü yapılır (Gay vd., 2011). Çalışmanın bağımsız değişkeni Ergül ve diğerleri (2021) tarafından tasarlanan “Okuma Yazma Değerlendirme Bataryası (OYAB)” içerisinde yer alan ve ikinci sınıf düzeyindeki öğrenciler için tasarlanan “Balinalar, Aslanlar, Minik Fare, Uçak Mühendisleri” metinlerinde katılımcıların okurken hata yaptıkları kelimelerden hareketle oluşturulmuş kare bulmacalardır. Çalışmanın bağımlı değişkeni ise doğru okuma başarısıdır. Çalışmanın katılımcıları Muş Merkez’e bağlı köylerdeki iki devlet okulunda öğrenim görmekte olan okuma güçlüğü riski altındaki üçer ikinci sınıf ilkokul öğrencisidir. Katılımcıların seçiminde endişe düzeyinde doğru okuma başarısına sahip olmak ve benzer sosyo-ekonomik düzeyde yer almak dâhil etme ölçütü olarak alınmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama araçları, Ergül ve diğerleri (2021) tarafından oluşturulan “Balinalar, Aslanlar, Minik Fare, Uçak Mühendisleri” metinlerdir. Katılımcıların ilgili metinler üzerinde bir dakikada yaptıkları okumalardan (toplam kelime sayısı, doğru okudukları kelime sayısı, yanlış okudukları kelime sayısı) faydalanarak doğru okuma düzeyleri hesaplanmıştır. Ayrıca üçüncü alt probleme yanıt aramak amacıyla ön ve son test olarak L.M. Dunn tarafından geliştirilen, J. Katz; F. Önen; N. Demir; A. Uzlukaya ve P. Uludağ tarafından 1972 yılında Türkçe’ye uyarlanan ve 2,5-18 yaş aralığındaki çocukların kelime hazinelerinin tespiti amacıyla “Peabody Resim-Kelime Testi” (İpek & Bilgin, 2007) kullanılmıştır. Verilerin analizinde doğru okuma düzeyi formülü kullanılmıştır. Mevcut çalışma Topluma Hizmet Dersi kapsamında pilot uygulama olarak yürütülmektedir. Çalışma için etik izin süreci başlatılmıştır.

Sonuçlar

Çalışmada ilk olarak “Balinalar” metni üzerinden uygulama yapılmıştır. Ön test ölçümlerinde katılımcıların doğru okuma düzeyleri, K1: %66; K2: %70; K3:71,4; K4: %73; K5:%78, 125; K6:85,7 olarak belirlenmiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde, katılımcıların tamamının doğru okuma düzeyinin endişe düzeyinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaptıkları okuma hataları ise alan yazınla örtüşür şekilde, kelime atlama, ekleme, harfleri karıştırma, yutma, uydurma, heceleme şeklindedir. Peabody Resim-Kelime Testi’ne göre ise katılımcıların kelime hazineleri sınıf düzeyinin altında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum katılımcıların alıcı ve ifade edici dil becerilerinin zayıf olduğunu işaret etmektedir. Çalışmanın araştırma sorusu ve alt problemleri doğrultusunda çalışma sonunda katılımcıların alıcı ve ifade edici dil becerilerinin dolayısıyla bir dakika içerisinde yaptıkları okuma hatalarının azalması beklenmektedir. Böylece katılımcıların doğru okuma başarılarının iyileştirileceğinden söz edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Doğru okuma başarısı, kelime hazinesi, bulmaca

Kaynakça

- Akyol, H., Yıldırım, K., Ateş, S., Çetinkaya, Ç. ve Rasinski, T. (2014). Okumayı değerlendirme öğretmenler için kolay ve pratik bir yol. Pegem Akademi.
- Aşıkcan, M. ve Saban, A. (2021). İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 46(205), 19-47.
- Avşar-Tuncay, A. (2021). Okuma güçlüğü yaşayan ilkokul öğrencilerinin okuma hatalarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 119-134.
- Bilge, H. (2019). Okuma, yazma ve konuşmada akıcılık ile okuduğunu anlama ve kelime hazinesi arasındaki ilişki [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ergül, C., Ökcün Akçamuş, M. Ç., Akoğlu, G., Kılıç Tülü, B. ve Demir, E. (2021). İlkokul çocuklarına yönelik geliştirilmiş Okuma Yazma Değerlendirme Bataryasının (OYAB) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 740-770.

- Gay, L. R., Mills, G. E. ve Airasion, P. W. (2011). Educational research competencies analysis and applications. Pearson Education.
- Gürdal, A. ve Arslan, M. (2011). Oyun ve bulmaca etkinlikleriyle yabancılara Türkçe kelime öğretim yöntemi. 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics May 5-7 Sarajevo
- Karasar, N. (2015). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. Ankara: Nobel.
- Metsala, J. L. ve Walley, A. C. (1998). Spoken vocabulary growth and the segmental restructuring of lexical representations: Precursors to phonemic awareness and early reading ability. J. L. Metsala ve L. C. Ehri (Ed.), Word recognition in beginning literacy (s. 89–120) içinde. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Nurlu, M. ve Sarıca, A. (2015). İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki sözcük çalışmalarının yöntem-teknik ve Türkçe öğretimi kazanımları açısından incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(10), 19-38.
- Sundheim, S. T. ve Voeller, K. K. (2004). Psychiatric implications of language disorders and learning disabilities: Risks and management. *Journal of Child Neurology*, 19(10), 814-826.

Hayat Bilgisi Dersi Tutumlarına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi

Buket TAMUR

Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: buket.tamur@gazi.edu.tr

Prof. Dr. Selma YEL

Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: selmayel@gazi.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Hayat bilgisi dersi, ilkokul öğrencilerinin bireysel gelişimlerini destekleyen ve toplumla bütünleşmelerine katkı sunan temel ders alanlarından biridir. Bu ders kapsamında edinilen bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilerin sosyal yaşamlarında karşılık bulması büyük ölçüde derse yönelik geliştirdikleri tutumlarla ilişkilidir. Olumlu tutumlar, öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını artırmakta ve yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Son yıllarda hayat bilgisi dersine ilişkin öğrenci tutumlarını konu alan araştırmaların sayısında belirli bir artış gözlemlenmekle birlikte literatürde bu alana yönelik çalışmaların henüz yeterli yoğunluğa ulaşmadığı görülmektedir. Mevcut araştırmaların yöntemleri, örneklem grupları ve ulaştıkları bulgular arasında farklılıklar bulunmakta; bu durum alanyazında bütüncül bir değerlendirme yapılmasını güçleştirmektedir. Literatürdeki bu yapı, elde edilen bilgilerin sistematik bir bakış açısıyla incelenmesini ve genel eğilimlerin belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada, hayat bilgisi dersine ilişkin öğrenci tutumlarını ele alan araştırmaların sınırlılığı ve yöntemsel farklılıklar nedeniyle literatürde bütünlüklü bir bilgi yapısının oluşmadığı tespit edilerek bu eksikliğin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, literatür taraması yöntemi kullanılarak hayat bilgisi dersine yönelik öğrenci tutumlarını inceleyen tezler analiz edilmiştir. Tarama sürecinde öncelikli olarak YÖKTEZ ve ProQuest veri tabanları kullanılmıştır. "Hayat bilgisi" ve "tutum" anahtar kelimeleriyle 2005-2025 yılları arasında yayımlanan, çalışmanın amacıyla doğrudan ilişkili ve tam metnine erişilebilen tezler belirlenmiştir. Seçim sürecinde katılımcı grubunun ilkokul öğrencileri olması, bilimsel geçerlilik ve yöntemsel yeterlilik kriterleri dikkate alınmıştır. İncelenen çalışmaların yöntem türleri (nicel, nitel veya karma) ve kullanılan veri toplama araçları (tutum ölçekleri, görüşme formları vb.) detaylı biçimde analiz edilmiştir. Çalışmalar, betimleyici ve karşılaştırmalı analiz yapılmasına imkân verecek şekilde seçilmiş; yöntemsel özellikleri, örneklem grupları ve ulaşılan bulgular açısından değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, hayat bilgisi dersine yönelik tutumlara ilişkin literatürdeki genel eğilimler ve mevcut boşluklar sistematik bir bakış açısıyla ortaya konulmuştur.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Yürütülen tarama çalışması sonucunda, ilkokul öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik genel olarak olumlu tutumlar geliştirdiklerine ilişkin bulguların ağırlıklı olacağı öngörülmektedir. Ayrıca dersin işleniş biçimi, öğretim yöntemleri ve kullanılan materyallerin öğrenci tutumları üzerinde belirleyici etkiler yarattığına dair sonuçlara ulaşılması beklenmektedir. İncelenen tezlerde, nicel araştırma yöntemlerinin daha yaygın olarak kullanıldığı; nitel ve karma yöntemlere ise daha sınırlı ölçüde yer

verildiği bir eğilimin ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra çalışmaların örneklem grupları ve veri toplama araçları açısından çeşitlilik gösterdiği ancak belirli standartlara tam olarak ulaşılmadığı yönünde bulgulara rastlanabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın, hayat bilgisi dersinin tutum boyutunun güçlendirilmesi yönünde program geliştirme çalışmalarına katkı sunması ve ilerleyen araştırmalar için disiplinlerarası bir perspektif oluşturması beklenmektedir. Bu bağlamda çalışma yalnızca mevcut durumu betimlemekle kalmayıp, alanyazındaki kuramsal ve yöntemsel eksiklikleri de ortaya koyarak, gelecekte yürütülecek araştırmalara yön verebilecek öneriler sunabilmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği, hayat bilgisi, tutum

Kaynakça

- Batmaz, O. (2021). İlkokul öğrencilerinin hayat bilgisi dersinde eğlenme düzeyleri ile derse yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 1535–1547. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.934527>
- Çetin, B. (2020). İlkokul ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 989–1000. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.645269>
- Demirtaş Şenel, G. ve Buluç, B. (2023). Hayat bilgisi dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(1), 183–209.
- Güven, M. ve Karataş, S. (2019). Öğrencilerin tutumlarının akademik ve sosyal beceriler üzerindeki etkileri. *Eğitim ve Toplum*, 14(3), 235–251.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. MEB Yayınları.

Çokkültürlü Eğitim Üzerine Bir Literatür Taraması: Yöntemler, Bulgular ve Geleceğe Yönelik Öneriler

Elif Naz BAYNAZI

TED Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Ankara/Türkiye, e-posta: elifnaz.baynazi@tedu.edu.tr

Bildiri Özeti

Problem Durumu

Çokkültürlülük, ırk, dil, cinsiyet, sosyal sınıf ve eğitim düzeyi gibi kültürel farklılıkların tanınması ve kabul edilmesidir (Banks ve Banks, 2019). Türkiye’de artan göç hareketleri bu farklılıkları görünür kılarken, bu durum eğitim sistemine de yansımıştır. Farklı kültürel geçmişlere sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını gözeten ve kapsayıcı öğrenme ortamları sunmayı amaçlayan çokkültürlü eğitim anlayışı bu bağlamda önem kazanmaktadır (Bozkurt ve Zehir Topkaya, 2025; Çeviker Ay ve Orhan, 2024). Son yıllarda yürürlüğe giren göç ve uyum politikaları, öğretmen yetiştirme programlarında çokkültürlü eğitimin görünürlüğünün artması ve sınıflardaki kültürel çeşitliliğin öğretim süreçlerine etkisi gibi konular literatürde daha fazla karşılık bulmaya başlamıştır. Ancak, bu gelişmelerin kapsamlı biçimde analiz edildiği, yöntemsel olarak zenginleştirilmiş ve mevcut durumu bütüncül bir çerçevede değerlendiren derlemelere hâlâ ihtiyaç duyulmaktadır (Yörüko, Özel ve Dalgıç, 2024). Mevcut literatürde, çokkültürlü eğitim konusunu ele alan araştırmaların sayısı artsa da çalışmaların çoğu sınırlı örneklerle yürütülmekte; yöntemsel çeşitlilik ve çoklu paydaş temsili açısından eksiklikler taşımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de 2024 ve 2025 yıllarında yayımlanan çokkültürlü eğitim temalı makalelerin incelenmesi, alandaki güncel eğilimlerin ortaya konulması açısından önemlidir. Bu araştırma, bahsedilen dönemde yayımlanan 15 akademik çalışmayı yöntem, katılımcı, veri toplama aracı, temalar ve bulgular açısından analiz ederek literatüre katkı sunmayı; ayrıca sınıf öğretmenlerinin çokkültürlü sınıf ortamlarında kapsayıcı eğitim ortamları oluşturmalarına destek olmayı hedeflemektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, çokkültürlü eğitim alanındaki güncel akademik çalışmaları sistematik biçimde incelemek amacıyla nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Çalışma grubunu, 2024 ve 2025 yıllarında Türkiye’de yayımlanmış, hakemli ve açık erişimli 15 akademik makale oluşturmaktadır. Makaleler, “çokkültürlü eğitim” anahtar sözcüğü ile Dergipark ve Google Akademik veri tabanlarında taranarak belirlenmiştir. Seçilen çalışmalar; araştırma yöntemi, katılımcı grubu, veri toplama aracı, tematik odağı ve ulaşılan bulgular açısından içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde her makaleye ait veriler sistematik bir tabloya işlenmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Böylece, çokkültürlü eğitim literatüründeki ortak eğilimler, yöntemsel tercihler ve öne çıkan temalar bütüncül bir yaklaşımla ortaya konmuştur.

Sonuçlar

Araştırma bulguları, çokkültürlü eğitim alanında nitel yöntemlerin belirgin biçimde tercih edildiğini, öğretmenlerin ise en sık incelenen katılımcı grubu olduğunu göstermektedir. Eğitim materyalleri, öğretmen yeterlikleri, ders kitapları ve müfredat politikaları, öne çıkan tematik alanlar arasında yer almaktadır. Son dönemde öğretmen adaylarının tutumlarına ve sınıf içi uygulamalara odaklanan çalışmalara daha fazla yer verilmeye başlandığı görülmektedir. Buna karşın, öğrencilerin deneyimlerine, okul yöneticilerine ve çokkültürlü ortamların sosyal-duygusal boyutlarına odaklanan çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Araştırma, çokkültürlü eğitimin yalnızca pedagojik değil; aynı zamanda toplumsal eşitlik ve bütünleşme açısından ele alınması gereken bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, gelecekteki çalışmalarda yöntemsel çeşitliliğe, çoklu paydaş temsiline ve uygulamaya dönük model önerilerine daha fazla yer verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ek Bilgi: Analiz ettiğim 15 akademik makale kaynakça kısmında belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çokkültürlü eğitim, doküman analizi, öğretmen yeterlikleri, eğitim politikaları, içerik analizi, sınıf öğretmeni

Kaynakça

- Aktan, M. B. (2024). Çokkültürlü bilim eğitimi: Türkiye’de fen bilimleri öğretimi için bir gereklilik. *Milli Eğitim Dergisi*, 53(241), 571–590. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1189910>
- Alpaslan, G., Alpaslan, H., Gündüz, A., Kanhan, A. ve Kanhan, E. (2024). Eğitim politikalarında çokkültürlülük ve eğitimdeki yansımaları. *International QMX Journal*, 3(10), 2161–2170.
- Aydın, F., Dadak, H., Işıkcı, Y. K. ve Ölmez, M. (2024). Sınıf öğretmenlerinin çok kültürlü eğitim yeterliklerinin incelenmesi. *International Journal of Original Educational Research*, 2(1), 193–210.
- Banks, J. A. ve Banks, C. A. M. (Ed.). (2019). *Multicultural education: Issues and perspectives* (10. Baskı). John Wiley & Sons.
- Baş, F. C. ve Yıldırım, A. F. (2024). Çokkültürlü kişilik özellikleri ile hoşgörü ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Sosyoloji bölümü öğrencileri örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 12(32), 43–60. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.1330502>
- Bozkurt, D. ve Zehir Topkaya, E. (2025). A critical multicultural education learning module for English language teacher education programs. *Turkish Journal of Education*, 14(1), 19–46. <https://doi.org/10.19128/turje.1458074>
- Çeviker Ay, Ş. ve Orhan, Ü. G. (2024). Çokkültürlü eğitim kavramı ve öğretmenler için bir çokkültürlü eğitim çerçevesi. *International Journal of Düzce Educational Sciences*, 2(1), 60–70. <https://doi.org/10.62195/ijdes.1446084>
- Çınar, E. ve Erbaş, Y. H. (2024). Öğretmen adayları için çokkültürlü duyarlılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Edu 7: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(16), 77–107. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4284099>
- Demir, M. U. E. (2024). Eğitimde çokkültürlülük: İlkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler kitapları üzerinden nitel bir inceleme. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences (JOSHAS)*, 6(34).

- Ertuğruloğlu, O., Gülcan, N. Y. ve Pişkin Abidoğlu, Ü. (2024). The impact of culture on the education system. *International E-Journal of Educational Studies*, 8(16), 131–141. <https://doi.org/10.31458/iejes.1436091>
- Geçer, S., Geçer, A. F. ve Atasagun, H. F. (2024). İlköğretim yöneticilerinin çokkültürlü eğitim ortamlarında farklılıkları yönetmeye ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Destekleyen Kuruluşlar*, 189.
- Güner, E. G. ve Batı, K. (2024). Investigation of Turkish science teachers' perceptions and competencies towards multicultural education. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 22–50. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.1332443>
- Teker, I., Arslan, Y., Açık, M. ve Yiğit, N. (2024). Çokkültürlü eğitimin ortamlarında öğretmen tutum ve deneyimleri. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 16, 27–33.
- Tokkaş, A., Alan, O., Oçan, S. ve Kartaloğlu, G. (2024). Sınıf öğretmenlerinin çokkültürlü eğitime yönelik görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Original Educational Research*, 2(2), 1–13. <https://ijoeu.com/index.php/pub/article/view/84>
- Yörüko, M., Özel, Ö. ve Dalgıç, G. (2024). How should multicultural education be according to preschool teachers? *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 106–129. <https://doi.org/10.52528/akef.2024.133>